LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs Eßlingen/N. Breite Str. 6—5. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 22 (366)
Sestdien, 1950. g. 18. martā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Culītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—5, telefons 17739.

ASV NEMEKLĒS „par katru cenu saprašanos ar Padomju savienību"

Dīna Ečesona divi ārpolitiskas runas, kas nozīmē pagriezienu līdzšinējā Vašingtonas politikā

Sanfrancisko (D). — Divdesmit četru stundu laikā Savienoto valstu ārlietu minstrs Dīns Ečesons teica divi svarīgas runas, kas nozīmē pilnīgi jaunu pagriezieņu līdzšinējā amerikāņu ārpolitikā. Pirmo runu Ečesons veltīja Tālo austrumu problēmām, deklarēdams, ka ASV nav jābažījās par turienes notikumiem. Otrā runā ārlietu ministrs iztirzāja Savienoto valstu un Padomju savienības attieksmes. Viņš nepārprotami pateica, ka amerikāņi „nemeklēs saprašanos ar Kremli par katru cenu". Šai runā Ečesons minēja septiņu punktu programmu kā varētu nodrošināt pasaulē mieru, par svarīgākajiem stūrakmeņiem nosaukdams miera līgumu ar Vāciju, Austriju un Japānu un visa padomju karaspēka un policijas atsaukšanu no satelītvalstīm.

Otru runu Savienoto valstu ārlietu ministrs teica Kalifornijas universitātē, ievadā sīki iztirzādams pašreizējo situāciju pasaulē un minēdams visas tās problēmas, kur Vašingtonai un Maskavai ir kopīgas intereses. „Bet mums nav kopīgas bazes, lai varētu saprasties," teica tālāk Ečesons. „Es jums varu teikt pilnīgi atklāti, ka Savienotajām valstīm nav ne nodoma, ne vēlēšanās radīt jaunas satelītvalstis. Vašingtona nemeklēs par katru cenu saprašanos ar Maskavu un nepielaidīs, ka Vācija, Austrija un Japāna kļūst par nākamajiem krievu upuriem."

Runas turpinājumā Dīns Ečesons ierosināja, lai Padomju savienība atvelk savu armiju un policiju no tām valstīm, ko parasti „apzīmē par Maskavas satelītiem". „Kremlim vajadzētu vienreiz saprast, ka ar varu nevar ilgi uzturēt tādas valdības, kurām nav tautas uzticības," teica tālāk ASV ārlietu ministrs. Savas programmas trešajā punktā Ečesons aicināja Kremli izbeigt obstrukcijas politiku pret Savienotajām valstīm, piebilzdams, ka arī Maskavas delegāti varētu ierosināt Apvienotajās nācijās tādus priekšlikumus, kas kalpotu mieram un drošībai.

Tad ārlietu ministrs pieminēja atomieroču starptautisku kontroli un norādīja, ka inspekcijas tiesības būtu dodamas kā Vašingtonai, tā Maskavai. „Padomju savienībai vienreiz jāpierāda sava labā griba sadarboties ar citām valstīm. Šī labā griba varētu izpausties kaut vai tai apstāklī, ka Kremlis pavēlētu likvidēties savām piektajām kolonnām", sacīja Ečesons. Runas beigās Savienoto valstu ārlietu ministrs norādīja arī uz Padomju savienības un satelītvalstu izturēšanos pret diplomātiem un aicināja Kremli pārtraukt savu nepatieso propagandu, kas kūrina naidu krievu tautā un neļauj iedzīvotājiem iepazīt rietumu demokratiju dzīves veidu un paražas. „avienotās valstis nedrīkst palikt vājas. Ar jaunu intensitāti mums jāreālizē Maršala plāns, Atlantika un Rio pakts un jāiedzīvina prezidenta Trūmena četru punktu programma. Tad pasaulē miers būs nodrošināts," beigās uzsvēra ārlietu ministrs.

Iepriekšējā dienā Dīns Ečesons runāja Sanfrancisko Impērijas klubā (Commonwealth Club), pasvītrodams, ka ASV vērsīsies pret komūnisma ekspansiju Āzijā un katrā iedomājamā veidā mēģinās sniegt pilnu palīdzību visām Āzijas tautām, kas nevēlas pakļauties sirpim un āmuram.

Tālāk Ečesons runāja par Padomju savienības un Ķīnas līgumu. Padomju savienības plāni par Ķīnas piesaistīšanu Maskavai izstrādāti jau sen. Esot tikai jābrīnās, ar cik maziem līdzekļiem Staļins savus plānus reālizējis. Tagadējais Maotsetunga līgums esot fasāde, kas neapmierinot Ķīnas vajadzības un nododot šo milzīgo zemi Maskavas izmantošanai.

Nacionālistu aviācija turpina bombardēt komūnistu ostas un lidlaukus

Formoza (C). — Nacionālistu aviācija turpina komūnistiskās Ķīnas ostu un lidlauku bombardēšanu. 14. martā pilnīgi iznīcināts lielais Lungva lidlauks pie Šanghajas. Tāpat bombardēti lidlauki Kantonā, Hangčovā un Tsinkiangā. Nacionālistu uzbrukumi kļūst arvienu spēcīgāki un tie gar Ķīnas piekrasti pēc UP korespondenta ziņojumiem esot ļoti jūtami paralizējuši katru satiksmi. Komūnisti līdz šim nav nacionālistu uzbrukumiem atbildējuši un Maotsetunga aviācija pagaidām nedarbojas. Čangkaišeks tomēr paskaidrojis, ka viņš rēķinoties ar drīzu komūnistu pretdarbību gaisā, jo komūnisti esot saņēmuši no Padomju savienības 300 modernu iznīcinātāju. Padomju lidotāji jau kopš pusgada apmācot ķīniešu komūnistus gaisa kaŗam.

No Honkongas ziņo, ka komūnistu flotes vienības pirmo reiz uzbrukušas nacionālistu kaŗakuģiem pie Pērļu upes grīvas. Šo ieeju uz Honkongu un Kantonu nacionālisti turēja slēgtu jau vairāk nekā mēnesi. Komūnistu vienības sastāvēja no apbruņotām džonkām un dažiem maziem trāleŗiem. Nacionālisti uzbrukumu atsituši.

Ķīnas rieksts arī Maskavai var izrādīties pārāk ciets, domā labi informētas aprindas rietumos. Ne velti daudzi amerikāņu un britu laikrakstu komentātori Maotsetungu nosauca par Tito Nr. 2. Pēc līguma ar Maskavu šis pieņēmums šķita zaudējam savu spēku. Bet tagad atkal ķīniešu sarkanā valdnieka konservātīvisms uzpeldējis atklātībā. Tauta, kuŗai ir jau 5000 gadu veca vēsture, nevar tik viegli zaudēt patstāvību, raksta Ņujorkas laikraksti.

ASV dos ieročus, brīvības aizstāvēšanai

Ņujorka (D). — Amerikāņu tirdzniecības flotes arodbiedrības priekšsēdis Džozefs Kerens šinīs dienās paskaidroja, ka ASV strādnieki simtprocentīgi atbalstīs valdības programmu un pūlēsies, lai Savienoto valstu ieroči nokļūtu Atlantika pakta signatārvalstīs. „Padomju savienība pavēlēja traucēt mūsu palīdzības programmu," teica Kerens. „Mums visiem zināms, ka kominforms resp. Kremlis vēlas radīt pasaulē nemierus, chaosu un saimnieciskas nekārtības, lai reālizētu savus pasaules iekaŗošanas plānus. Amerikāņu strādnieki šos Padomju savienības mērķus ļoti labi saprot. Mūsu oŗganizācijā, kas ietilpst arodbiedrību apvienībā CIO, kuŗā ir 16 milj. biedru, solās palīdzēt Eiropai un Āzijai. Jūsu drošība par mieru un demokratiju ir arī mūsu drošība!" teica runas turpinājumā Kerens. „Jūsu cīņa ir arī mūsu cīņa! Mēs jums dosim ieročus, lai jūs varētu aizstāvēt savu brīvību!"

Angļi pastiprina garnizonus Malajā

Hongkonga (C). — Lielbritānijas augstais komisārs Malajā pieprasījis pastiprinājumus, jo stāvoklis tur ir kļuvis bīstamāks. Šonedēļ Kualā no Hongkongas ieradušies trīs kājnieku pulki un divi eskadriļas smago bumbvežu. Malajā komūnistu partizānu darbība pastiprinājusies. Tie lieto jaunu taktiku, rīkojot mazākus starpgadījumus un laupīšanas. Britu garnizoniem pēdējā nedēļā caurmērā bijis jāatzīmē līdz 60 sīkāku incidentu dienā. Angļu izlūkošanas dienests pārliecināts, ka drīzumā komūnistu aktīvitāte ievērojami pastiprināsies. Rangūnā trešdien, kā Hongkongas radio ziņo, sākušās ielu cīņas. Pilsētas iedzīvotāji pānikā bēg.

Balkānos militāra rosība kā 1941. gada pavasarī

Maskava tomēr gatavojoties Tito likvidēt ar varu

Belgrade (C). — Līdz ar pavasaŗa sākšanos Belgradē atdzīvojušās valodas par kaŗu ar Maskavu un kominformu. Gan maršala Tito, gan viņa ministru runas devušas pietiekami iemeslu sagatavoties uz Padomju savienības bruņotu intervenciju. Zīmīgi, ka arī visi ārzemju korespondenti, kas pēdējās nedēļās pilnīgi neierobežoti varējuši apceļot visu Jugoslaviju, vienprātīgi uzsveŗ, ka Padomju savienībai, lai Tito likvidētu, vairs atlicis tikai viens ceļš — kaŗš ar Jugoslaviju. Pats Tito jau divi runās tautu mēģina sagatavot nopietnajam stāvoklim un prasa neierobežotus upuŗus no saviem pavalstniekiem, lai spētu apgādāt 1 miljonu vīru stipro armiju ar moderniem ieročiem.

Lai gan Jugoslavijas un Tito vārds pēdējos mēnešos presē parādījās daudz retāk nekā pagājušā rudenī, Vašingtonā un Londonā saņemto informāciju daudzums par notikumiem Jugoslavijā pašreiz esot sasniedzis rekordu, ziņo labi informētie Vašingtonas korespondenti. Tā kā līdzšinējais aukstais kaŗš pret Tito un arī kominforma partizānu cīņa nav devusi cerētos panākumus, Maskava esot izšķīrusies par tiešas militāras akcijas sagatavošanu, lai likvidētu pašreiz Jugoslavijā valdošo režīmu. Pēdējās kominforma sanāksmēs Budapeštā Bulgārijas, Rumānijas, Ungārijas un Čechoslovakijas komūnistu vadoņi esot žēlojušies, ka nav iespējams apkaŗot titoismu, kamēr pastāv Tito un viņa iekšlietu ministra Rankoviča vadītais pretkominforms. Rankoviča aģenti esot tik spējīgi, ka, piemēram, bulgāru komūnistu partijai neesot iespējams reālizēt nevienu Maskavas rīkojumu pēc plāna. Noskaņojums Sofijā pret Padomju savienību, pateicoties titoistu pretdarbībai, esot katastrofisks. Bulgāri nespējot aizmirst, ka Dimitrovs un Kostovs likvidēti tādēļ, ka bijuši Tito domu biedri un Balkānu ūnijas piekritēji.

Atēnu radio pirmdien nolasīja paziņojumu, ka pagājušo nedēļ Maskavā notikusi jauna kominforma konference, kuŗā tāpat kā iepriekšējā konferencē Budapeštā nolemts šovasar likvidēt Tito. Maijā vajagot sākties Padomju savienības atbalstītai invāzijai Grieķijas un Jugoslavijas Maķedonijā. Kopā ar bulgāru maķedoņiem šie apgabali tad izveidotu maķedoņu valsti, ko Padomju savienība ņemtu savā aizsardzībā. Šo plānu izstrādājis bulgāru ministru prezidents Červenkovs.

Rotācijas mašīnas remonta dēļ šim numuram ir tikai 8 lapas puses paredzēto 10 lapaspušu vietā. Starpību izlīdzināsim ar paplašinātu numuru pēc remonta beigām.

Atēnu raidītājs tālāk apgalvoja, ka Bulgārijā katru nedēļu turpinot ieplūst lieli padomju kaŗaspēka kontingenti. Milzīga kaŗa materiālu noliktava ierīkota Varnas ostā un visā Bulgārijā tiekot izbūvēti jauni lidlauki, kur tikšot novietotas ap 1000 padomju lidmašīnas. Grieķu komentātors piezīmēja, ka pašreiz Bulgārijā valdot tāda pat militāra rosība, kāda bijusi 1941. gada pavasarī, kad Hitlers sāka kaŗa gājienu pret Jugoslaviju un Grieķiju.

Maršals Tito 14. martā Drvaras provincē teica 30.000 jugoslavu zemniekiem runu, kuŗā pirmo reizi attēloja, kāda bijusi padomju palīdzība jugoslaviem. „Ja kāds mums palīdzēja kaŗā pret vāciešiem, tad tie bija angļi un amerikāņi, nevis krievi. Pat mums piešķirtos reparāciju materiālus Maskava lika Jugoslavijai samaksāt dolaros vai zeltā. Par dažiem vagoniem vien krievi mums noplēsa 6 milj. dolaru, kas bija 40 reizes vairāk nekā šo vagonu vērtība. Tagad mēs rietumos varam pirkt daudz lētāk, bet mums trūkst ieroču, ko angļi un amerikāņi pagaidām mums nepārdod."

Tālāk Tito norādīja, ka Jugoslavijas neatkarību var nodrošināt tikai stipra armija, kuŗai jābūt gatavai atsist katru uzbrucēju. „Stāvoklis ir ļoti nopietns," teica maršals, „un mums būs jānovelk pēdējais krekls, lai mēs paši spētu radīt nepieciešamo kaŗa rūpniecību."

Pēc amerikāņu ziņojumiem Tito zem ieročiem pašreiz tur 500.000 vīru aktīvajā armijā, bet mobilizācijas gadījumā 48 stundās Jugoslavija spēj iesaukt vēl 1 miljonu cīnītāju.

Vai kronprincis Boduins nāks par Beļģijas karali?

Ženēva (C). — Beļģijas karalis Leopolds III joprojām nav vēl izšķīries, vai atgriezties savā zemē, kur pagājušās svētdienas vēlēšanas viņam nodrošināja tikai nepilnu 58 proc. vairākuma, vai arī atteikties no troņa par labu vecākajam dēlam kroņprincim Boduīnam. Līdz ceturtdienai karalim viņa trimdas dzīves vietā Pregnijā bija trīs apspriedes ar Beļģijas ministru prezidentu Eiskenu, senāta prezidentu Žilonu, parlamenta priekšsēdi Vankauvelertu un ģimenes locekļiem.

Karaļa vasarnīcu kopš svētdienas aplenkuši žurnālisti un fotografi. Divus amerikāņu žurnālistus, kas sekoja lielā ātrumā braucošajam karaļa automobilim pa šaurajām Ženēvas iekšpilsētas ielām kādā citā mašīnā, policija apcietināja. Karalis nepieņem nevienu avīžnieku un nav līdz šim izdevis arī nekādu preses komunikē. Viņa vienīgais padomnieks ir pastāvīgais sekretārs Žaks Pirēns, kas karali pavada trimdā jau vairākus gadus.

Beļģijā valda joprojām satraukts noskaņojums. Skaidri jūtams, ka nobalsošana par vai pret karali tautu sašķēlusi divi daļās. Kamēr katoļi un liberāļi joprojām vēl nezinā, vai tomēr pierunāt karali atgriezties vai nē, sociālistu partija jau pirmdien pēc partijas prezidija sēdes izdeva šādu paziņojumu: „Karalis Leopolds III, kas divās no Beļģijas trim provincēm nav dabūjis balsu vairākumu, pēc mūsu labākās pārliecības nav vairs spējīgs ap sevi saistīt visas beļģu tautas uzticību. Sociālistu partija, vēlēdamās pēc iespējas drīz atjaunot nācijas vienību, ir gatava pievienoties katram atrisinājumam, izņemot karaļa paša atgriešanos uz troņa."

Ar šo deklarāciju skaidri pateikts, ka arī sociālisti pievienotos atrisinājumam, ja karalis atteiktos par labu kroņprincim Boduīnam. Neue Zürcher Zeitung korespondents apgalvo, ka arī pats karalis otrdien izšķīries par šādu atrisinājumu.

„Atkāpies" Čechoslovakijas ārlietu min. Klementiss

VAI ARĪ VIŅU SAGAIDA JANA MASARIKA LIKTENIS

Prāga (E). — Čechoslovakijas ministru prezidents Zapotockis otrdien paziņoja, ka „pēc paša lūguma" atkāpies ārlietu ministrs Dr. Vladimirs Klementiss. Par viņa pēcnieku iecelts Sirokijs. Šo informāciju vēlāk publicēja arī čechu oficiālā ziņu aģentūra Ceteka.

Valodas, ka Klementiss kritis nežēlastībā, rietumos cirkulēja jau sen. Sevišķi aktīvas tās kļuva pēc Apvienoto nāciju sesijas Parīzē. Toreiz Klementisu pēkšņi aicināja atgriezties uz Prāgu, un viņš šim aicinājumam paklausīja. Informētas franču aprindas runāja, ka čechu ārlietu ministrs vairs nebauda Maskavas uzticību. Lai gan Klementiss jau kopš 1935. gada bija komūnistu partijas biedrs un pēc vācu iesoļošanas Čechoslovakijā darbojās čechu eksilā valdībā Londonā, krievi viņam nekad īsti neuzticējās. Iemesls tam bija vienkāršs — Klementiss nepaklausīja Kremļa aicinājumam un nedevās uz Padomju savienību, kad Prāgas ielas jau dimdināja Hitlera armiju naglotie zābaki. Londonā viņš pat atļāvās BBC raidītājā vairākkārt nicīgi izteikties par krieviem.

Augstajā amatā Klementiss tika tad, kad mīklainā nāvē mira pirmā Čechoslovakijas valsts prezidenta Tomasa Masarika dēls Jāns. Līdz tam laikam viņš bija tikai ārlietu viceministrs. Informētas aprindas domā, ka arī Klementisu sagaida Masarika liktenis. Ja viņam neizdotos izdarīt pašnāvību, Pankracas cietums ir pietiekami plašs, lai turienes upuŗiem pievienotu klāt jaunu.

Tagadējam Čechoslovakijas ārlietu ministram Sirokijam ir lielāks stāžs. Komūnistu partijas biedrs viņš ir jau kopš 1920. gada. Pretēji Klementisam, Sirokijs nekad nav pretojies Kremļa direktīvām. Pēc vācu armijas iesoļošanas Prāgā viņš devās uz Maskavu, no kurienes vēlāk kā pagrīdnieks atgriezās Čechoslovakijā. Gestapo Sirokiju gan apcietināja, bet viņam laimējās izbēgt. Kopā ar sarkanarmiju Sirokijs vēlāk ieradās Čechoslovakijā.

Vācijā paliks 189.000 DP

Ženēva (F). — Die Neue Zeitung ziņo, ka Ženēvā pašreiz notiek IRO ģenerālpadomes konference, kas ilgs desmit dienu. Ģenerāldirektors Donalds Kingslejs preses pārstāvjiem paskaidroja, ka IRO savu darbību beigs jau šī gada martā kad tās funkcijas pārņems UN ieceltais „augstais komisārs". Aprūpi IRO tomēr vēl turpinās līdz jūnija beigām. Pēc Kingsleja domām, Vācijā paliks ap 189.000 DP, kad starptautiskā bēgļu organizācija savu darbību jau būs beigusi.

Viņi vēl joprojām negrib runāt ar Londonu

Londona (F). — Kāds britu ārlietu ministrijas pārstāvis šinīs dienās paskaidroja, ka Londona vēl joprojām bez panākumiem pūlas nodibināt diplomātiskas attieksmes ar Ukrainas padomju sociālistisko republiku. Kā zināms, Apvienoto nāciju Londonas sesijā Kremļa pārstāvji pieprasīja balstiesīgu vietu Ukrainai un Baltkrievijai. Ticēdami Kremļa labajai gribai sadarboties miera labā, rietumpārstāvji toreiz šo Maskavas prasību ievēroja. Tai pašā sesijā britu galvaspilsētā bija ieradies arī Latvijas padomju sociālistiskās republikas ārlietu ministrs Vāleskalns un viņa igauņu un lietuviešu kollēgas. Šiem kungiem starptautiskajā forumā balstiesības tomēr nepiešķīra. „Uz mūsu pieprasījumiem Ukraina vēl līdz šai dienai nav atbildējusi, „paskaidroja britu ārlietu ministrijas pārstāvis.

Strādnieku valdība stabilāka nekā gaidīts

Londona (B). — Trijās līdzšinējās balsošanās apakšnamā strādnieku valdība pārsteidzošā kārtā katrreiz ieguvusi pašreizējos apstākļos ievērojamu vairākumu. Angļu prese šai parādībai velti lielu uzmanību, norādot, ka konservātīvo pozicijas acīmredzot nav tik stipras, kā to attēlojis līdz šim Vinstons Čerčils un lords Bīverbruks — konservātīvo vadoņi.

Trešajā balsošanā par uzticību valdībai sociālisti ieguva 308 pret 289 balsīm, kāpēc paredzams, ka ceturtdienas balsošanā par kaŗa ministrijas budžetiem vairākums būs vēl lielāks. Pēdējā balsošanā par Anglijas tautas veselības budžetu finanču ministrs Kripss uzstājās pret savas partijas radikālāko vīru, veselības ministru Bevanu. Kripss Bevana budžetiem par galējo robežu noteica 393 milj. mārciņu.

LATVIJA

Nr. 22 (366) 1950. g. 18. martā

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

KO LIKSIM PAGALVĪ?

„Māt, noliec man to pagalvī!" sacīja vecais Indrānu tēvs, kad Edžiņš bija iesviedis caur logu akmeni viņa pirts istabiņā. Akmens bija no Indrānu zemes, sirmajam saimniekam mīļš. Viņš vēl nenojauta, ka tas bija kailā materiālisma pirmais uzbrukuma mēģinājums latviešu patriarchālajam lauku garam.

Tagad ne tikai Indrānu tēvs vien ir izdzīts no sava „ērbēga", bet visi latviešu zemnieki atrauti zemei. Svešie okupanti nocērt mūsu stādītos ošus, tie noārda mūsu celtās ēkas, pat pirtiņu vairs neatstādami zemes kopējam. Tas vairs nav mazā zēna sviestais akmens, bet smags bluķis, ko svešie iebrucēji uzvel latviešu zemnieku krūtīm, lai iznīcinātu latvisko lauku garu. Gandrīz gadsimtu ilgi šis gars ir svētījis mūsu tautu, to saimnieciski un morāli stipru audzēdams. Tā bija stipra un veselīga paaudze, kas pag. gadsimta sešdesmitajos gados, sākoties māju iepirkšanai par dzimtu, nostājās kā pilntiesīgs saimnieks uz savas zemes. Mēs redzam to rosīgi organizējamies zemkopības biedrībās, lai vairotu zemnieku kārtas materiālo turību un tā rastu iespēju sūtīt bērnus augstākās skolās. Šie ideāli arī rada piepildījumu un ja šodien varam lepoties ar samērā augstu latviešu inteliģences procentu, tad par to mums jāpateicas lauku sētai kā skolotā latviešu pirmajai un nemitīgajai auklētājai.

Ja arī daži āboli aizkrita tālu no ābeles, lielais vairums jutās ciešām saitēm siets pie savā dzimtā novada un tēva sētas. Lauku garīgais pavards nebeidza kvēlot arī citā darbā aizgājušajos latviešos. Tādēļ tikai reta lauku māja mainīja savu īpašnieku, bet to vairums palika dzimtas valdīšanā no paaudzes uz paaudzi. Latviešu zemniekam viņa zeme un mājas nebija tikai kails ienākumu avots, bet gan ģimenes svētums, kas sargājams, kopjams un nododams nākamajām audzēm. Tā latviešu lauku mājā saskanīgi valdīja sirds, mīlestība un uzticība līdz kapam un vēl aiz tā. Tas ir latviešu zemnieka gars, kādu velti meklēsim citās zemēs, kur cilvēki lauku mājā uzskata par ražošanas līdzekli vai kapitāla ieguldīšanas objektu.

Latvietis, turpretī, jūtas nesaraujamām saitēm siets pie katra akmeņa laukmalā, pie katra kociņa birzī vai krūmiņa ataugā, jo tie visi ir viņa prieku un bēdu, viņa mūža pūliņu liecinieki. Briesmīgākā nelaime šķita brīdis, ja kādreiz liktenis lēma šķirties no dzimtās sētas un doties svešumā. Tad paša mežā griezts ceļa spieķis vai sauja dzimtenes smilts ir dārgākās relikvijas, ko ceļā līdzi ņemt.

„Redzi, to egli ar strupo galotni — to kādreiz es nocirtu tavai pirmajai Ziemsvētku eglītei. Un bērza celmu ar atvasi blakus: šis nocirstais bērzs bija par līksti tavam šūpulim, bet no atvases es darināšu ceļa spieķi, ko aiziet no Strautmaļiem," stāsta vecais Strautmalis savam dēlam — mācītājam, kura dēļ tam barons Zandens liek atstāt savu dzimto sētu. Tikai ceļa spieķi no sava meža viņš paņem līdzi.

Tagad mūsu dzimtenē rīkojas sarkanie baroni, kas visus zemniekus izdzen no mājām, lai tie kļūtu par vergiem un dotos asinsliecinieku gaitās uz tālajiem Krievijas apgabaliem. Tā ir drausmīgā traģēdija, kādu latviešu zemnieki nav pieredzējuši savā vēsturē. Ja vēl dažus gadus turpināsies boļševiku valdīšana mūsu dzimtenē, tad ne tikai latvieši, bet arī viss latviskais tur būs zudis. Tas liek mums ikvienam skaidri saprast, kāds uzdevums un atbildība gulstas uz katru trimdinieku. Mums jārūpējas par tautas dzīvā spēka vairošanu un ne mazāk par latviskā gara uzturēšanu, — tā gara, kas nāk no dzimtās lauku sētas un ko iemūžinājuši savos darbos mūsu labākie dzejas un prozas meistari.

Kad reiz Latvijā vajadzēs noārdīt neģēdzīgo kolhozu sistēmu, liekot tās vietā atkal latvisko lauku sadzīves kārtību, tad šim garam būs atkal jāatdzimst visā košumā. Mums tas jāsaglabā svešu ietekmju neskarts un jāpārved vesels atpakaļ dzimtenē. Ar dedzību un neatlaidību tas jāieaudzina mūsu bērnos, lai arī viņi augtu par drošiem karoga nesējiem un nešaubīgiem latviskā gara iedzīvinātājiem jaunajā Latvijā.

Liksim pagalvī latvisko lauku garu.

J. Vijmalietis

Daugavas Vanagiem Anglijā jau 5800 biedru

IZSTRĀDĀ STATŪTUS KRĀJAIZDEVU KASEI

Daugavas Vanagu fonda Anglijā gadskārtējā delegātu sapulcē valdes priekšsēdis A. Tomass ziņoja, ka DV vienības darbojas ne vien Vācijā un Anglijā, bet arī Zviedrijā, Beļģijā, Itālijā, Francijā, Dānijā, Kanadā, ASV, Austrālijā un pat Tasmanijā. Saņemtas ziņas, ka DV organizējas arī Brazīlijā un Argentīnā. Anglijas DVF biedru skaits pēdējā gada laikā divkāršojies un tagad ir 5800, kas apvienoti 125 nodaļās. Darbs attīstījies daudz un dažādās nozarēs: DVF piedalās Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā dibināšanā, turpināts palīdzības darbs kā Vācijā, tā Anglijā. Uz Vāciju nosūtītas mantas par 947 mārciņām, medikamenti iegādāti par 550, bet palīdzības darbam izdotas 1749 mārc. Sūtīšanai uz Vāciju turpmāk lielāka vērība jāpievērš medikamentiem, sevišķi streptomicīnam, bet drēbes sūtāmas jaunas, jo lietoto transports bieži neatmaksājas.

DVF noorganizējis 5 skolas, literāro un akadēmisko sekciju, izglītības nozarē darbojas 22 lektori, kas izbrauc uz nodaļām, aktīvas ir drāmas un tautisko deju kopas, labi darbojusies grāmatnīca, pelnot 346 mārc. Kases apgrozījumi pārskata gadā pārsniedz 5000 mārciņas. Patlaban izstrādā statūtus krājaizdevu kasei.

Debatēs par turpmāko darbību sapulce uzdeva valdei pārstrādāt statūtus, jo, organizācijas darbam vēršoties plašumā, līdzšinējie statūti vairs neapmierina. Atzina, ka nepieciešams iegūt namu un nolēma lūgt visus biedrus ar ziedojumiem atbalstīt nama fondu, kurā ar 1. martu jau bija iemaksātas 388 mārc. Sapulce atzina, ka DVF aktīvi jāpiedalās LNPL turpmākajā veidošanas darbā un vēlēšanās. — Jaunajā valdē ievēlēja A. Tomasu (pr-dis), A. Mauriņu, Ž. Bukovski, E. Alksni, V. Krustiņa kundzi, K. Strazdiņu, L. Rumbu, E. Šķobi, A. Alksnīti, revīzijas komisijā R. Silarāju, O. Bergmani un A. Sprūdžu.

Kā jārīkojas, lai iegūtu ASV pavalstniecību

Pavalstniecības jautājumu ASV regulē īpaši noteikumi, ar kuriem var iepazīties t. s. Immigration and Naturalization Service birojos, kādi atrodas visās lielākajās pilsētās. Lai iegūtu ASV pavalstniecību, vispirms jāpieteic tā saucamā „pirmā dokumentācija" (First Papers). Kad no šīs dokumentācijas pagājuši 5 gadi, ikviena persona, kas ASV iecelojusi likumīgi, var pieprasīt pavalstniecību. Taču pirmā dokumentācija nenozīmē, ka aplikantam pēc 5 gadiem pavalstniecība katrā ziņā jānieprasa; ar aplikāciju viņš vienīgi nodrošina sev tiesības pavalstniecību pieprasīt. Iestādes pašas pavalstniecību nevienam nepiedāvā, un šī jautājuma kārtošana atstāta katra ieceļotāja brīvai izvēlei. Tomēr jāatzīst, ka darbā dabūšanu ne reti labvēlīgi ietekmē tas, ja darba meklētājs — jaunieceļotājs iesniedzis pirmās dokumentācijas pieprasījumu.

Studentu dienas devušas reālu atbalstu

Latviešu studentu centrālās savienības ierosinājumam — sarīkot studentu dienas, atsaucība nav bijusi visai liela, bet, ievērojot pašreizējos apstākļus — izceļošanas rūpes un nometņu likvidēšanu, panākumi tomēr apmierina. Studentu dienu mērķis — iepazīstināt plašākas aprindas ar augstākās izglītības jēgu un ārkārtīgi grūtajiem studentu apstākļiem — zināmā mērā sasniegts. Nometnēs notikuši svinīgi dievkalpojumi un priekšlasījumi, sarīkoti koncerti, kam sekojusi līdzekļu vākšana studentu pašpalīdzības fondam.

Līdz šim saņemtās ziņas liecina, ka plašākie sarīkojumi notikuši Eiltinas, Omštedes un Eversburgas nometnēs, bet labākie rezultāti līdzekļu vākšanā bijuši Ulmā, kur saziedots 134 DM, Volterdingenā — 80, Omštedē — 57, Zēdorfā — 40 DM. Studentu dienām pieslēdzās Kalpaka atceres svinības, tā vienojot jaunos cīnītājus garīgo vērtību laukā ar varoņi — cīnītāju par tēvu zemi.

(in)

Meža darbu lietā

A. Bormanis (Duluth, Minnesota, USA) paziņo visiem tiem tautiešiem Vācijā, Anglijā, Beļģijā, Zviedrijā, ASV uc., kas sakarā ar Latvijas p. g. 17. dec. numurā ievietoto uzaicinājumu iesūtījuši viņam pieteikšanās rakstus uz meža darbiem Minesotas štatā, ka tie, kas līdz š. g. 15. martam nav saņēmuši paziņojumu par galvojumu, skaitās noraidīti. Aicinājumam atsaukušās vairāk nekā 300 ģimenes, tāpēc katram personīgi atbildēt nav iespējams.

Kā nonāk policijas uzraudzībā

Savā laikā lielās latviešu nometnes Dedelstorfā iedzīvotājus pārvietoja uz vairākām citām nometnēm tuvākā un tālākā apkārtnē. Palika vairs tikai kādi 100 tautiešu, kuriem tagad, pēc vairākiem mēnešiem no likvidējamām nometnēm Harca rajonā nākuši klāt ap 1000 poļu DP. Nedaudzas dienas pēc šīm pārmaiņām nometnes administrācija sāka saņemt sūdzības par apkārtējos vācu ciemos uzlauztām kūtīm, nozagtiem divriteņiem, cūkām un vistām. Šo nodarījumu virkni pēdējās dienās vēl „vainagojusi" ielaušanās nometnes latviešu kooperatīvā. Neredzēdama citu ceļa, kā darīt galu nebeidzamai noziegumu virknei, nometnes administrācija lūdza talkā vācu uzraudzības iestādes, kas nolēmušas nometnē iekārtot pastāvīgu un apbruņotu vācu policijas sardzi ar 2 kriminālierēdņiem un policijas suņiem.

Apkārtnes vācu iedzīvotāji, visu to vērojot, pamazām sāk saprast atšķirību dažādo DP tautību starpā un latviešu laiku Dedelstorfā atceras kā vienu no gaišākajiem.

Nometņu dzīve

OLDENBURGĀ un citur lielākajā daļā angļu joslas latviešu nometņu iekārtotas kino brīvizrādes nestrādātājiem. Tās rīko YMCA/YWCA reizi mēnesī.

OERELAS nometnē notika kopīgs latviešu un ukraiņu sarīkojums. Latviešu māksliniekus pārstāvēja baletdejotāja Vēra Lemkina, vijolnieks Teodors Kaizers un pianiste Olga Mālkalne ar dziedātāju Vilmu Aigari. Ukraiņi reprezentējās ar nacionālām dejām, pūtēju orķestri, kazaku kori un kādu veiklu Kijevas operas baletdejotāju. Sarīkojums izdevās labi, bija kupli apmeklēts un to slavina atsauksmes arī vācu presē.

GRĀFENAŠAVAS jaundibinātās baltiešu nometnes padomes vēlēšanās piedalījās 87 proc. balstiesīgo, no latviešiem ievēlot: V. Vaski (priekšsēdis), Aug. Krastiņu un Elisi Dankeri. Nom. kom. ievēlēti: Rob. Ozols (priekšsēdis), Aug. Krastiņš, Edg. Kazekovskis, Steinbachs un V. Vaskis.

DAUGAVAS VANAGU Austrijas nodaļas gada sapulce pieņēma pagaidu valdes sastādīto budžetu 1950. gadam — 10.400 šil., no kura galvenie izdevumi paredzēti invalidu un bijušo karavīru ģimeņu pabalstiem un invalidu protēžu labošanai. Pagaidu valde līdz šim invalidu, slimo karavīru un karavīru ģimeņu pabalstiem izmaksājusi 7760 šil. Nodaļas jaunajā valdē ievēlēja: A. Eglīti (priekšsēdis), O. Siktaru, E. Garkānu, J. Zemzaru un A. Upenieku.

NEIŠTATES nometnē skolotājs A. Bankovics no Lībekas nolasīja interesantu referātu par neklātienes skolu, kuras ideja, latviešiem izklīstot pasaulē, būs jāīsteno, ja gribēsim savu jaunatni izaudzināt par latviešiem. Debatēs A. Bankovics skaitļiem ilustrēja neklātienes skolas projektu, izteikdams gatavību, šo jautājumu kārtojot, vienmēr būt latviešu rīcībā.

DAUGAVAS VANAGU Memingenas nodaļa izdevusi sava biļetena Daugavas Vanagi 1. numru. Tā ievadā likti Andrēja Eglīša vārdi: „Tas karogs jums, ko plēš un skauž, Uz tēvu zemes jāuzsprauž".

LATVIEŠU sardžu rota Viesturs izpelnījusies par februāri Štutgartes apgabala (Military Post) sardžu rotu labākās vienības nosaukumu, saņemot uz mēnesi savā īpašumā arī goda dēli. Sakarā ar apbalvojumu rota izgāja inspekcijas skatē, ko pieņēma amerikāņu plkv. leitn. Reiersons. Rotu komandē kapt. Kr. Blite.

AUSMAS latviešu nometne Kleinkecā marta sākumā likvidēta un lielākā daļa tās iemītnieku pārvietota uz Leipheimas ukraiņu nometni 4 km no Gincburgas (13b) DP Camp Leipheim b. Günzburg); vecākos un slimīgos jau februāra beigās pārcēla uz latviešu nometni Memingenā.

DEDELSTORFĀ iekārtota jauna nometne angļu joslas tbc slimajiem DP, kam nav izredžu emigrēt. No dažām nometnēm turp devušies jau pirmie slimo transporti.

SAŅEMAMAS LATVIJAS ĀRZEMJU PASES

Elizabete Treija, dzim. Bauere, var saņemt savu Latvijas ārzemju pasi LCK sakarnieka birojā, Minchenē, Hercoga Rūdolfa ielā 49. Alfreds un Erna Noras savas Latvijas ārzemju pases var saņemt no A. Bolšteina Latvijas redakcijā.

Atvaira šņabi un sievietes

Mazs atspīdums no seno pilskalnu kalvēm

Viena no lielākajām latviešu sardžu vienībām angļu joslā atrodas Gladbachā aiz Reinas. Pagājis vairāk nekā gads kopš viņi Kauliņa vadībā šeit atbrauca. Ne visi šie vīri vairs bija saglabājuši dzimtenes lējumu. Lieki kautrēties — karš, gūsts

Daiļamatnieki darbā

un nometnes atvērušas plaisas, kurās krājas sārņi, un nav līdzēts, ja tos slēpj ar tukšiem mierinājumiem vai novalkātām frazēm. Un tomēr šinī mistra barā blakus sporta vīram Jasim ir cilvēki, kas jāpiemin kaut vai tikai tādēļ, ka viņi šo „kara kalpa" dzīvi un tieksmi līdzināties pēc bezrūpīgākā biedra noteikti atvairījuši, pieķeroties lietām un sekmēdami darbus, kas dienu jūklī liekas sīki, bet kas tieši šo sīko un smalko detaļu dēļ līdzējuši dažam labam atvairīt Reinzemes dārgo šņabi un lētās sievietes.

Pirmais iniciātors un praktiskais izkārtotājs šajā pasākumā bija vada komandieris Celtnieks. Ar saviem domu biedriem viņš salūkoja un izmēza kādu pamestu pagraba kaktu un lika tanī atspīdēt gaismai. Tās bija ne vien elektriskās spuldzes, bet vēl vairāk latviskais sirds gaišums, kas atmirdzēja žurku un zirnekļu piedzīvotā pagraba ceļlē! Te tapa sudrabkaļu un kokgriezēju darbnīca. Kā priecātos vecie saktu un gredzenu kalēji, atnākuši no Daugmales vai Tērvetes pilskalnu kalvēm, savām acīm redzēdami, ka viss, ko tie reiz izsapņojuši un kaluši, nav palicis tikai aklajai veļu tiesai, bet mirdz tālāk, kā viss, kam latviskās dzīvošanas stiprums un vērtība.

Gada laikā darbnīcā ar lielāku vai mazāku veiksmi strādājuši ap 20 sardžu vīri. Pēc sardzē negulētām naktīm tie nav meklējuši valgumu jau patālu pazīstamajā melno vīru azilā „Helena-Brunn", bet samierinājušies ar kapličai līdzīgo pagrabu. Daudzas praktiskas lietas te patstāvīgi izdomātas un atrisinātas.

Varbūt šobrīd, kad dilstošajās DP nometnēs izstāžu un tautisko izdarību ūdeņi aizpaloiuši, un tagad vairs tikai interesējamies par gultas un algas tiesu pie svešiem saimniekiem, ir lieki un skumji to pieminēt. Tomēr, labs ir viss, kas gara dzīvošanai darīts un piepildīts!

VA—Pe

Pašreizējās izceļošanas iespējas uz Kanadu

Kanadas latviešu nacionālās apvienības aprūpes fonds (LRA) mūs informē: Lai gan Kanadas darba tirgū pašlaik vērojams atslābums, izdevies visus pēdējā laikā Halifaksā un Otavā saņemtos izceļošanas kandidātu lūgumus ar darba ministrijas starpniecību nosūtīt Kanadas valdības imigrācijas misijai Vācijā (Canadian Government Immigration Mission, Karlsruhe-Durlach, Luss-Strasse 4), kas sazinā ar IRO kandidātus uzmeklē un uzaicinās uz komisijām. Katram sarakstā minētajam kandidātam paziņots arī tieši.

Joprojām ir grūtības ar vecākiem par 50 g. Pašlaik darba ministrija pieņem tikai sarakstus par cilvēkiem, kas grib un var strādāt vismaz vienu gadu lauksaimniecībā, ir jaunāki par 50 g. un gatavi no savām ģimenēm pagaidām šķirties IRO vēl segs ceļa izdevumus pietiekami ilgi, lai jaunieceļotāji, kas nonākuši Kanadā, pieprasot ģimenes, tās vēl varētu sagaidīt ar IRO kuģiem.

Pēdējā laikā vēl arvien ir pieprasījums pēc vieniniecēm, kas pārsniegušas 18 g. v. Kandidātes, kas vēlas strādāt Kanadā mājsaimniecībā, var pieteikties tieši jau pieminētajā misijā.

Vīriešiem — vieniniekiem vai ģimeņu galvām, ja tie grib izceļot uz Kanadu darbam lauksaimniecībā, jāiesniedz LRA, P.O. Box 388, Ottawa, Ont., Canada, šādas ziņas: ģim. stāv., dzimš datums un vieta, pašreizējā adrese (informējot mūs arī par adreses maiņām) un prakse lauksaimniecībā. Tiklīdz kāds no kandidātiem būtu mainījis savu nodomu izceļot šādā veidā, lūdzam mums nekavējoties ziņot. Atsevišķos gadījumos izceļošanas grūtības var rasties bij. karavīriem, lai gan esam pūlējušies šo jautājumu apgaismot iestādēs, kur var cerēt uz atbalstu. Dažkārt, lietu vēlreiz caurskatot, izdodas panākt labvēlīgu iznākumu.

LCK KARTOTĒKAS
tagadējā adrese ir:
(13b) Augsburg — Hochfeld, Latvian DP Camp.

No 1. jūlija Amerikas Balss raidījumi arī latviski

Zviedrijas Latvju Ziņas sniedz informāciju no ASV, ka, sākot ar 1950. budžeta gadu, t. i. 1. jūliju Amerikas Balss raidīs pavisam 34 valodās, pie kam no jauna sāks raidīt latviešu, igauņu, lietuviešu, armēņu, gruzīnu, azerbeidžāņu, turkmēņu, uzbeku un ēbreju valodās. Raidījumiem ēbreju valodā veltīs 30 minūtes, bet pārējām 8 valodām kopā četras stundas dienā.

*

Rotārieši (bij. Rīgas un Liepājas Rotary klubu biedri), kas vēlas emigrēt, aicināti nekavējoties pieteikties tuvākajā IRO Resettlement Placement Officer birojā. Tas pats attiecas arī uz rotāriešiem no Igaunijas un Lietuvas.

V. Volts

Uz Lieldienām dāvanu sainīši no Zviedrijas

JKS Zviedrijā jaunievēlētā centrālā valde (priekšsēdis prof. K. Straubergs, locekļi — T. Vītoliņš, P. Piķelis, A. Ore, prāv. O. Sakārnis un H. Ginters) pirmajā sēdē starp citu nolēma nosūtīt uz Lieldienām latviešu bāreņiem un trūkumcietējiem bērniem Vācijā 150 dāvanu sainīšu no Zviedrijas tautiešu saziedotiem līdzekļiem. Valde iecēla komisiju, kas vadītu un saskaņotu visu JKS saimniecisko pasākumu darbību un sevišķi gādātu par saziedoto līdzekļu taisnīgu, taupīgu un lietderīgu sadali un izlietošanu.

VĒSTULES REDAKCIJAI

LABĀKIE IEROSINĀJUMI

No latviešiem, kas kādreiz bija brīvās Latvijas pilsoņi un par tādiem sevi uzskata vēl šodien, brīvi savus uzskatus var izteikt tikai tie, kas atrodas šaipus dzelzs priekškara. Tie, kas palika aiz degošā Kurzemes krasta, par savu pārliecību var tikai mirt vai spītīgi klusēt. Vārda brīvību mēs tad arī cenšamies izmantot, tikai dažreiz jānosarkst, kā to darām. Daudzi piespļauj to trauku, no kura kādreiz zvejojuši treknos kumosus. Kas pēc tiem nekāroja, ar prieku atceras dienas, ko pavadīja savā valstī, un katru brīdi gatavi doties cīņā par viņas atbrīvošanu.

Nenoliegsim faktu, ka ir starp mums tādi, kas, būdami tagad Latvijā, meklētu atkal treknāko kumosu un taisītu karjēru. Citi to cer taisīt nākotnē, kad nāks viņu laiks. Bet partizāniem dzimtenē nav personīgas dzīves, un viņi gaida mūsu atbalstu šai bezkompromisa cīņā. Kas to lai vada? Labākais no Latvijā minētajiem, šķiet, Dr. N. Vētras un Latvijas tiesu palātas locekļa ierosinājums. Tagad jācīnās, lai dienā, kad noliksim savus cīņas ieročus, visi kopēji lemtu par brīvās Latvijas iekārtu.

J. Ziemanis, Vircburgā

DAŽAS PIEZĪMES PAR LATVJU ENCIKLOPĒDIJU

E. R. Latvijas 22. februāra numurā rakstā „Nacionālā rokas grāmata iet tautā" silti ieteic katram Latvju enciklopēdiju. To pašu daru arī es.

Bet E. R. raksta: „Nav nozīmes apstāties pie atsevišķiem rakstiem, pētīt to samērus vai meklēt sīkas faktu kļūdas, kādas šādā milzu darbā nav izskaužamas." Tam es vairs pilnīgi nepievienojos. Daži labojumi vienā otrā rakstā tomēr būtu nepieciešami. Piemēram, 51. lapp.: Ances pagasts, Ventspils apr. starp... Sarkanmuižas utt. Sarkanmuižas pag. 1938. g., ja atmiņa nevīļ, pārdēvēts par Ventas pag. Pagasta jaunais nosaukums vai piezīme par to būtu ļoti vēlama. Andreja sala (52. lapp.) Kurzemes kolonija... Sala Daugavā pie Rīgas palikusi neminēta.

Enciklopēdijas lasīšanu un saprašanu apgrūtina ļoti daudzie svešvārdi, kurus var — un būtu pat visai ieteicams — aizstāt ar saprotamiem latviskiem vārdiem, citādi enciklopēdiju bez svešvārdu vārdnīcas daudzi, īpaši gados vecākie tautieši nesapratīs.

J. Jumars, Falingbostelē

Zeme ar vulkāniem, geizeriem un 30 radio stacijām

Kas sagaida izceļotāju Jaunzēlandē

Redakcijas piezīme: Jaunzēlandes valdība, kā zināms, nesen pieņēma lēmumu atļaut šogad ieceļot 1000 DP no Eiropas. Atviegloti arī noteikumi ieceļotāju piederīgo izsaukšanai. Šai sakarā uz Jaunzēlandi tuvākajā laikā dosies arī zināms skaits latviešu. Lai iepazīstinātu tos īsumā ar šīs vistālākās emigrācijas zemes apstākļiem, sniedzam mūsu Jaunzēlandes līdzstrādnieka sastādīto pārskatu par raksturīgākajām turienes dzīves parādībām — dabu, iedzīvotājiem, saimniecību utt.

Jaunzēlande atrodas Klusajā okeanā apm. 2000 km no Austrālijas un sastāv no 2 salām 1400 km kopgarumā un 150—300 km platumā. Teritorija 4 reizes lielāka par Latviju, bet iedzīvotāju skaits tikai 1,8 milj., no kuriem 99 proc. kolonistu (angļi, skoti, dāņi, zviedri, vācieši, ķīnieši, žīdi uc.), bet pārējie — apm. 90.000 iedzimto maoru.

Jaunzēlandes klimats veselīgs, mēreni mitrs. Ziemā caurmēra temperātūra plūs 9 gr. C., vasarā (decembrī, janvārī un februārī) 17 gr. C. Daba krāšņa un īpatnēja. Ziemeļu salā daudz izdzisušu vulkānu, kalnos šļūdoņi. Daudz geizeru. Diezgan bieži notiek zemestrīces (šogad bijušas jau 3), bet tās nav visai spēcīgas. Oriģinālā augu valsts — 60 m augstā kauri egle, kokveida papardes utt. No plēsīgajiem zvēriem sastop vienīgi meža cūkas.

No lauksaimnieciski izmantojamās zemes sējumiem izlieto tikai 3 proc. Audzē kviešus, miežus, auzas, kukurūzu, zirņus, kartupeļus, cukurbietes un linus. 75 proc. aizņem zālāji, pļavas un kultivētas ganības, 20 proc. meži. Lai gan zemē atrod vērtīgus izrakteņus — akmeņogles, brūnogles, zeltu un sudrabu, iedzīvotāju galvenā nodarbošanās ir lauksaimniecība un lopkopība, it

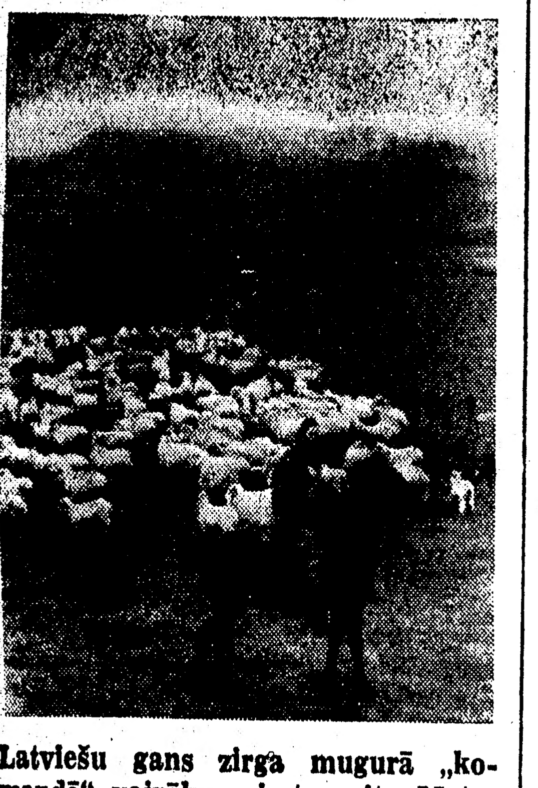

Latviešu gans zirga mugurā „komandē" vairākus simtus aitu Matahouras pļavās Jaunzēlandē.

īpaši aitkopība (aitu skaits pārsniedz 50 milj.). Sviesta eksporta ziņā Jaunzēlande ieņem otru vietu, bet siera eksportā — pirmo vietu pasaulē. Lauksaimniecība priekšzīmīgi modernizēta un mechanizēta.

Galvaspilsēta Velingtona ar 170.000 iedzīvotāju. Pārējās lielākās pilsētas — Auklenda (220.000), Kraistčerča un Dunedina (ik 100.000). Valstī ir 4 augstskolas un 1 lauksaimniecības akadēmija. Darbojas 30 radio stacijas. Bezdarba nav. Sociālā apdrošināšana priekšzīmīga. Jaunzēlandieši tiklab pilsētās, kā uz laukiem dzīvo gandrīz tikai vienstāva koka ģimeņu mājiņās, kas iekārtotas ļoti moderni un apstādītas kokiem un krūmiem. Pilsētās daudz dārzu. Ielas un arī lauku ceļi betonēti, un pa tiem brauc gandrīz vienīgi automobiļos. Velosipēdus lieto parasti tikai bērni.

Dažas iedzīvotāju raksturīgākās īpašības: laipnība, pieklājība, izpalīdzība, savstarpējs biedriskums. To viscaur vērojam arī pret mums, jauniebraucējiem. Pilsoņi ļoti disciplinēti, tādēļ arī policiju redz reti. Nevienam te nav pasu, vienīgi ārzemniekiem jāreģistrējas.

Iedzīvotāju ēdienu karte nav tik izmalcināta kā Eiropā, lai gan pārtikas līdzekļu te pārpilnība. Mazāk patērē taukvielas, bet galvenokārt jēra gaļu, saknes, salātus, arī saldumus, konfektes, tēju un augļus. Dienā parasti ēd 5 reizes. Cilvēku caurmēra mūžs Jaunzēlandē garš — diezgan daudzi pārdzīvo 100 gadu vecumu.

Strādnieku caurmēra izpeļņa — vīriešiem 7—7,5 mārc. nedēļā, sievietēm 4—4,5 mārc. Privāts dzī-

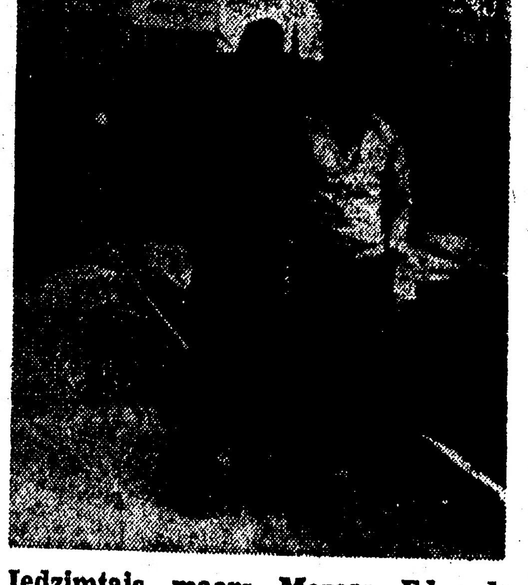

Iedzimtais maors Mozess Edvards un mūsu 'tautietis Haralds Apse, strādādami Napieras ostas putekļos, abi kļuvuši vienādi tumši. Melnajam labi — netīrumus neredz . . .

voklītis (kopā ar brokastīm) nedēļā maksā apm. 1,5 mārc. Vislabākais atalgojums laukstrādniekiem. Tie dabū arī brīvu dzīvokli. Toties darba laiks uz laukiem garāks.

Tie, kas līdz šim uz Jaunzēlandi jau atbraukuši, visumā jūtas labi. Grūtāk klājas vienīgi sievietēm ar bērniem līdz 3 g. v., jo pēdējie vēl nevar apmeklēt bērnu dārzus, kas dotu mātēm lielākus atvieglojumus darba ziņā.

Georgs Elepans

Latviešu draugi Nujorkas štatā

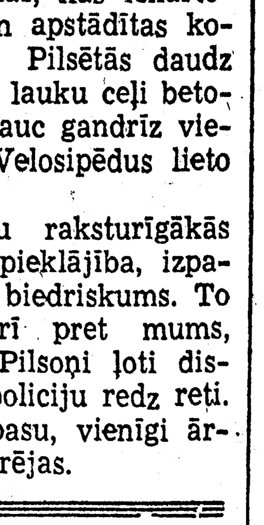

Mūsu uzņēmumā redzams Redkrīkas (Red Creek) farme- Herolds Stevens ar kundzi, kas sagādājuši ieceļošanas galvojumus lielākam skaitam latviešu. Steveni ļoti interesējas par Latvijas likteni un stāsta par saviem amerikāņu paziņām. Latviešu ieceļošanas akciju uz Redkrīkas apkaimi domāts vēl paplašināt.

Arī prēriju apgabalā dzīvojam gluži labi

SAIMNIECĪBAS BEZ ATSLĒGĀM — AR CIMDIEM SLAUC GOVIS, BET AR AUTO ĀRDA KŪTSMĒSLUS — EDISONA LAIKA TELEFONA APARĀTI MODERNOS DZĪVOKĻOS — KAS VĒL GRIB BRAUKT ŠURP, LAI NEKAVĒJOTIES RAKSTA

Vēstule redakcijai no Kansasas štata

Kad priekš dažiem mēnešiem dzīvoju vēl Ansbachas nometnē Vācijā un biju nesekmīgi mēģinājis izceļot gan uz Luksemburgu, gan Franciju un Norvēģiju, LWF mācītājs Brēmers piesolīja man galvojumu lauksaimniecības darbam Kansasas štatā ASV. Aplūkoju štata atrašanās vietu uz kartes un gluži nobijies konstatēju, ka pāri tā territorijai stāv rakstīts „Prairie", tātad stepe. Lūdzu mācītājam galvojumu uz kādu citu štatu, bet viņš tomēr mani iedrošināja: „Brauciet droši, būs labi."

Iebraucot Kansasas štatā, redzējām, ka zeme te gan jūdzēm tālu ļoti līdzena ar reti izkaisītām mājām, — tomēr tā nav stepe, kādu to pazīstam Urālu dienvidos, bet drīzāk atgādina mūsu pašu Zemgali. Vietu vietām redzami plaši naftas lauki. Dodžsitijas (Dodge City) stacijā mūs sagaidīja jaunais saimnieks, šejienes luterāņu mācītājs, kāds bij. igauņu DP un preses korespondenti. Nākošajās dienās, protams, bijām nokļuvuši šejienes laikrakstu pirmajās lappusēs, jo šādu „putnu" ierašanās šeit ir neparasts notikums.

Mūsu saimnieks ir sabiedrisks cilvēks un vada vairākas organizācijas. Apmēram pēc nedēļas viņš manai ģimenei par godu bija noorganizējis īsti plašu sarīkojumu, kurā apmēram 60 limuzīnos ieradās gandrīz vai visi draudzes locekļi. Tie mūs sirsnīgi apsveica un apdāvināja, sagādājot lielu pārsteigumu. Otrs pārsteigums bija, kad saimnieks no 3 nokautām cūkām atstāja mums pusi — apm. 150 kg, kas domāts vienam gadam. Bez tam saņēmām arī liellopu gaļu.

Visu šejienes dzīvi faktiski vada mācītājs. Dievkalpojumi notiek bieži arī darbdienu vakaros. Baznīca maza (apm. 100 sēdvietu) un vienmēr pilna dievlūdzējiem. Vecāki turp ņem līdzi pat zīdaiņus. Uz baznīcu brauc visi mājas iedzīvotāji, atstājot saimniecību gluži tukšu. Durvis paliek nenoslēgtas, jo atslēgu nemaz nav.

Saimniecību dzīvojamās telpas un virtuves šeit ierīkotas mājīgi un moderni. Virtuvē parasti lieto gāzi, ko pievada no baltiem aluminija baloniem, kas novietoti attālāk no saimniecības ēkām. Telpas apkurina ar eļļu. Visus darbus ārpus virtuves veic vīrieši, pie kam saimnieks pats sirsnīgi strādā līdz. Bieži rīko arī talkas, sevišķi būvdarbos.

Galvenā lauksaimniecības nozare graudkopība. Audzē ziemas kviešus un kukurūzu. Lopkopība samērā primitīva. Lielākie ir gaļas lopu ganāmpulki, kas visu gadu uzturas laukā. Piena izslaukumi tomēr diezgan labi — apmēram 12 litru no govs. Nekur šeit neredz augļu dārzus. Arī mežu, pat krūmāju nav. Vienīgi pie mājām vietām nedaudzi koki, kas vairāk domāti aizsardzībai pret vēju. Upēm līmenis zems. Tas viss sausuma dēļ. Reizēm šai apgabalā tomēr uznāk arī lielas lietus gāzes, un pag. g. oktobrī esot nolijušas pat 6 collas. Vēl tagad dažas zemākās vietas pārplūdušas, un tur peld tūkstošiem meža pīļu. Pašlaik dienas temperātūra ir līdz 17 gr. C., bet naktīs bieži pat minus 6 gradi. Ļoti vējains, — un šo apstākli šejienieši labi izmanto: visās saimniecībās ir vēja motori ūdens piegādei un citiem mechaniskiem darbiem.

Apkārtnē ļoti labi satiksmes ceļi, ko uztur kārtībā valsts. Diezgan primitīvas turpretī telefona līnijas. To vadi parasti piekārti pie apmēram 2 m augstiem, līkiem mietiem. Arī paši aparāti gluži tādi kā Edisona laikos: pie sienas dēlis ar vienu ragu runāšanai un otru ko klausīties. Modernā dzīvoklī tas izskatās ļoti neparasti.

Liela daļa iedzīvotāju ir ieceļojušo vāciešu pēcteči, un daudzi vēl tagad runā vāciski. Senāk Kansasas štatā pastāvējusi prohibīcija, un arī vēl tagad uz laukiem alkoholu nemēdz lietot. Kaimiņi šeit tomēr labprāt brauc ciemos viens pie otra. Ir arī daža īpatnība. Piemēram, pie topošām mātēm mēdz ierasties viesos reizē visas draudzes dāmas, kas atved dāvanas jaunajam pilsonim (ieskaitot pat bērna ratiņus), pirms tas vēl nācis pasaulē. Pie namdurvīm tādās reizēs novietots liels grozs dāvanu nolikšanai. Draudzes dāmas vispār ļoti rosīgas, rīko bieži dažādus vakarus, un pašlaik pasākušas gatavot apģērbu sūtījumus Eiropas trūkumcietējiem.

Darbdienas tērps šeit ir parastais virsvalks. Saimniekam kabatā vienmēr līdz knaibles, jo tās arvien noder, rīkojoties ap automotoru un citām mašīnām, stiepļu žogiem utt. Vienmēr nepieciešami arī darba cimdi, ar kuriem pat slauc govis. Katrā saimniecībā vairāki vieglie un smagie auto, tāpat traktori un dažādas mašīnas. Tieši ar auto te veic gluži neiedomājami dažādus darbus — brauc salabot aploku žogus, dzen mājās lopus, uztin žogiem stiepļu spoles, ārda kūtsmēslus utt. Darbdienu sākām pl. 6.15 ar govju slaukšanu. Brokastis pusstunda, pusdienas viena stunda. Pārējā laikā dažādi saimniecības darbi līdz pl. 18, kad slaucam atkal govis, un pl. 19 esmu brīvs. Svētdienās jāpalīdz izslaukt govis un pl. 9.30 jābrauc uz baznīcu.

Jaunatni varētu interesēt šejienes skautu un mazpulku (t. s. 4 H klubu) organizācijas. Mans saimnieks ir aktīvs mazpulka dalībnieks un kad tam pastāstīju par mazpulkiem Latvijā un trimdā, viņš pēdējā 4-H kluba sanāksmē informēja pārējos organizācijas biedrus un uzsāka līdzekļu vākšanu latviešu trimdas mazpulkiem.

Mēneša laikā, kopš esmu šeit, vairāki draudzes locekļi un arī mācītājs man lūguši, vai nevarētu ieteikt latviešu ģimenes un vieniniekus, kas vēlētos strādāt šeit lauksaimniecībā. Ja kāds tautietis gribētu braukt šurp, lūdzu piesūtīt īsas ziņas angļu valodā ar parastajiem personīgajiem datiem un informāciju par nodarbošanos un praksi. Viens no vēlamiem priekšnoteikumiem būtu, ka jāprot labi apieties ar motoriem. Tāpat kandidātiem jābūt luterticīgiem. Ziņas lūdz piesūtīt pa gaisa pastu pēc šādas adreses: J. E. Vanders, c/o Mr. H. J. Roenfeldt, RR No. 3 Dodge City, Kansas, USA.

Laukstrādnieka parastā alga ģimenes cilvēkiem 80—100 dol. mēnesī plūs dzīvoklis, kurināmais, piens, olas un gaļa. Vieninieku alga pie visa brīva 50 dol. ziemā un līdz 100 dol. mēnesī vasarā. Kāds šejienes lauksaimnieks vēlētos arī adoptēt kādu līdz 10 g. v. latviešu zēnu.

Dodžsitijā, martā.

J. E. Vanders

Belgijā, Vācijā, Italijā un tagad — Austrālijas mežos

VĒSTULE REDAKCIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Kvīnslendas mežu vidū sēžot un „bērnības grēkus" pārdomājot, jāatceras arī jau Italijā dzirdētie angļu valodas skolotāja vārdi: „Es silti ieteicu neizvēlēties dzīvei Austrālijas pilsētas, bet gan laukus, jo tur var ietaupīt vairāk naudas." Toreiz es smaidīju...

Kad ierados Austrālijā, te pašreiz bija lielie ogļraču streiki. Pēc Betherstas imigrācijas centrā nodzīvotā mēneša darba sagādes ierēdnis tomēr laipni uzaicināja savā kabinetā lielāku grupu vīriešu — vieniniekus un, no manas puses mazliet izdaiļotā izteiksmē, teica šos liktenīgos vārdus: „Ekselences — imigranti, ievērojot pašreizējos apstākļus, mums ir ļoti ierobežoti darba piedāvājumi. Vai jums tāpēc nelabpatiktos aizbraukt kādu laiku pastrādāt Kvīnslendas mežos, pretējā gadījumā būs jādzīvo bez darba varbūt pāris mēnešu." Tagad, kad esmu pieņēmies prātā, gluži labi saprotu, ka teikuma pēdējā daļa bija maza iebaidīšanas metode, lai dabūtu cilvēkus karstajai Kvīnslendai. Aceņu īpašniekus šim darbam nepieņēma. Ievēroju, ka kāds no maniem sabiedrotajiem acenes noglabāja kabatā. Izskatījās prātīgs vīrs, kāpēc arī es kļuvu domīgs. Hm — mežā, ēnā, svaigā gaisā, tā sakot, pie pašas dabas krūts! Atcerējos arī, ka meži man nav sveši, jo kādreiz kopā ar citiem Rīgas pamatskolēniem meža dienās braucu uz Katlakalnu dēstīt priedītes.

Tā nu esmu šeit, un pēc 6 mēnešiem man puslīdz skaidrs, kāpēc Kvīnslendas galvaspilsētas Brisbenes skolēni nebrauc meža dienās.

Pirmajā darba dienā priekšstrādnieks mani iesvētīja „bušmeņa" amatā, iedodot cirvi, zāģi un ķīli. Lietpratīgi stājos pie mērena kociņa. Tā tas sākās. Pēc pirmās nedēļas jau domāju, ka amats rokā, bet tad izsniedza kapli. Nezāle, lūk, arī te neizniksт, bet vietām pārvēršas īstu krūmāju plantācijās. Tad kaplis jāapmaina pret rīku, kas pa daļai atgādina sirpi, pa daļai cirvi. Šo darba rīku vicinot, var justies kā pats Skoboļevs kaujas laukā.

Lai darbs nekļūtu vienmuļš, mežniecība novietota pauguraīnā apvidū, kur kalni vietām pat pilnīgi stāvās klintīs. Arī par peldēm gādāts. Tās ir saulošanās un somu pirts apvienojums — svīšana. Kādreiz jau liekas, ka karstumiņš iet pāri sarkanajai svītrai, bet tad atvēsināšanās dēļ padomāju, kas būtu noticis, ja priekš 5 gadiem Vācijā vajadzētu pārvietoties nevis uz rietumiem, bet gan austrumu virzienā.

Tā, savu „bušmeņa" karjēru apcerot, kļūst sērīgi: kas nekaitēja toreiz Beļģijā, kad biju „kroņa" mai-

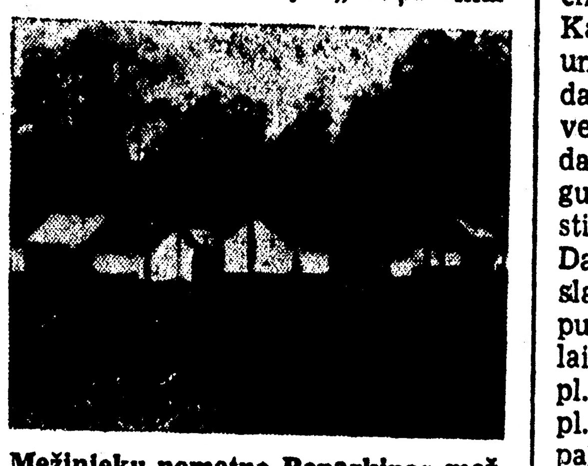

Mežinieku nometne Benarkinas mežniecībā, karstajā Kvislendā.

G. Klausa uzņēm.

zē, kaut to saņēmu tikai 200 gr. dienā, taču maizīte bija tikpat balta kā te. Strādāt arī nevajadzēja. Tagad Austrālijā: strādā, svīsti, guli un ēd, ēd, svīsti, guli, strādā un tā tālāk dažādās variācijās diendienā visu līguma laiku. Un pēc tam? Bailēs no konkurences būs labāk to neizpaust!

Kvīnslendā, martā.

Zaļā varde

Nedaudz latviešu var ieceļot Kanadā arī no Beļģijas, Anglijas un Zviedrijas

KAS JĀIEVĒRO RAKSTOT KANADAS LATVIEŠU APRŪPES FONDAM

Kanadas latviešu nacionālās apvienības aprūpes fonds (LRA) informē, ka pastāv iespēja sagādāt priekšnoteikumus ieceļošanai Kanadā arī nelielam skaitam tautiešu no Beļģijas, Anglijas un Zviedrijas. Tuvākas ziņas pieprasāmas: Beļģijā — LSK, 25 Rue Jacques Jordaens, Bruxelles, Belgique; Anglijā — L. Tālnoras kundzei, 55 Hans Road, Knightsbridge, London SW 3, England; Zviedrijā — A. Eglītim, Post box 108, Stockholm 1, Sverige.

Lai samazinātu lielos pasta izdevumus, LRA aicina visus tautiešus, kas raksta aprūpes fondam, pievienot pastmarkas atbildei, ja tāda nepieciešama. Sevišķi to lūdz ievērot Kanadas tautiešiem, kas nav LRA biedri, jo citādi viņu lietu kārtošanai jāizlieto citu latviešu saziedotie līdzekļi. Uz tautiešiem, kas nonākuši materiālās grūtībās, šis aicinājums neattiecas. Pastmarkas jāpievieno arī, pieprasot izziņu latviešu kartotēkai. Atbildes no kartotēkas saņem visi, kas paši tajā reģistrējušies, ja vien par meklējamo personu ir ziņas.

Latviešu ev. luterāņu draudzes darbs Dānijā

Latviešu trimdas ev. lut. draudze Dānijā šajās dienās bija noorganizējusi vispārējas aizklātas vēlēšanas, lai radītu sev patstāvīgu pārvaldes organu. Vēlēšanās piedalījās 98% no visiem balstiesīgajiem. Draudzes valdē ievēlēti: Dr. Otto Evaldsons, Elmārs Hartmanis, Alfrēds Apsītis, Alfrēds Ābolkalns un Arnolds Tīcmanis revīzijas komisijā: L. Amatnieks, H. Emsiņš un A. Frederiksens. Bez centrālās draudzes valdes, kuras sēdeklis atradīsies Kopenhāgenā, Pragsbulvāra nometnē, radīta arī palīgvalde Tīstedes nometnē, kas pārstāvēs tur dzīvojošo draudzes daļu.

IRO paziņojusi, ka ar 1. maiju tā mācītājam vairs nevarēs maksāt pilnu algu, bet samazinās to līdz vienai ceturtdaļai. Valde nolēma šo lietu vēlreiz pārrunāt IRO pārvaldē, lūdzot algas samazinājumu nereālizēt.

Draudze nolēma arī turpmāk rīkot referātu vakarus ar pārrunām. 25. martā paredzētajā vakarā piedalīsies viešņa — dzejniece Veronika Strēlerte no Zviedrijas, kas stāstīs par Ed. Virzu sakarā ar viņa 10 gadu nāves dienas atceri.

Plkv. Kalpaka piemiņas vakarā Pragsbulvāra nometnē bija pulcējušies vairāk nekā 200 apmeklētāju. Svētrunu teica prāv. A. Grosbachs, pēc tam kalpakietis LKOK M. Briedis stāstīja atmiņas par kādreizējām cīņām. Raksturojumu par Kalpaka laikmetu latviešu tautas dzīvē sniedza skol. A. Apsītis. LJKS vīru dubultkvartets atskaņoja patriotiskas dziesmas, jaunieši deklamēja.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

5. martā iesvētīja latviešu ev. lut. draudzes jauniegūto dievnamu Senatobijā (Misisipi štatā). Draudze savā īpašumā ieguvusi arī namu birojam, dzīvoklim un sanāksmju telpām. Bez latviešu māc. P. Kirsona iesvētīšanas svinībās piedalījās arī vairāki amerikāņu draudžu mācītāji un reliģisko organizāciju pārstāvji.

Montreālā (Kanadā) apmetusies uz dzīvi aktrise un deju konsultante Zaiga Lepne un bij. Eslingenas teātra aktieris Antons Kivlenieks. Vīzu ieceļošanai Kanadā no Zviedrijas saņēmusi arī Nac. teātra aktrise Milda Bērziņa.

Latviešu baritons Dzintars Veide līdz ar kādu igauņu dziedātāju kā vienīgie jaunaustrālieši uzvarējuši sacensībā par stipendiju Melburnas konservātorijā.

Latviešu bibliotēkas biedrībā Pertā (pagaidu adrese: 239, Charles Str., North Perth, W. — Australia) jau iestājušies 60 biedru un saziedots vairāk nekā 200 grāmatu. Pagaidu valde laipni aicina apgādus Vācijā atcerēties jauno pasākumu un ziedot pa grāmatai. 4. martā notika pirmais biedrības sarīkojums YMCAs telpās, bet 18. martā paredzēta biedru pilnsapulce ar īstās valdes vēlēšanām. 25. februārī Pertas evanģeliskās draudzes namā igauņi atzīmēja savus valsts svētkus. No latviešiem svētku novēlējumus nodeva un sprediķi teica mācītājs L. Kampe.

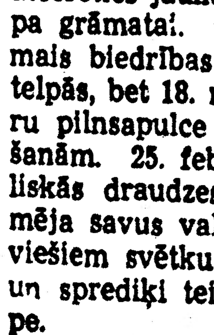

IRO pārvalde Kopenhāgenā noteikusi jaunas latviešu pārstāvja vēlēšanas Dānijā aprīļa sākumā. Vēlēšanas šoreiz paredzētas tiešas un vispārējas, pretēji līdzšinējām, kur pārstāvi ievēlēja latviešu izraudzītie elektori.

A. V luterāņiem draud pietrūkt līdzekļu Eiropas bēgļu sekmīgai izvietošanai

Vēstule Latvijai par NLC aktuālām problēmām

Ļoti nopietnas financiālas dabas problēmas, pa daļai tādas, ko novērst varētu palīdzēt arī paši DP, sāk apdraudēt National Lutheran Council (ASV luterāņu baznīcu padomes) imigrācijas programmas veikšanu. Svarīgākie jautājumi padomes DP izvietošanas nozares kontrolkomisijas sēdē Ņujorkā, kurā ar padomdevēja tiesībām piedalījās arī šo rindu rakstītājs kā padomes ziņu biroja informātors, bija: 1) ļoti gausa iecelotāju parādu atmaksa par transportu ASV iekšzemē un 2) nepieciešamība radīt speciālus rezerves fondus, lai palīdzētu negaidītās grūtībās, kas iecelotājiem rodas ģimenes locekļu nāves gadījumos, slimību dēļ vai vienkārši tādēļ, ka iecelotāji nespēj pietiekami ātri piemēroties šejienes apstākļiem.

Līdz februāra beigām NLC nosūtījusi uz Eiropu pavisam 18.858 galvojumus luterāņu DP. 12.773 DP jau iecelojuši ASV ar šīs organizācijas palīdzību, to vidū visvairāk latvieši un igauņi. Pēc līdzšinējās pieredzes spriežot, jārēķinās ar to, ka apm. 20 proc. vārdisko galvojumu iet zudumā tāpēc, ka DP netiek cauri pārbaudēm. Pēc Luterāņu pasaules federācijas aplēsēm Eiropā vēl esot apm. 25.000—30.000 luterāņu DP, kas pilnā mērā atbilstu iecelošanas valstu prasībām. DP iecelotāju kuģu skaits, kas pienāk ASV, pēdējos mēnešos ievērojami sarucis, — no apm. 16 uz 10 kuģiem mēnesī. Bet luterāņu DP skaits šais transportos nemitīgi pieaudzis un tagad ir jau ap 25 proc. uz katra kuģa.

Padomes izniegto ceļa aizdevumu atmaksa ir ļoti gausa. Iecelošanas daļas vadītāja Koksa (C. Cox) norādīja, ka vispār DP nevar te vainot, bet šis apstāklis var tomēr apdraudēt visu turpmāko darbību. Tagad izvietošanas daļai vajadzētu jau saņemt atpakaļ agrāk izsniegtos aizdevumus, caurmērā ieņemot ap 2000 dolaru katru dienu. Turpretī faktiski atmaksātās summas pa visu mēnesi janvārī bija 6.994,80 un februārī 6.544,80 dol.

Padomes ierosinājums, lai vārdiski izraudzīto DP galvojumu parakstītāji uzņemas arī ceļa naudas maksāšanu no ostas līdz darba vietai, radījis strauju iesūtīto galvojumu apsīkumu. Pēdējā nedēļā padome saņēmusi tikai 50 galvojumus, no kuriem 10 bija anonīmi, 35 vārdiski, kas bija iesniegti jau agrāk, bet aizsūtīti atpakaļ technisku trūkumu dēļ, un tikai 5 jauni vārdiski galvojumi. Tāpat ļoti maz atsaucības bijis otram ierosinājumam, lai vietējās luterāņu draudzes pārņem DP parādus par ceļa izdevumiem, t. i. lai draudze iemaksā attiecīgo summu padomes iecelošanas nozarei nekavējoties, un vēlāk pakāpeniski iekasē to no iecelotāja.

Padomes labklājības nozares direktors Dr. Krumbholcs sēdē ziņoja, ka IRO atradusi iespēju dažādās ASV iestādēs izvietot vairākus simtus veco un slimo DP, to vidū arī neredzīgos, bet prasa baznīcu organizāciju atbalstu izvietošanas darbā. Kontrolkomisija nolēma, ka arī luterāņu padomei jāuzņemas sava ierobežota tiesa šai darbā.

„Kaut arī lielākā daļa DP tiešām iekļaujas šejienes dzīvē ļoti sekmīgi," izteicās iecelošanas nozares vadītāja, „12.000 cilvēku vidū, kam nav tiesības uz valsts pabalstiem, vienmēr būs jārēķinās ar grūtību gadījumiem. Šis apstāklis izvērties tik smags, ka jāsāk domāt par speciālu rezerves fondu radīšanu. Ir domāts arī par visu iecelotāju apdrošināšanu, bet tas izmaksātu pārāk dārgi."

Kāda cita, gandrīz pilnīgi no pašiem DP atkarīga problēma, kas rada nopietnas raizes, ir „klīdēji" DP, t. i. iecelotāji, kas pēc īsa laika pamet galvojumu devējus, lai meklētu izdevīgāku darbu, galvenokārt lielajās pilsētās. Šie „klīdēji", kā jau daudzkārt norādīts, sagādā vislielākās raizes tiem, kas cenšas iegūt vairāk galvojumu nākošajiem iecelošanas kandidātiem. Šādas problēmas rodas gan ne vairāk kā ar 12 proc. no visiem luterāņu iecelotājiem, bet taisni tie izpelnās visplašāko ievērību, un par tiem visvairāk runā. Dažos gadījumos viena iecelotāja patvaļīgas rīcības dēļ piedzīvots, ka veseli novadi atsauc jau parakstītos galvojumus, jo ļaudis vairs negrib uzticēties DP.

Ņujorkā, martā.

Aleksandrs Liepa

Atstāsim to noskaidrošanai nākotnē

V. Bastjāņa kungs Latvijas 18. numurā atsaucas uz maniem iebildumiem A. Kalniņa kunga aizkustinātos jautājumos un saka, ka mani apgalvojumi esot nepatiesība. Priekšroku runāt nepatiesību atstāju Bastjāņa kungam, bet jāpabrīnās, ka ģen. Baloža Ulmanim adresētā vēstule vispirms cirkulējusi pa privātpersonu rokām.

Tomēr nelaimīgā kārtā vēstules pareizais saturs — ja tā ir tā pati vēstule, kuru Ulmanis patiesi saņēma no ģen. Baloža pēc tam, kad viņš bija lūgts atstāt kara ministra amatu — Bastjāņa kungam piemirsies. Es vēlreiz atkārtoju, ka tai vēstulē, ko Ulmanis patiesi saņēma no ģenerāļa pēc augstāk minētā atgādinājuma viņam, nav prasības pēc jaunas satversmes, bet gan aizrādījums, ka viņu nevarot atlaist no amata, pirms neesot izpildīts solījums par satversmes reformu. Tās taču ir divas dažādas lietas — Bastjāņa kunga apgalvojums, ka prasīta jauna satversme, un ģen. Baloža aizrādījums, ka viņu nevar atbrīvot no amata pirms satversmes pārveidošanas.

Bastjāņa kungam taisnība, ka daži ministri bija neapmierināti ar Muntera atrašanos valdības sastāvā, arī Skujenieka kungs, kas pats šo amatu sākumā vēlējās, bet Muntera dēļ neviens no tiem no ministru kabineta neaizgāja, arī Skujenieka kungs ne.

Ar to esmu pateicis, ko varēju augstāk skartajos jautājumos pagaidām pateikt. Tālākā polēmikā nepiedalīšos, jo tā neko nedod Latvijas atgūšanai. Vai tāpēc nebūtu lietderīgāk visus neskaidros jautājumus atstāt nākotnei, kad tos vieglāk varēs atrisināt?

Jūlijs Druva

Nevis brāļu karam, bet tēvzemei un brīvībai

Zviedrijas kreiso latviešu laikraksts Latvju Ziņas sistēmatiski ceļ neslavu Latviešu nacionālās padomes, Latviešu centrālās padomes un Latviešu centrālās komitejas nacionālajiem locekļiem un tagad pienākusi mana kārta.

Pēc tam, kad Latvju Ziņas 7. numurā bija mani apvainojušas apzinīgā Latvijas interešu sabotāžā ārējās informācijas darbā, tā paša laikraksta 9. numurā ievietotais raksts „Preses apskats" pārspēj visu līdz šim dzirdēto un, ierodoties man Zviedrijā, „apsveica" mani tā: „Mūsu rīcībā ienākuši noteikti dati par to, ka pašas Latvijas galvenais redaktors V. Lambergs pirmā krievu okupācijas gadā bijis MVD slepens ziņotājs."

Paziņoju latviešu trimdas saimei, ka es neesmu bijis MVD slepens ziņotājs, bet 1941. g. no 5. maija līdz 9. jūnijam pārdzīvojis vairākas smagas NKVD pratināšanas un esmu pēdējā brīdī izbēdzis no apcietināšanas, bet ģimene no deportācijas, par ko liecina vēlāk Jelgavas NKVD atrastā apcietināšanas pavēle un citi dokumenti.

Mana nostāja un darbība pirmajā krievu okupācijas gadā gan bija vērsta pavisam pretējā virzienā, nekā to tik nekaunīgā un sagrozītā veidā apgalvo Latvju Ziņas, un tas labi bija zināms ne tikai Jelgavas nacionālajiem pilsoņiem, bet arī Latvju Ziņu raksta autoram tuvu stāvošajam Latvijas centrālās padomes priekšsēdim Konstantīnam Čakstem, ar kura ziņu vācu okupācijas laikā darbojos pagrīdes Latvijas CP Zemgales apgabala komitejā.

Arī šis smagais Latvju Ziņu apvainojums, par ko šī raksta autoram būs jāatbild likuma priekšā, mani neatbaidīs no mūsu visu kopējās cīņas tēvzemei un brīvībai.

V. Lambergs

KĀ VĀJI NOSLĒPTS JĒRS VILKU BEDRĒ

Latviešu jūrnieka stāsts par Rīgā pavadītām dienām

Londonas Avīze sniedz kāda latviešu jūrnieka stāstu, kas, kuģim neparedzēti mainot kursu, 1949. g. oktobrī pāris dienas uzturējies Rīgā. Kuģa dokumentos viņš figūrējis kā anglis. Jūrnieks stāsta:

Lietainā oktobra vakarā gar acīm nomirdzēja Daugavas vārtu uguņi, kurus tādā pašā vakarā tieši pirms 5 gadiem atstāju. Ar muitas laivu uz kuģa ieradās ostas milīči. Kapteinim vajadzēja nekavējoties iedot viņiem komandas sarakstu. Šī procedūra man likās kā nenovēršama mana liktena izdošana čekas kaulu maltuvei, taču biju pārsteigts, ka tuvākajās stundās un pat nākamajā dienā neviens vēl mani nemeklēja. Malā iešanai ostas milicija komandas locekļiem izsniedza sevišķas atļaujas. Fotografijas izgatavoja turpat uz kuģa ieradušies divi vīri, par kuriem nevarēja būt šaubu, ka tie ir delegāti no pazīstamā nama Stabu un Brīvības ielu stūrī. Strādādams uz kuģa, iztālēm vēroju jauno tiltu Valdemāra ielas galā, kas ar savu neveiklo koka virsbūvi jau paspējis sagriezties šķībs un greizs.

Izmantot atļauju, lai noietu no kuģa un apskatītu pilsētu, tomēr nebija drosmes. Čakli malā gājēji gan bija mani darba biedri, bet dažs pēc tam sirdījās, ka jau no pašiem ostas vārtiem novērojis dīvainu un neatlaidīgu sekotāju. Visā pilsētā mani draugi bija atraduši tikai vienu tīkamu vietu — kafejnīcu Lūnu, kaut arī sūkstījās par sālītajām cenām. Ar angļu mārciņu, kas iemainīta pret 105 rubļiem, te nekas nebija iesākams. Daudz iedarbīgāks maksāšanas līdzeklis bija Philip Morris un Chesterfield cigaretes, kuras no angļiem nekautrējās pieņemt ne šoferi, ne viesmīļi, ne diezgan aizdomīgās galda biedrenes.

Nebija nekāda prieka sēdēt kabīnē un klausīties malā gājēju stāstus, kad viņi ap pusnakts stundu atgriezās uz kuģa, brīnīdamies par lēto dzeramo un nenopērkamo ēdamo (pasvītrojums mūsu. Red.). Ar Lūnas „dāmām" maniem kabīnes biedriem bija jau sākta draudzība, un kādu vakaru bija norunātas mazas viesības kaut kur privātā vietā. Visu pievakari viņi pūlējās mani pārliecināt šai dēkā piedalīties, līdz beidzot to, cik pietrūka drosmes, man pielēja klāt no ruma pudeles, un, kad tumsa kļuva necaurredzama, man dēka vairs nelikās tik riskanta.

Bez šķēršļiem izkļuvām no muitas dārza, Valdemāra ielas galā atradām taksametru, kas mūs aizveda uz Lūnu. Paliku sēžot mašīnā. Brīvības bulvāra galā redzēju nedaudz gājēju, bet pārējās ielas likās tukšas kā izmirušas. Pa taksametra logu vēroju Brīvības pieminekli. Uz paceltajām zvaigznēm starmeši lēja asiņainu sarkanu gaismu. Pēc minūtēm 10 ieradās mani ceļa biedri draudzeņu sabiedrībā. Netālu no Antonijas ielas mērķis bija sasniegts; arī brauciena laikā ielās nesatikām gandrīz neviena gājēja.

Mūs ieveda diezgan mājīgā pagraba telpā, kas likās pēc privāta restorāna. Solīdu apmēru saimniece puslīdz labā angļu valodā jūsmīgi apsveica viesus un jau pēc dažām glāzēm centās aizrādīt, ka viņas viesmīlīgā mājā ir droša vieta, ko policija nezina. Man gan šķita, ka te pat neviena glāze netika izdzerta, visu zinātājas acs nepamanīta. Neliku tāpēc pār savām lūpām atskanēt nevienam latviešu vārdam. Meitas prata tikai latviski un sacentās savā starpā viesu aprunāšanā. Mani ceļa biedri netraucēti baudīja šīs nakts priekus baigi klusajā Rīgā, kamēr es šai sabiedrībā jutos kā vāji noslēpts jērs vilku bedrē. Pūlējos pārspēt savu jēra dūšu, dzerdams brūnganos krievu konjakus, kuru garša bija vēl pliekanāka nekā 1940. gadā. Bet tas līdzēja maz un jutos priecīgs, kad nakts otrā pusē mani ceļa biedri meklēja taksametru, lai dotos atpakaļ uz kuģa. Dažas stundas Rīgas nakts prieka mums katram izmaksāja 200 cigaretes.

Nākamajā dienā kravas uzņemšana bija pabeigta, un pēcpusdienā bijām gatavi ceļam. Bet tikai tad dabūjām izbaudīt, ar ko atšķiras ostas aiz dzelzs priekškara no ostām brīvajā pasaulē. Pirms kuģa atiešanas kopā ar muitas ierēdņiem ieradās bars čekistu. Komandu ieslēdza telpās un sākās pedantiska kuģa pārbaude. Katru vietu izložņāja, katru sienu, katru mašīntelpas grīdas plāksni pārbaudīja, vai aiz tās neslēpjas kāda telpa. Acīm redzot, tās nebija mantas, ko sarkanā muita kopā ar čekistiem meklēja, bet gan dzīvā kontrabanda — bēgļi, kas varētu būt noslēpušies uz kuģa par spīti tam, ka kuģis visu laiku stāvējis muitas dārza iežogojumā. Tikai vēlu naktī apklusa glūnīgie soļi, klauvēšana un noslēpto kaktu meklēšana. Rīta pusē velkoņi iegrieza kuģi Daugavas straumē, un virzījāmies atkal uz jūras pusi, bet kamēr vēl uz kuģa atradās locis, nebiju drošs, vai tikšu brīvībā. Tikai tad, kad viņa laiva aizbrauca, prāts kļuva mierīgāks.

Aizslīdēja garām Daugavgrīvas baltā bāka. Pēc dažām stundām parādījās Mērsrags. Pie Kolkas sūtīju pēdējos sveicienus Kurzemes krastam, kas palika oktobra lietus mirgā pelēks un tukšs kā izmiris.

KAS MŪS ŠĶEĻ?

2.

Kādas tad īsti domstarpības pastāv LNP statūtu lietā? Pēc līdzšinējiem vienpusīgiem atreferējumiem un atstāstījumiem šī laikraksta slejās iznāk, ka parlamentārieši nostājušies **pret vēlēšanām**, bet LCK pārstāvji tās aizstāv. No tā var secināt, ka parlamentārieši rīkojas nedemokratiski — noraida vēlēšanas, lai **sagrābtu varu** savās rokās un vieni paši valdītu. Vai tam ir jel kāds pamats? Nav nekāda! Tas vienkārši neatbilst patiesībai. Atļaušos citēt tikai vienu vietu no LNP prezidija pag. 25/26. okt. protokola Nr. 13, kas attiecas uz vēlēšanām:

„Ar 3 „par" un 4 „atturas" balsīm noraida V. Bastjāņa šādu priekšlikumu: LNP delegātu izraudzīšanā turēties pie **tiešo** vēlēšanu principu." Ar šo priekšlikumu bija domātas vispārējas, vienlīdzīgas, tiešas un aizklātas vēlēšanas, kā tās ar likumu noteiktas Latvijā. Tie 3 „par" balsotāji bija A. Klīve, R. Liepiņš un V. Bastjānis, bet 4 „atturas" resp. „pret" bija J. Celms, J. Lavenieks, V. Janums un V. Lambergs. Vai pēc tam vēl var apgalvot, ka parlamentārieši ir vispār **pret** vēlēšanām? Domāju, ka nē.

Kad tiešo un vienīgi īsto vēlēšanu princips bija noraidīts, tad ar tām pašām 4 balsīm, kas pirmā gadījumā atturējās, tagad pieņēma šādu V. Lamberga priekšlikumu: LNP delegātu izraudzīšanā turēties pie vēlēšanu principa". Pie kāda — nekas nebija sacīts. Varētu teikt, ka tā bijusi „matu skaldīšana". Var jau būt, bet es gluži tā nedomāju.

Parlamentāriešiem ieteic piedalīties vēlēšanās, tāpat kā visiem citiem, un ja jau viņus ievēlēs, tad tie varēs līdzi darboties, ja neievēlēs, tad nē. Tas esot **demokratiski**, un pret to taču neko iebilst nevarot, vismaz parlamentārieši nē. Liekas, ka ieteicējiem taisnība un ka pret šādu priekšlikumu patiešām nekādus iebildumus nevarētu celt

Bet palūkosimies tikai lietas būtībā. Vēlēšanas pie mums, Vācijas trimdiniekiem, ir **mažoritāras**, tas ir tādas, kur tie, kam balsu vairākums, kaut arī neliels, dabū **visus** savus pārstāvjus, bet tie, kam mazāk balsu, kaut arī nedaudz, nedabū **neviena** pārstāvja. Piemēram, ja jāvēl 6 pārstāvji un vienai vēlētāju grupai (LCK) ir 101 balss, otrai (neitrālai) 100 un trešai (parlamentāriešiem) 99 balsis, tad pirmā ar vienas balss pārsvaru dabū **visus 6 pārstāvjus**, bet otrie un trešie nedabū **nekā**, kaut gan tiem kopā ir divreiz vairāk balsu. Latvijā tāda netaisna vēlēšanu kārtība netika atzīta. Tur ar likumu bija noteiktas **proporcionālās** vēlēšanas, tas ir, arī **mazākums** dabūja savus pārstāvjus, atkarībā no balsu skaita, kas par to nodots. Iepriekš minētā gadījumā katra grupa dabūtu 2 pārstāvjus un centrālā organā būtu reprezentētas visas trīs grupas. Ja ievēlami būtu 11 pārstāvji, tad pirmās divas grupas dabūtu katra pa 4 pārstāvjiem, bet pēdējā — 3 pārstāvjus. Pie mums trimdā LCK proporcionālās vēlēšanas **neatzīst** un līdz ar to mazākumam atņem pārstāvību, ja ne pilnīgi, tad lielā mērā. Ja nu šādās vēlēšanās arī piedalītos parlamentārieši, tad viņi kā mazākums trimdā vai nu nedabūtu neviena pārstāvja, vai arī dabūtu tos ļoti maz, un par parlamentāriešiem varētu rakstīt, ka tie nebauda tautas uzticību. To jau tagad dara. Bet vai parlamentārieši no līdzdarbības trimdā būtu jāizslēdz?

Bez tam ir liels jautājums, vai latviešu **vispasaules** apvienības centrālo organu maz iespējams radīt **vēlēšanu** ceļā? No apspriedēm Ņujorkas latviešu grupā par savas ASV centrāles (Fonda)) dibināšanu jau redzam, ka pat vienā valstī nevarēs Nacionālo komiteju organizēt vēlēšanu ceļā. To pašu dzirdam arī no Austrālijas. Būs jārīkojas pēc apstākļiem, kā tas katrā atsevišķā valstī vai kontinentā iespējams. **Tāpēc par globālām vēlēšanām nemaz nav ko domāt.** Kur būs iespējams vēlēt, tur vēlēs, bet kur nebūs iespējams, tur delegātus uz vietējo Nacionālo komiteju būs jāizrauga no atsevišķām organizācijām, tāpat kā līdz šim uz LNP Vācijā. Kur tad nu paliek apvainojumi parlamentāriešiem, ka tie uzstājas **pret** vēlēšanām?

Ievērojot sacīto, jānāk pie secinājuma, ka vēlēšanu jautājums LNP statūtu grozīšanā **nav galvenais** preteškību un strīdus ābols. Vēlēšanas izmantoja presē un citur, lai, neobjektīvi un vienpusīgi atreferējot parlamentāriešu nostāju šinī jautājumā, tos kompromitētu trimdinieku acīs kā vēlēšanu un demokratijas pretiniekus. Kā mēs redzējām, tas tā nemaz nav, jo parlamentārieši, neredzēdami iespēju reālizēt vispārējas, vienlīdzīgas, atklātas, tiešas un proporcionālas vēlēšanas, atturējās ieteikt **kaut kādas** vēlēšanas, jo tās būtu sliktākas par pārstāvju izraudzīšanu deleģēšanas ceļā no vietējām organizācijām. Pēdējā gadījumā vismaz visas organizācijas būtu Centrālā komitejā reprezentētas un to ieskati izteikti.

Īstās nesaskaņas un patiesās preteškības, kas mūs šķeļ, guļ **dziļāk**, un par tām daudz nemēdz **runāt**. Tās meklējamas tanīs **divos Latvijas neatkarības laikmetos** jeb posmos, patiesību sakot, šo **laikmetu garā**, par kuriem minēju sava raksta sākumā. **Pirmā** laikmeta (1918—1934) vadītājs motīvs ir **demokratija un brīvība**, kur saskaņā ar 1922. g. Satversmes otro pantu, „Latvijas valsts Suverēnā vara pieder Latvijas **tautai", bet otrā** laikmetā (1934—1940) tauta un vēlēšanas līdz ar Satversmi ir atbīdītas pie malas un valda **vadonības gars**, kur, kā to saka vienkāršais cilvēks Andrejs Iksens, **„saimnieks necieš pretimrunāšanu"**, nerunājot jau **nemaz par** vēlēšanām un balsošanām. **Saimnieks „rīko māju un saimi, viņš par** to arī atbild".

Šinīs divos laikmetos **resp. tanīs** iemiesotos principos meklējami **visi** mūsu nesaskaņu cēloņi. Mūsu **strīdi un** plēšanās sapulcēs un **presē** grozās **ne ap primārām**, bet gan **sekundārām parādībām, tas ir**, ne ap cēloņiem, **bet** gan **sekām**, un tāpēc **bieži vien cilvēkiem tie nav saprotami. Runājot skaļi par sekundārām parādībām, mēs klusībā domājam par primārām. Mēs viens** otram **neuzticamies, apšaubām pretinieka labo gribu un visur redzam** viltību un krāpšanu. Trūkst viselementārākās iecietības.

Šinī sakarībā nevaram nepieminēt vienu ļoti svarīgu, varbūt pat svarīgāko apstākli. Kamēr parlamentārieši un viņiem simpatizējošās aprindas par Latvijas valsts pilntiesīgo pārstāvi (uz 1922. g. Satversmes 52. panta pamata) uzskata Saeimas priekšsēža un līdz ar to arī Valsts prezidenta vietas izpildītāju bīskapu J. Rancānu, tikmēr LCK un LCP aprindas par pilntiesīgo pārstāvi atzīst **tikai** 1940. g. 17. maija ministru kabineta sēdē piešķirto ārkārtējo pilnvaru nesēju — sūtni K. Zariņu. **Par** šo jautājumu ir daudz runāts, spriests un rakstīts, bet nekāda saprašanās līdz šim vēl nav panākta. Negribu šim jautājumam šodien pieskarties **pēc būtības**, jo avīžu rakstā tas nav iztirzājams, bet vienu gan gribu konstatēt: **kamēr šinī svarīgā lietā** nepanāks kādu **abām** pusēm pieņemamu saprašanos, **strīdi turpināsies un nekādas vienības** nebūs.

Lai novērstu **varbūtējos** iebildumus, kas jau **vairākkārt dzirdēti**, ka 1922. g. Latvijas Satversme nav bez kļūdām, ka tur šis tas grozāms, tad atļaušos tikai piezīmēt, ka parlamentārieši paši (Latvijas centrālā padome) jau **1943.** g. nelegālos apstākļos Latvijā deklarēja, ka „Latvijas republikas **nākamo valsts** iekārtu noteiks brīvi un demokratiski vēlēta Saeima, kuras uzdevums būtu **pārstrādāt** Satversmi un darboties uz šīs jaunās Satversmes pamata. Līdz tam laikam ir spēkā līdzšinējā 1922. g. Latvijas republikas Satversme". Un tālāk **„paplašināmas Valsts prezidenta un ministru kabineta tiesības, izskaušamas daudzās partijas"** etc. Šos principus esam deklarējuši arī trimdas presē. Tāpēc teikt, ka parlamentārieši nepielaiž **nekādu** mūsu tagadējās Satversmes grozīšanu, ir dziļi nepareizi. Bet pret ko parlamentārieši **ir un būs** pretim, tas ir — **pret** līdzšinējās Satversmes **demokratiskā** gara apmaiņu ar **vadonības** principu. Tam mēs nepievienosimies, jo tas ved uz diktātūru, kuru parlamentārieši neatzīst.

Nobeidzot šo īso mūsu preteškību un domstarpību analizi, jautāsim, vai tad pēc visa sacītā **kopīgs ceļš mums iespējams?** Uz šo jautājumu atbildēšu nākošā rakstā.

V. Bastjānis

Agronomi un lauksaimniecības darbinieki palīdz cits citam

Latviešu agronomi un lauksaimniecības darbinieki, kas atstājuši Vāciju, jau noorganizējuši kopas Zviedrijā un Anglijā, un tādas veido ASV, Kanadā un Austrālijā; atsevišķi sakarnieki darbojas Dānijā, Francijā, Venecuēlā Jaunzēlandē uc. Iestājoties savā aroda organizācijā, tās dalībnieki dabū tuvāku informāciju par dzīves un darba apstākļiem tai valstī, kurā iecelojuši vai taisās iecelot. Dažās vietās sāk veidoties īpaši biedru savstarpējas palīdzības fondi. Vairāki agrāk izcelojušie kollēgas jau tiktāl materiāli nostiprinājušies, ka solās palīdzēt ar pārtikas sainīšiem arī tiem biedriem, kam Vācijā klājas sevišķi grūti. LAB biedrus, kam šādi pārtikas sūtījumi nepieciešami, lūdz paziņot adresi A. Punkam, Kiel-Friedrichsort, Hipper-Kaserne, Zim. 27-3. Angļu joslas LAB sekretāra prof. Dr H. Lāča tag. adrese: DP Camp Dobbenteich, (23) Oldenburg i. O. Biedru nauda par 1949. g. DM 3 nosūtama prof. Dr M. Eglītim — (21b) Niedermarsberg Westf., Magnusstr. 8.

Apliecību angļu valodā par to, kādi priekšmeti docēti LU un JLA agronomi un bij. lauks. fak. studenti var dabūt, piesūtot savu adresi un 3 DM prof. M. Eglītim. Citās valstīs dzīvojošie var pievienot 12 starptautiskās pasta satiksmes kuponus. —e

Paula Jēger-Freimane

Atvadu vārdi Annas Brigaderes prēmijas laureātam Aleksandram Čakam

(1902. G. 27. OKT. — 1950. G. 8. FEBR.)

Tas bija 1939. gadā, neilgi pirms Ziemsvētkiem. Annas Brigaderes literatūras godalgošanas komisija bija jau kopš rudens rūpīgi strādājusi, sijādama pēdējo triju gadu literāro ražu, lai izraudzītos no tās labāko nacionālo ideālistiska virziena daiļdarbu godalgošanai, kā tas rakstnieces testamentā bija noteikts. Pirms trim gadiem, pirmo reiz šo darbu darot, komisija jau bija pieredzējusi, cik grūti to veikt — izraudzīt daiļdarbu, kas reizē apmierina augstākās mākslas un noteiktas ideoloģiskas prasības. Šoreiz bija tāpat. Atlika vairs tikai dažas nedēļas līdz tradicionālajai godalgošanas akta dienai, bet darba, par ko vienbalsīgi varētu vienoties, nebija. Tad paklīda valodas, ka vēl pirms svētkiem iznākšot Aleksandra Čaka latviešu strēlnieku poēmas Mūžības skartie 2. daļa, un ar to šis dziedājumu cikls būšot nobeigts.

Annas Brigaderes komiteja principā negodalgoja nenobeigtus darbus, piem., kāda romāna jau iznākušu daļu vai daļas, ja tam bija paredzēts vēl turpinājums. Tāpēc tā Al. Čaka Mūžības skarto 1. daļu nebija uzņēmusi apskatāmo darbu skaitā. Nu stāvoklis grozījās, un komiteja nepacietīgi gaidīja pasolīto grāmatu. Un tiešām, abi šie sējumi savā monumentālitātē tālu pārsniedza visu pārējo līdz tam vērtēto. Par mākslinieciskо kvalitāti nebija nekādu šaubu, un nacionālo momentu izvirzīja jau pati tematika, un taisni pārsteigt varēja dzejnieka izaugšana šais poēmās vietām pat līdz patētiski patriotiskam lietu skatījumam un izjutumam. Pārrunas komisijā gan izraisīja Al. Čaka līdz tam pazītā pakreisā nostāja un simpatijas, bet komisija vērtēja d a r b u, ne pilsoni, un š i s darbs netikvien kā pats bija ieguvums mūsu nacionālajā mākslā, bet arī izredzēs solīja ar to iegūta nacionāla dzejnieka paturēšanu. Arī personiskā sarunā ar dzejnieku komitejas loceklis — izdevējs J. Rapa bija guvis pārliecību, ka no Al. Čaka pakreisās pagātnes nav gaidāmi pārsteigumi nākotnē un ka dzejnieks pats jūtami vēlas godalgu iegūt.

Pēc godalgošanas akta (1940. g. 10. janv.) oficiālās daļas komiteja bija sarīkojusi mazas vakariņas. Es, būdama komitejas locekle, biju laureāta galda dāma. Un es nevaru aizmirst, ar kādu pazemību dzejnieks pieņēma tā vakara pagodinājumu sev. Viņš teica man, ka pilnīgi apzinoties to atbildību, ko viņam šis pagodinājums uzliekot, un viņš soloties visu darīt, lai to attaisnotu. Viņš stāstīja man arī par saviem turpmākiem plašajiem nodomiem šīs pašas latviešu strēlnieku tematikas novadā. Citādi pabikls un kluss, necenzdamies vispārējo situāciju pārvaldīt, viņš aprobežojās sarunās ar mani, un es biju priecīga, ka lielo morālo un materiālo prēmijas atbalstu mums bija izdevies piešķirt dzejniekam, kas ir ne vien izcili apdāvināts, bet kas arī ar pilnu apziņu uzņemas lielo atbildības smagumu savas tautas priekšā.

Vai man vēl jāsaka, kāds sitiens taisni šīs sarunas dēļ man bija Al. Čaka 1940/41. gada okupācijas laikā žurnālā Karogs ievietotie divi viņa garie dzejojumi ar Staļina slavināšanu un nacionālās Latvijas nopulgošanu, ar 1940. gada 17. jūnija atzīšanu par latviešu tautas laimes dienu.

Kāpēc viņš to darīja? — labprātīgi vai piespiests? — to es nezinu, jo personiska kontakta man ar viņu pēc pieminētā vakara vairs nav bijis. Jāatgriežas pie šī jautājuma bija atkal Annas Brigaderes godalgošanas komisijai 1943. g. janvārī, sakarā ar rīkojamo — nu jau treškārtējo prēmēšanas aktu. Al. Čaks nebija devies komūnistiem līdz uz Maskavu kā Sudrabkalns. Bet viņš tomēr nebija arī vēlējies atkal aktīvi darboties latviešu literātūrā pēc viņu aiziešanas. Nesaskan ar faktiem Jāņa Grīna teiktais Latvju Ziņu 9. numurā, ka Al. Čaks vācu okupācijas laikā bijis aizliegts. Kritiķis J. Rudzītis, viens no Latvju Mēnešraksta redaktoriem, zina teikt, ka redakcija vairākkārt lūgusi no Čaka darbus, bet viņš nenoteikti izvairījies to darīt.

Kāpēc? Vai aiz patiesas komūnistiskas pārliecības vai tikai aiz smalkjūtības — nedzert no akas, ko pats piespļāvis — atkal nezinām. Tādu pat izvairību nu piedzīvoja Annas Brigaderes komiteja. Sekojot tradicijai, vajadzēja ielūgt aktā par goda viesiem agrākos laureātus. Bet man šķita neiespējams — ar A. Brigaderes testamentāro vēlējumu un garu nesaskaņojams — lūgt un sēdināt goda vietā dzejnieku, kas slavinājis 1940. g. 17. jūniju, ja viņš to a i z p ā r l i e c ī b a s darījis. Es cienu katru īstu pārliecību, arī to, kas nesaskan ar manējo, bet tai ir jābūt godīgai un patiesai. Kad nu Al. Čaks bija bijis patiess? — vai tad, kad ar lielu iekšēju gatavību pieņēma Annas Brigaderes t i k a i nacionāli ideālistiskam darbam piešķiramo godalgu un solījās būt tās cienīgs, — vai tad, kad viņš to ar savu 17. jūnija slavinājumu nopulgoja? Kad viens no komitejas locekļiem šai sakarībā dzejniekam bija jautājis: „Saki, kas tu īsti esi — komūnists vai nacionālists?", Al. Čaks atbildējis: „Es esmu latviešu tautas dzejnieks."

Vai tādēļ Al. Čaks palika Latvijā 1944. g. rudenī? Vai viņš — tautas dzejnieks — gribēja palikt pie tautas? Ka nav pieņemams Jāņa Grīna apgalvojums jau minētajā L. Z. 9. numurā, ka Al. Čaks aiz stipra sarūgtinājuma par to, ka okupācijas laikā bijis aizliegts, palicis Rīgā, kur noliecies sirpja un āmura varas priekšā, — to jau redzējām. Jo Al. Čaks jau 1940/41. gadā noliecās šīs varas priekšā, kad nebija vēl piedzīvojis nekādu okupācijas varas sarūgtinājumu, bet gan ar Mūžības skartiem, J. Grīna paša vārdiem runājot, ieguvis lielus panākumus: kritikas un dzejnieku draudzes atzinību, populāritāti, godalgas; līdz ar to it kā jauns spožums pārlijis arī pār citām Čaka grāmatām.

Vai tā nebija t a u t a, kas tā godināja savu dzejnieku par tautas varonības iemūžināšanu savā dzejā? Kāpēc viņš no tās novērsās? Kāpēc viņš pa otram lāgam pieņēma gara verdzību, kad par to nekādu ilūziju vairs nevarēja būt? — Vai uz šiem jautājumiem kādreiz kāds varēs dot atbildes, — to nezinām. Pats dzejnieks ir apklusis. Un vienalga — vai nu tā būtu bijusi pārliecības vai nevarības balss, kurā dzejnieks šos pēdējos 5 gadus ir runājis, slavinātie to nav atzinuši par diezgan labu. Sirpja un āmura vara nepieņēma Al. Čaku bez iebildumiem — formālisma, nacionālisma un buržujisma atlieku dēļ. M ē s teiktu — viņa nespējas dēļ galīgi nokaut savu talantu un garu. Tas apliecina viņu par īstu dzejnieku un — kas zina — varbūt tomēr arī par īstu latvieti...

Smagi gulēja Al. Čaks uz Annas Brigaderes komitejas sirdsapziņas šos 10 gadus. Bet nāve izlīdzina. Aizsaulē viņu pavada Mūžības skarto dzejnieka starojums; gruži, ar ko viņš bija aplipis pēc tam, nobirs no viņa kājām, kas nu jau ir mūžības slieksni pārkāpušas.

Trīs lielie Annas Brigaderes prēmijas laureāti mums jau atrauti: Jānis Medenis (?), Al. Čaks un Kārlis Skalbe. Palikusi tikai vēl Zinaīda Lazda kaut kur tālā Klusā okeana malā, kalponītes gaitās. —

Likteņi, kā tu dziedēsi tautas garam cirstās vainas?

Ludmilas Sepes un Ingus Nāruna koncerts

—oOo—

Kaut gan Eslingenas kolonija tukšojas ar katru dienu jūtamāk, Sepes un Nāruna koncerts bija apmeklēts gluži kā kāds vakars „senajos labajos laikos", kad Eslingena vēl bija neapstrīdēta trimdas latviešu galvaspilsēta. Un tas ir saprotams: jo tiklab Ludmilai Sepei, kā Ingum Nārunam šodien pieder vārds, ar kādu var lepoties tikai ļoti nedaudzi trimdas latviešu mūziķi. Viņu koncerts līdz ar to arī patiešām bija k o n c e r t s, ne tikai pēc burta, bet arī pēc gara, un tā patiesībā nebūt nav tik bieža un parasta parādība, kā pieņemts domāt.

Ludmila Sepe programmas pirmajā daļā dziedāja Jāzepa Vītola un Emīla Dārziņa dziesmas, otrā — dažas operu ārijas. Ja koncerta sākumā Sepei vēl neizdevās nodibināt ar klausītājiem īstāku kontaktu, ar katru nākamo dziesmu māksliniece atraisījās arvien vairāk, līdz beidzot viņas dziedājums bija, kādu to esam paraduši dzirdēt: vērienīgi un viengabalaini tverts, stipras iejūtas piestrāvots. Sevišķi otrās daļas operu ārijās pilnam atklājās ir Sepes priekšnesuma drošā pilnasinība, ir viņas bagātā iztēle.

Ingus Nāruns savu augsto violončellista klasi apliecina arvien pārliecinošāk. Tiklab tīri mūzikālo problēmu, kā technikas vai gaumes plānā Nāruns joprojām ir sīksts un neatlaidīgs meklētājs, kas allaž mēdz izvēlēties l i e l ā k ā s pretestības ceļu. Rezultāts visu laiku ir kāpjošs: pašreiz mūsu priekšā ir perfekts mūziķis ar neparasti lielu iekšējās intensitātes lādiņu, un tam blakus — spožs virtuozs, kas arvien vairāk veidojas par teicamu stilistu. Pār visām lietām apsveicama ir Nāruna konsekventā vairīšanās no p o p u l ā r ā m vērtībām.

Teicams abu mākslinieku sabiedrotais pie klavierēm bija Anatolijs Bērzkalns. Šis amerikāņu joslā pilnīgi nepazīstamais pianists bija patīkams pārsteigums: no trimdas latviešu pianistiem viņš katrā ziņā ierindojams galvgala grupā. Solīda technika, skaidra, disciplinēta mūzikālā domāšana, — tas viss liecina, ka mūsu priekšā ir mūziķis ar nopietnu priekšskolu un dzīvu, lokanu garu.

Volfgangs Dārziņš

ATMIŅU BRĪŽI

Edvarta Virzas 10 gadu aizmūža atcerei

(Beigas)

PROF. A. SPEKKE

Virza bij liels lasītājs un grāmatu draugs. Bet to izvēlē viņš bij tikpat grūti apmierināms kā cilvēku izvēlē. Nebija daudz to autoru, kas viņu saviļņoja. Tādi bij vispirms senie klasiķi kuŗus viņš parasti lasīja franču tulkojumā. Pie tiem viņš gāja klāt kā savus laikus Makiavelli, tērpies sava gara skaistākās drēbēs. Tukidids, Verģilijs, Homērs uc. viņa garam deva spārnus, un vērojumi un spriedumi par šiem autoriem bij pašu iedvesmētāju cienīgi!

„Tad apsveiks Mantovas gans
simtkārt dievišķais
Tos lauku mājoklī, kā savus gara
radus
Zem ozoliem, kas šalc jau divi
tūkstots gadus."

Šeit izpaudās jo spilgti viņa dzejnieka intuīcija: viņš bij viens no retajiem, kas izprot satura un formas liktenīgās saistības, stila nozīmi un svaru kāda sintētiska vērojuma vai asi tverta priekšstata izcelšanā. Ne vienmēr tas licies tik obligāts esam, sevišķi mūsu paaudzei, kas izgājusi cauri tik daudzām tradicijām šai ziņā un kas allaž cietusi domu un tās formulējumu dualisma dēļ tāpat kā intelektuālā spraiduma un sabiedrisko iespēju pretešķību ziņā. Milzīgs svars piekrīt arī ritmam. Runas vai dzejas ritms atraisītās vai saistītās runās, kā saka antikie, sevī slēpj paša cilvēka dvēseles kadences — un no tām var just kāds ir šis dvēseles spraigums (Virza allaž lietoja šais gadījumos izteiksmīgo apzīmējumu „atsperes"). Virzas runās un dzejās bij milzums „atspeŗu", viņa runas „skanēja" un viņa formulas bij tik spēcīgas, ka gadījumā, ja arī tās īsti nesaskanēja ar faktiem, varēja mierīgi teikt līdz ar Hegeli: „Jo sliktāk faktiem."

No jaunāko laiku rakstītājiem Virzam bij sevišķi mīļi Fistels de Kulanžs, lielais franču vēsturnieks un stilists, tāpat filozofs Ogists Konts. Izceļu tikai šos divus, jo taisni tie pierāda Virzas cīnītājas dabas tieksmi ar intelekta suverēno varu dominēt cilvēku daudzkonfuzo un izteiksmē nevarīgo un sajukušo jušanu un domāšanu chaosu. Bet ne par godu kailai un nabadzīgai schēmatizācijai, nedz arī neauglīgi dogmatisko abstrakciju izretinātajam gaisam:

„Jums saku dzejnieki, pirms kādu
domu slēdziet,
Jūs pantos savējos — no
abstrakcijām bēdziet."

Dzīvei, caur un ar dzīvi, pilnīgu visās savās izpausmēs, sāpēs, izmisumā, uzvarētājā līdzsvarā un rāmā rezignācijā. Tādos brīžos allaž no Virzas mutes bij dzirdama kāda no seno vai renesanses klasiķu vai arī Puškina dzejām. Vai visā šai sakarībā nav skaidrs, bez ievadiem, ka Virzam bij svešs, lai neteiktu vairāk, romantisms un pilnīgi pretīgs sentimentālisms? Tie viņam bij „vārgas puķītes".

Visasāk un taustāmāk tas izpaudās viņa mūzikālajā gaumē. Viņš visu mūzikas vēsturi bez liekām ceremonijām, dalīja divos posmos: priekš un pēc Lielās Franču revolūcijas. Pirmais bij viņam tuvs un viņš to dziļi cienīja, otrais — nevajag, protams, šo dalījumu ņemt pārāk traģiski — viņam bij vai nu svešs, vai jauca viņa domas: tajā esot pārāk daudz skaņu, par daudz trokšņu, gara skaidrība un melodijas līnija tur esot uzplūdušu un uzkundzējušos jūtu apmāta utt. Labākā gadījumā bij dzirdams: „Sava iejūta jau tur ir." Toties Mocarts, franču un italiešu 17. un 18. g. s. meistari, Palestrino un tā laika biedri viņā radīja dziļu saviļņojumu un plastisku ainavu bagātas asociācijas. Atceros šādu teicienu, ko esmu citējis arī redzamiem mūziķiem, izpelnoties atzinību šim konstatējumam: Senie meistari, kā Palestrino, Bachs uc. esot kā lielu celtņu konstruktori, tur jūtot plašu architektonisku izdomu, — jaunāko laiku komponisti līdzinoties dekorāciju vai kolorētu butaforiju meistariem, — tie izdaiļojot telpas, veidojot interno scenariju (apm. tā). Lai nu kā šajos un tiem līdzīgos spriedumos bij vai nu par daudz vai par maz, bet spilgtas personīgas nostājas tur netrūka, un arī plašas laikmeta elpas. — No visiem instrumentiem Virza visvairāk mīlēja flautu, rokoko laikmeta smalko dvēselīti; tā viņa fantazijā radīja jaukas bukoliskas ainas, kas likās līdzīgas esam senām gravīrām.

Smalks vērtētājs Virza bij arī tēlotājās mākslās. Lai tikai atceramies viņa esejas par Toni, par Zaļkalnu, par Ubānu uc.; lai turam prātā viņa pastāvīgo un uzstājīgo orientēšanos pasaules lielo galeriju aistētiskajos labirintos, — tad tuvosimies viņa radītājas fantazijas slepenajiem sakariem. Arī tēlotājās mākslās Virza vienmēr meklēja primitīvus, īstos oriģinālus, kā viņš teica. Techniskā virtuozitāte viņu atstāja vēsu, jo tā viņam, acīm redzot, pārāk slēpa ideju — māti, Platona līdzību lietojot.

Atceros mūsu kopējo apmeklējumu Romas pazīstamajā privātajā prinča Doria-Pamfili galerijā. Lepnajā, neizrēķināmu bagātību pilnajā pilī Virza jutās kā savās mājās, un no visa gleznu vairuma to visvairāk saistīja kāda flāmu portreja, kurpretim Klods Lorēns, Velaskezs uc. šīs galerijas retumi to skāra mazāk, pat slavenā Pusēna zāle viņam rādījās „pārāk piegleznota". Tāpat uz viņu atstāja spēcīgu iespaidu Vatikāna iekšējo pagalmu mierīgi stingrā, nesajaukta savā koncepcijā, architektūra.

Būtu lieki pasvītrot, ka šāda izvēle ir pienācīga gara rafinējuma pazīme, tāpat kā viņa vēlēšanās uzmeklēt Romas antikitātu mūzejos kādu stūrīti, kur redzama kāda apdrupusi, sūnām apaugusi statuja, noliekusies virs sīkas strūklakas. Viņš tā man solījās vēlreiz braukt uz Romu, lai kaut kur lauku vientulībā, dzeŗot vieglo balto Fraskati vīnu un ēdot kazu sieru (taisni to), varētu vērot Romas Kampaņas mūžīgos apvāršņus.

Mītiskais Kentaurs, slavenā Achilla audzinātājs, Horacija epodā (13.) tā dzied par savu audzēkni, kuŗu viņš zina drīz bojā ejam:

„Tādēļ visu (dzīves) ļaunumu un
bezveidīgās rūpes
Lai aiznes vīns un dziesma un
tīkamas runas."

Tā arī Virza aicina dzejniekus vērot klasiskos skolotājus:

„ . . . lai modri klausās tad
Tie gudrās valodās, kas neapnīkst
nekad."

*

Lielās durvis, aiz kuŗām mīt nojautas un rēgi, nu ir aizvērušās, un mēs esam palikuši katrs savā pusē. Vai uz ilgu laiku? Virzas spēcīgā un skanīgā balss apklususi, viņa asais intelekts vairs negraiza un nešķeļ ikdienās pelēko, jau Eiropā sārti krāsoto segu, un ēna klājas par tām Brīvās Zemes slejām, kuŗās viņš neatlaidīgi ar visas savas sirds dedzīgumu sauca „mūžīgo latviešu tautu" uz arvien jauniem un arvien labākiem darbiem. Viņa dzīves biedre kādreiz rakstīja:

„Lai vecā audze aiziet godam,
Kā gulbji, kas pret rietu slīd,
Un lai neviens to nedzird sodam,
Mēs visu plašumu jums dodam
Ar jauniem sapņiem piepildīt."

Virza mūža pēdējos gados sāpīgi juta savu rudeni nākam, viņa jūtīgā dzejnieka sirds dzirdēja gaisos savu aizlidojošo gulbju spēlēšanu. Cik drūmas ir viņa pēdējo laiku dzejas! Jā, draugs, mistika, lielā mūžu mistika ir tomēr stiprāka par dzīvo līniju konkrētismu. „Fakti ir stiprāki par principiem, bet mums tomēr jāturas pie zināmiem principiem, lai mīkstinātu faktu spēku," kā teicis kāds politiķis.

Sāk lēnām pāršķirties lielā vēstures folianta lapas puses, viens laikmets aiziet. Kāds būs nākamais, un ko mēs, pārpalikušie, divu Eiropas karu liecinieki, no tā īsti redzēsim?

IEGĀDĀJIETIES
prof. L. Bērziņa un Irēnes Bērziņas tautas dziesmu krājumu
Tēvu Dziesma
Krājumā 192 tautas dziesmas ar notīm un pilnīgu tekstu. Pasūtiniet tieši apgādā. Izsūtam arī ārpus Vācijas ar norādījumu, kur izdarāma iemaksa.
Grāmatas cena DM 5.—
LCK apgāds LATVIJA,
Esslingen/N., Breite Str. 6.
Germany.

Ādams spogulī

Vēstule no Ņujorkas

Pēdējie ziņojumi no modes namu preses birojiem vēstī, ka drīz modē nākšot eleganta ādas siksna, valkājama ap kaklu. Tas nozīmē, ka ņujorkietes noņems no sava labi koptā kakla nevainīgo trīskārtu pērļu virkni, ko sauc par „žņaudzēju" un kas dažai dāmai piešķīra emigrējušas krievu baronietes izskatu, un apliks jauku šauru ādas strēmeli, varbūt ar metalla pumpām. Vau! — Lūdzu nepārprast, — tas nebija rējiens, bet amerikāņu izsauciens, kas angliski rakstās „whew" un nozīmē „izbrīnu, kam piejauktas dusmas, atvieglojums vai apbrīnošana" (Webster's Collegiate Dictionary).

Visiem zināms, ka pacietība ir sieviešu izcila īpašība, it sevišķi tā panesība, ar kādu viņas ļaujas modes varmācībām. Tikko uzšūti moderni garie svārki, kad jau atkal tie jāapcērpj. Liekas, it kā mode ar šādu steigu un stingrību gādātu par saturu dažai dzīvei, kam citādi nekāda satura nebūtu. Lai nu kā, bet tas ir skaidrs: kopš Kleopatra apvija ap kaklu čūskulēnu, sievietes būtu ar mieru nēsāt ap kaklu pat miniatūru ģiljotīni, ja to gribētu Kristians Diors.

Vīriešu vienaldzība pret kakla saitēm, kuŗas viņi tik labprāt pakarina uz gleznu stūŗiem, ir tikpat labi zināma. Taču tik spilgts pacietības trūkums, kādu pierādījis amerikāņu vīrietis tais pašās modes lietās, liek dāmām ironiski pasmaidīt.

Metropolitēna mūzeja Kostīmu institūts patlaban rāda īpašu vīriešu modes izstādi Ādams spogulī, ko dažs ņujorkietis jau nokrustījis par „Pāva spalvām". Tie kungi, kas apgalvo, ka vīriešu modes nekad nemainoties, var pārliecināties par interesanto un ļoti krāsaino vīriešu apģērba pārmaiņu cauri gadsimtiem — līdz pat 19. g. s., kad modē ienāca un nepiedodami ilgi palika garās bikses. Skate gan nesākas ar Ādama kostīmu, bet 13. g. s. zīda, samta un greznu izšuvumu pārpilnību, kam seko visu laiku džentlmeņu godība, ieskaitot dzelzs bruņu tērpu 14 g. s. un pūderētu parūku 18. g. s. Stikla vitrīnās viz smagas zelta važas, sudraba karekļi, dārgakmeņiem rotātas pogas, greznas adatas, un arī kāds mazs gredzens ar bālgani zilu aci, kas liek domāt, ka lordam Nelsonam bijuši īsti vijolnieka pirksti, kad šo gredzenu viņam dāvājusi lēdija Hamiltone.

Pēdējā istaba, ko no iepriekšējām telpām šķiŗ garš gaitenis, ļaudams laiku pārdomām un principu nostiprināšanai, ir Ievas slazds Ādamam. Ievērojamākās Ņujorkas modistes — Hetlija Karnēģija, Valentina, Lilija Dašē un citas pārdrošnieces šeit rāda variācijas par temu „Modernā vīrieša apģērbs", iedzīvinājušas savas idejas zīdā, vilnā, kokvilnā un linu audumā. „Sievietes parasti ir tās, kas palīdz vīriešiem izvēlēties apģērbu," saka institūta vadītāja Veismane, „kādēļ lai sieviete nevarētu atbrīvot vīrieti no viņa papelēkā paskata?" Lilija Dašē turklāt apgalvo, ka viesībās esot grūti vīriešus atšķirt vienu no otra, ja tiem nepiespraužot zīmītes.

Modernie vīrieši smīnēdami vēro savus vaska brāļus, kuŗus dāmas ietērpušas vieglās, krāsainās un ērtās drānās. Piemēram: bāli dzeltena žakete bez atlokiem, tumši zilas bikses; romantiska gaiši pelēka īsā žakete, rotāta brūnu samtu, valkājama ar brūna samta kuplu kakla saiti un gaiši pelēkām biksēm (garām, paldies Dievam); balta linu „Eizenhauera žakete" ar zilām punktīm, zilām linu biksēm un sarkanbaltu kaklautu. Šo tērpu papildina sarkana berete. Vasaras uzvalks bez atlokiem, ar plecā pakaŗamu ērtu rokas somu. Man patika tumši zila zīda blūze un bikses, platu jostu kā spānietim. Hm... Protams, arī kurpes ar auklām atzītas par neērtām. Kādēļ lai vīrieša kāja, kas senos laikos jutusies labi zīda zeķēs un sprādzotās kurpēs, lai neatpūstos ērtos apavos?

Cits jautājums, vai Ievai izdosies savu Ādamu pierunāt sekot šai jaunajai modes līnijai, ko ierosinājušas sievietes. Ir kungi, kas jau sākuši pretoties ar vēstulēm laikrakstos. Kāds, piemēram, apgalvo, ka visu mūžu klusā agonijā esot pacietis sieviešu cepures, bet ja nu dāmas ielaužoties svētajā vīriešu apģērba territorijā, tad esot skaļi jābrēc — vismaz tik ilgi, kamēr vīriešiem vēl esot kājā bikses. Firmas „Witty Brothers" viceprezidents Spensers B. Vitijs atzīstas, ka izstāde „Ādams spogulī" esot bijis briesmīgākais skats, kādu viņš redzējis kopš pirmās atomu bumbas eksplozijas bildēm.

Liekas, maz būs to Ādamu, kas valkās Ievas iecerēto tupeli, kaut arī tā būtu tumši zila samta, ar zeltā izšūtu keizara kroni uz lielā īkšķa. Jā, tas vecais tupeļu jautājums...

Rita Liepa

Latviešu mākslinieki Spānijā

VĒSTULE REDAKCIJAI NO BILBAO

Diviem miljoniem iedzīvotāju bija pastāvīga sava opera, divdesmit pieciem miljoniem nav. Spānijai ir gan sava īpaša mākslas izpratne, tā ļoti cieni operu, bet pie sava īsti nekustama īpašuma nav tikusi. Toties rēviju teātŗu spānietim ir daudz un tie, kas tajos nopelna vislielāko naudu, ir ārzemnieki, īpaši austrieši. Šeit vispār pieņemta patiesība, ka ārzemju mākslinieki ir pārāki par spāņiem. Tas atspoguļojas arī atalgojumu ziņā. Tie, kuŗu slavai pielipis kaut drusku no ārzemju atzinības, ir vislabāk samaksāti. Pat paši spāņu artisti, kas bijuši Argentīnā, atgriezdamies Spānijā saņem daudz lielākas algas nekā pirms tam. Taču būtu netaisni apgalvot, ka skatuves māksla Spānijā būtu gluži panīkusi. Pat operas ir, bet tās ir ceļojošas, apmēram tādā līmenī un ar tādiem uzdevumiem kā mūsu Zemnieku drāma. Gandrīz vai katrā pilsētā ir arī sava teātŗa skola, no kuŗām nāk talanti daudzajām Spānijas ne visai augstās kvalitātes skatuvēm.

Arī no latviešu mākslinieku apriņdām Spānijā ir savi pārstāvji: V. Leonaitis darbojas Barselonā, bij Nacionālās operas dejotāja A. Jansone apprecējusies ar kādu krievu bagātnieku un dzīvo Palmu salās. Vērai Ozollapai-Krauzei no Rīgas Frasquita teātra pieder savs restorāns „Riga" Kanāriju salās. Izabela Zobens no Zemnieku drāmas apprecējusies un dzīvo Bilbao. Spāņu deju dejotāja Elza Grīgāne audzina brašus dēlus, bet pazīstamais deju pāris Duo Alexis pēc gaŗākām turnejām pa Spāniju pārcēlies uz Afriku. Bijušā Nacionālās operas baletsoliste Mirdza Kalniņa, kas pastāvīgi dzīvo Romā, neilgu laiku ar savu baletrupu viesojās Barselonā. Visumā jāsaka, ka mūsu mākslinieki šeit vairāk pievēršušies dzīves praktiskai pusei mazāk domādami par kalpošanu tīrai mākslai.

Dr. Keits

Latviešu skola Bradfordā

Ar Bradfordas izglītības pārvaldi, kā raksta Londonas avīze, panākta vienošanās par latviešu skolas dibināšanu, kas saimnieciski un techniski iekļausies angļu The Evening Institute ietvaros. Mācību sākums paredzēts 17. aprīlī un skolā pagaidām darbosies angļu valodas un techniskās zīmēšanas klases. Skolotāji komplektēsies no latviešiem un angļiem, pie kam klasē nedrīkst būt mazāk par 12 audzēkņiem. Latviešu skolotāji saņems tādu pašu atalgojumu kā angļu vakara skolu skolotāji.

Dr. K. Juvars

Maģija un tās moderna izpratne

Vēlēšanās izzināt nākotni pastāvējusi jau kopš senseniem laikiem, un nodarbošanos ar tās zīlēšanu sauc par maģiju.

Par „magus" senpersu valodā, bet „magus" latīņu valodā apzīmēta viena no sešām mediešu ciltīm kuŗas piederīgie piekopuši burvestības un zīlēšanu un ieņēmuši zoroastru ticībā priesteŗu amatus. Viņu mākslu un zināšanu sauca par maģiju. Šis nosaukums ar burvestības nozīmi ir kļuvis starptautisks tāpat kā intriģējošās izdarības.

Pamatā burvestības vai zīlēšanas jēdzienam ir ticība noslēpumainiem vai vismaz neizprotamiem spēkiem, ar kuŗiem cilvēks mēģina izkaidrot lietas, kas citādi ne ar ķermeņa, ne gara, ne arī ar techniskiem līdzekļiem izskaidrot nevar. Tas tiecas ietekmēt „spēkus", kas atrodas objektos, ticot, ka viņā pašā mīt līdzīgi spēki, kuŗus viņš var pielietot pie citiem vai arī tos pakļaut sev. Ņemot vērā pielietošanas nolūku izšķiŗ melno (kaitētāju) un balto (palīdzētāju) maģiju. Paņēmieni dažādos laikos ir bijuši dažādi, bet t. s. galdiņa sildīšana šķiet. ir visvecākā. Piemēram, Tertuliāns Romas senātā runājis par iespēju paredzēt nākamas lietas ar galdiņa sildīšanu kā par kaut ko vispār pazīstamu. Dažādu ticību svētie un grēku nožēlotāji redzējuši dievišķas parādības, garus, un tikušies ar mirušo dvēselēm. Vēlākos laikos par ievērojamāko garu redzētāju uzskatīts zviedrs Svedenborgs (1688—1772), bet par modernā spiritisma priekšteci kāda Friderika Haufa (1801—1829). Indijā, Ķīnā, un it īpaši Tibetā maģiju piekopj kopš neminamiem laikiem, un Tibetā tā ir pat nozīmīga visās valsts un politiskās lietās.

Rietumu kultūras tautās maģija ar spiritisma nosaukumu uzplauka ar 1848. gadu pēc kāda īpatnēja gadījuma: Kādā mājā Heidesvilē pie Ņujorkas Ketijas Foksas klātienē sienās, galdos un citos priekšmetos atskanēja klauvējieni, kuŗiem mājas iemītnieki nevarēja atrast izskaidrojuma. Ar „klauvējošo garu" sapratās tā, ka klauvējienu skaitu salīdzināja ar alfabēta burtiem. Klauvētājs paziņojis, ka viņš esot kāds agrākais šīs mājas iemītnieks vārdā Čarls Reijs, nogalināts un apraks mājas pagrabā. Rokot norādītajā vietā, patiesi atrada cilvēka skeleta atliekas. Noskaidrojās arī, ka agrāk mājā dzīvojis kāds Čarls Reijs, un tas bez pēdām pazudis.

Jēdzieni somnambulisms, animālais magnētisms, misticisms, spiritisms, okultisms, telepatija, teosofija uc. ir jauni apzīmējumi vecām lietām. Visiem pamatā spiritisms — mācība par satikšanos ar gariem. Seansus rīko aptumšotās telpās ar mēdija — starpnieka palīdzību. Dalībnieki tad dzird klauvējienus vai redz priekšmetus pārvietojamies bez izskaidrojuma iemesla. Retāk piedzīvo t. s. materiālizāciju, t. i. gara parādīšanos. Ir pat izdarīti foto uzņēmumi, kas gan zinātniski kritisku kontroli neiztur. Spiritisti cenšas galvenā kārtā ar garu starpniecību uzzināt kaut ko par pēcnāves dzīvi.

Teosofija pieslienas vecajām indiešu mācībām par reinkarnāciju (piedzimšanu no jauna). Teosofijas mērķis ir: 1) nodibināt visā pasaulē apvienību bez ticības, rases un šķiras izšķirības, kuŗas biedri censtos pēc pastāvīgas pilnvērtības, izkopta gara, un, ja vajadzīgs, materiāli atbalstītu savu tuvāku; 2) izplatīt orienta valodas, zinātni un zināšanas, un [illegible] dziļākos [illegible] un cilvēkā apslēptos psīchiskos spēkus. Daudzi teosofijas [illegible] pievērsušies budismam. Okultismam un spiritismam vērību piegriezušas ne tikai Anglijas un Krievijas agrākās aristokratu aprindas, bet arī zinātniskas autoritātes kā, piem., angļu ķīmiķis Krūks (Crookes), krievu ķīmiķis Butlerovs, zoologs Voless (Wallace), astronomi Šiaparelli, Flamarions, angļu fiziķis Lodžs (Lodge) un amerikāņu psichologs Džems (W. James). No vāciešiem kā pirmais par šo mācību iestājās Dr. Rudolfs Šteiners tikai š. g. simteņa sākumā. Viņš centās līdzšinējo teosofijas orientālo gudrību apvienot ar kristīgo ticību un dot teosofijas mācībai ciešāku un noteiktāku pamatojumu. Cilvēkiem esot arī iekšējie maņu orgāni: gara acis, ausis, utt., kuŗus izkopjot varot uztvert gara parādības, ko ar ārējiem maņu organiem uztvert neesot iespējams. 1912. g. Šteiners ar saviem domu biedriem nodibināja Antroposofisko biedrību.

Dedzīgi spiritisma pretinieki ir filozofi Vilhelms Vundts (1832—1920) un Ernsts Hekels (1834—1919). Filozofs Vilhelms Ostvalds (1853—1932) pielaiž izskaidrojumu spiritiskajām parādībām ar vielas transformēšanos. Šveices psichologs Teodors Flurnoa (Flournoy) (1854—1920) tās izskaidro ar cilvēka zemapziņu. Vispazemīgāki un arī visobjektīvāki izteicies franču filologs un psichologs Šarls Rišē (Richet 1850—1935): „Vajag būt drosmei, atzīties, ka mēs spiritismu neizprotam. Pagaidām mēs konstatējam faktus, saprašana nāks vēlāk". Arī itāļu psichiatrs Mozselli pēc stingras un atkārtotas mēdija pārbaudes izteicies, ka nav iespējams šīs parādības izskaidrot

Pie okultajām — prātam apslēptām — zināšanām pieder vēl telepātija t. i. domu pārnešana no cilvēka uz cilvēku, un gaišredzība, t. i. spējas neatkarīgi no laika un telpas saskatīt bez parasto maņas organu palīdzības garīga vai fiziska rakstura lietas vai viņu norises. Uz šādu fainomēnu esot spējīgas veselās dabas tautas, piem., bataki Sumatras salā ap Tobas ezeru.

Kazuistiskā literātūra par spiritiskām parādībām un kritika par tām ir nepārskatāmi plaša, un pierādījumi līdzsvarojas ar kritisku neatzīšanu. Nevienprātība šinī jautājumā viegli izskaidrojama, jo strīdus ābols nav taustāms. Bez tam, lai strīdētos par kādu lietu, ir jāklūst skaidrībā par strīdus objektu. Jautājumu varētu dalīt sekojoši: 1) vai ar spiritistu paņēmieniem ir panākamas kādas ar prātu, līdz šim neizskaidrojamas parādības un, 2) ja tādas ir panākamas, tad vai tām ir sakars ar ārējiem, no dzīva cilvēka neatkarīgiem, spēkiem, vai ar pašā dzīvajā cilvēkā apslēptiem, vēl nepazīstamiem? Uz pirmo jautājumu varētu atbildēt ar — jā. Vismaz priekšmetu pārvietošanos bez apzinātas palīdzības un „rakstošo roku", pamatojoties uz objektīvu zinātnieku literātūru, varētu uzskatīt par pierādītiem faktiem. Kā to izskaidrot?

(Turpinājums sekos)

Rokas grāmata latviešiem ASV

Apgāds Gauja laiž klajā brošūru USA, kuŗas pirmajā burtnīcā, kas jau iznākusi Konst. Tumiloviča sakārtojumā, ievietota ASV himna un izskaidrota tās tapšana, tāpat ASV zvaigžņotā karoga izcelšanās. Sniegtas dažādas statistiskas ziņas, ASV karte ar iedalījumu štatos un to apraksts, kas iepazīstina ar štatu ģeografiju, vēsturi, galvenām nodarbošanās nozarēm utt. Seko informācija par svētkiem un svināmām dienām ASV, turienes mēru un svaru vienības, arī salīdzinājumā ar mums pierastajiem mēriem, temperatūras gada laiki, pulksteņa laiki un to atšķirības dažādos štatos. Brošūras nobeigumā valodnieciskis pielikums, kas izskaidro dažādos saīsinājumus, kas Amerikā sastopami ik uz soļa — laikrakstos, žurnālos, afišās, vilcienu sarakstos, uz izkārtnēm utt. Šī rokas grāmata ļoti noderīga ikvienam latvietim, kas sācis dzīvi Savienotajās valstīs vai arī nodomājis uz turieni izceļot, un, sniedzot praktiskus padomus ikdienai, palīdz iejusties svešajos apstākļos.

JĀNIS JAUNSUDRABIŅŠ

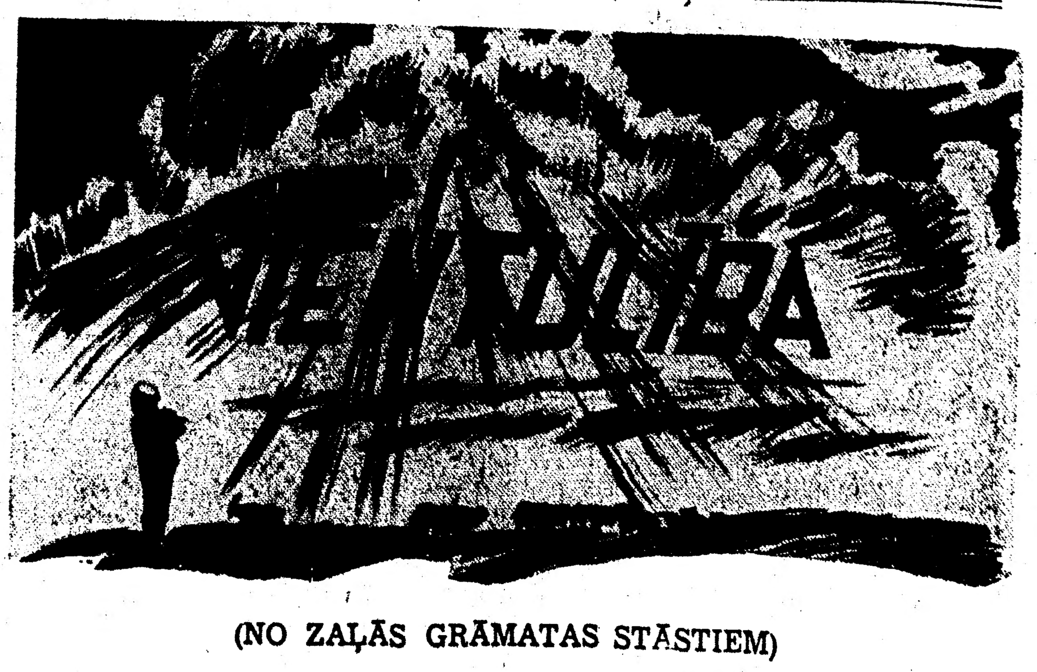

(NO ZAĻĀS GRĀMATAS STĀSTIEM)

Ernas Geistautes viņete

(Beigas).

Kamēr ķieģeļi kalta, es gādāju kokus sijām, spārēm, logu sleņģiem un durvju stenderēm. Es raudzīju arī baļķus saimniecības ēkām. Tepat ceļā auga zaļoksnējas pelēkā elkšņu atvases, jau pirksta resnumā un resnākas, taisnas kā kaņepes un bez zariem. Kad tiem dīvas malas apstērķēja, tad gan varēja iznākt glītas sienas. Kā sarkani nokrāsotām vajadzēja izskatīties manām trobām...

Pie šo māju celšanas es nostrādāju ar lielu centību visu vasaru un beidzot — vienīgais panākums bija atziņa, ka ar tik lielu pasākumu es vēl nespēju tikt galā. Tur vajadzēja vairāk zināšanu un arī amata prasmes nekā man bija. Vajadzēja arī kaut cik darba riku un par visām lietām lielākas brīvības. Lai es kā centos lopus pieturēt savu māju tuvumā, tos tomēr vilināja zālainākas vietas. Un taisni brīžos, kad kaut kas labi padevās, govis tiecās projām un atkal projām. Bet vajadzēja tikai pāris reizes atgriezt, un viņas likās un gulēja, kas bija vēl ļaunāk.

Savu darbu es gribēju veikt slepenībā. Kad viss būs gatavs, tikai tad kādā dienvidā atvedīšu māti un parādīšu, lai brīnās ... Bet taisni māte bija tā, kam vajadzēja manā kalnā uznākt pirms laika. Reiz nākdama no savas mātes, viņa mani bija ieraudzījusi kalnina virsū gājojam un uznāca augšā. Es taisni sastingu, vairāk satrūcies kā no kādas briesmoņa.

„Ko tu te bleņojies?" viņa pa paradumam teica; jo viss, ko es no savas gribas dariju, viņas acīs bij pa lielākai daļai bleņas. „Domā, ka tev te kas iznāks?"

„Par ko nē?", es atmulsis no pārsteiguma, mēģināju runāt. „Vēl jau es tikai visu gatavoju, — vācu kopā kokus, metu ķieģeļus..."

„Būtu labāk mācījies adīt. Noadītu sev zeķines. Stāsta, ka Makšuka Pieterēls strādājot visus meitiešu roku darbus."

„Makšuka Pieterēls? Tas jau sien arī lakatu galvā, iedams uz skolu, tikai drusku salst", es centos adītāja nolikt zemāk. „Pagaid' vien, — drīz viņš bikses pārmainīs pret lindrakiem."

„Nemaz nesaipies. Nu, paskaties pats, kas no tava darba ir. Vai ir redzēts, ka kāds māju taisītu no elkšņiem, un vēl no pelēkajiem, kas ir tikai malkas koks? Pat ne malkas, bet žagaru koks. Un vai tie ir ķieģeļi? Satraukšņi kā katrs grāvja dibens, kur sakaltis pliks māls. Tak katrs cilvēks mīlam jauc klāt izsijātu granti, kad taisa ķieģeļus vai grīdai ko mūrēt. Un tad min ar kājām, jo tā vislabāk var mālu samīcīt."

Viņa paņēma vienu ķieģeli un pārlauza pirkstos.

Tas bija pirmais spēriens manai pašapziņai. Man sāka zust ticība, un pēc tam es pret visu sāku izturēties ar aizdomām, vai tikai atkal nav kas palam darīts. Ķieģeļus es vairāk nemetu, jo tie patiesi sprēgāja, saulē kalzdami. Izmēģināšanas labad es no gatavajiem mēģināju kraut tādu kā Ķīnas mūri. Tad tā bija gluži glīta siena Bet pēc liela lietus atradu to noteciņu, apalīgiem stūriem. Visapkārt zeme bija apnesta ar māliem. Laikam jau tāpēc tos ķieģelnīcās dedzināja... Arī aka necik augsta nebija, bija vajadzīga ārī kāda resnāka lapa, kāda vēl ir plānīgoja kopš seniem laikiem. Tā bija pieliņi gan ūdens kam pele ceļā. Tā bija pieliņi gan ut sienas nemaz nenedzima gandrīz pilna, tikai ne ar dzidru ūdeni, bet ar bijušā cerējis. Ūdens rēgojās sarkanīgi dzeltens, kā kaut kurā māla dobē. Mātei bija taisnība: blēņas vien es dariju. Atkāpties tomēr bija grūti. Vismaz istabu vajadzēja uztaisīt. Neiznāca ķieģeļi, saplaisāja baļķi — labi; es tagad ņemšu pavisam ko citu. Tur bērzinos lielās mājas pusē bija pilns apsišanas atlikušas skaidras, ko saimnieces lietoja iekuriem. Es kā reizes, dzidams laukā, dažas paņēmu pazīdams uz cēlu koka istabu. Savu māco cirviti es tagad pārvācu uz ganībām, kur tas glabājās zem biezām paegļu krūma. Lai to testu vai cirstu, cirvītis bija daudz par neasu, bet šķelt ar viņu varēja labi, un es saplēsu skaidas trīs pirkstu platumā, lai varētu lietot kā baļķus. Es mēroju un griezu pakšus, glītus vecliecigos pakšus, kas izskatījās kā īsti krustiņi. Kad pirmais vainaks tika nolikts, es iesliju stenderes durvim. Kad nāca augstāk, tāpat ieliku izrenētus logu sleņģus, kuŗos ielaidu baļķus ar tapu. Sienas turējās stingri. Kad augšā tās vēl tika sasietas ar sijām, patiesi tā bij kārtīga celtne. Vēl vainaks virs sijām, tad varēja sliet spāres. Maza sastomīšanās iznāca ar ģevelēm. Es nezināju, kā īsti jumta galus nošlaubt. Beidzot tomēr izdevās to kaut kā veikt, savienojot pašas galējās spāres ar tādu kā sijiņu ap jumta pusi, tad vēl ar vienu īsāku, uz puses augstāk, uz kuŗām tad uzgūlīja tievas spārītes. Nu vajadzēja tikai apkāršot un jumt.

Bet es netiku līdz jumšanai. Nezināmi ļaundari bij manu mītni nopostījuši līdz pamatiem. Asaras man saskrēja acīs, un es ievaidējos, ieraudzījis tikai pelnu čupiņu staltās istabas vietā. Ja gan, staltās, jo nule, kad tās vairs nebij, tā sāka piemesties skaistumā.

Nevienam par savu zaudējumu es negribēju gausties. Es gaidīju, vai māte kādreiz kaut ko nelemināsies. Man bija aizdomas, ka varbūt viņa izjauca manu blēņo..., grozīt grībēdama manu prātu uz kādu derīgāku darbu.

Nē, māte tā nebija. Tam es atradu, pēc kādas nedēļas, skaidru pierādījumu: mana aka bija piegānīta...

„Berģīšu gani! Miks un Janks!" es balsī sev uzsaucu, un apņēmos nekad vairs ar tiem nerunāt.

Neizdošanās ar pirmo māju varēja gan mani pamudināt dzīvē nostāties pret celtniecību kritiskāk. Man nevajadzēja censties būvēties. Bet it kā pats nelabais pēc pāris gadu desmitiem mani dīdija celt itsu dzīvojamu māju Pļaviņās. Kapā nezināmi ļaundari to pamatīgi sašāva. Nu vajadzēja liktiens mierā. Nē, es savedu visu pilnā kārtībā, lai pēc pāris gadu desmitiem to pamestu, jo bija jālaižas uz citu pusi. Nu bij patiešām reize atteikties no būvēšanas; bet Ropažu ciemā es ķēros atkal pie pusgatavas trābas, lai pārvērstu to par ērtu un izskatīgu mītni. Bet kas zina, vai Berģīšu Miks vai Janks kādā boļševika izskatā arī tur nav jau paspējuši māju nodedzināt un piegānīt aku...

Bet ko es? Nonācis svešumā, vecumā un trūkumā, es vēl joprojām kaut ko ceļu. Vispirms es šeit uzbūvēju miniatūru māju vistām, tad nojumi malkai. Nākotnē gribu vēl uztaisīt būdu sivēnam. Visu pats ar savām rokām, ar tik pat nevienmērīgiem darba rīkiem kā toreiz, Ārīņu celmos. Un varbūt tikai tāpēc, lai pārvarētu smago vientulības sajūtu.

KULTŪRAS CHRONIKA

Dzejnieks Artūrs Kaugars un rakstnieks Jonass Miesnieks devušies uz ASV un pašreiz atrodas Grosas caurbraucējų nometnē.

Diriģents Teodors Reiters aicināts piedalīties latviešu dziesmu dienās Lesterā, Anglijā. Bez tam par virsdiriģentiem šogad aicināti A. Jērums, V. Baštiks, D. Vītols un Alma Skudra. Dziesmu dienu rīcības komitejas goda priekšsēdētāja pienākumus uzņēmies sūtnis K. Zariņš.

Daiļamatniece Margarita Romane saņēmusi divas pirmās godalgas vietējas izstādēs Kanadā par izcilìem izstrādājumiem ādā un keramikū.

Latvijas PEN klubs paredzējis sarīkot pirmo latviešu rakstnieku dienu ASV Iespējams, ka tādas būs jau aprīlī vai maijā Bostonā.

Iznākusi Karolas Dāles dzejoļu izlase Laika rasā. Tajā apvienoti 40 pēdējos septiņos gados rakstītie dzejoļi. Grāmatiņai arējo ietērpu un vinjetes darinājis Eduards Zāms.

Vijolnieks Teodors Kaizers, kafejnīcas Lūna kapellas vadītājs Rīgā, kas pašreiz ir kādas Holcmindenas kafejnīcas vijolnieks, drīzumā emigrē uz Austrāliju, kur jau atrodas viņa dēls.

Vijolnieks Bruno Čunčiņš jau ilgāku laiku dzīvo ASV, kur dabūjis nodarbošanos kādā kapellā.

Nenāk miegs / Šādas tādas iedomas pulksten divos naktī

Nemaz nav jābūt pasaules lāpītājam, lai turētu rūpi par to, kas pasaulē notiek. Pietiek ar dažām īpašībām — nenovidību, bailīgumu, ziņkāri, kas, nemaz tās kritiskākās nebūdamas, bezmiega nakti kļūst kā logi, pa kuŗiem nāk un iet dažādas domas.

Anglijas latvieši, piemēram, šai rudenī pravesta Savicka vadībā došoties uz Romu. Tur izsludināts svētais gads, un ļaudis no malu maliņ, bieži kājām un bez apaviem, plūst uz mūžīgo pilsētu izlūgties pāvesta svētību. Pasaule kļuvusi tīcīgāka. Angļu un amerikāņu moderņā literātūra cilā reliģiskas temas, modernā mūzika pa laikam pasmeļ ieromes baznīcas tradicijās un Nostra Damusa gars bezmiega naktīs pēta zvaigžņu ceļus — vai ilgi vēl līdz tam brīdim, ko viņš dēvē par kataklizmu, bet bībele vienkārši sauc par pastardienu?

Cilvēkiem bailes no tiem gariem, ko paši palaiduši vaļā. Viņi domā par nākotni un lūdz Dievu. Citi — tādi kā tie no Anglijas, domā ipaši par pagātni, un putekļi pie viņu kurpēm liecina par daudz gaŗākiem ceļiem nekā tiem, kas kailām pēdām krīt ceļos Sv. Pētera baznīcas pievārtē. Ko viņi Romā darīs? Viņi lūgs, viņiem ir par ko lūgt.

Bet ir arī tādi ļaudis, kas netic ne saistītiem, ne vaļā palaistiem gariem — tie, kas dzīvo pēc dialektiskā materiālisma kalendāra un tiem kurpēm tādēļ nav nekādu bažu par pasaules bojā eju. Ja tas, piemēram, ir brīvās pasaules pilsonis Karlo Ceki, pianists, ko dziedātāja Rīgā, tad viņam kabatā komūnistu partijas biedra karte, kas šo beztrīpu padara saprotamu. Ja tā ir viņa kundze pianiste Velta Vaite, tad arī viņai ir tāda karte, un tā dod iespēju pagriezt muguru Romai — arī svētajā gadā, un ar Cezara Franka variācijām doties vippus dzelzs aizkaram.

Mūžīgajai pilsētai jāzina, ka latvieši ir lieli individuālisti. Vieni nāk, lai meklētu Dievu, otri iet, lai kalpotu viņa aizliedzējiem.

*

Velnu nevajagot zīmēt uz sienas. Bet dažreiz viņš pats tur kāpjas. Man ienāca prātā, ka latviešu kaŗaviru jautājums arvien vēl nav atrisināts. Ko tad, ja tas iet pa priekš? Vlasoviešiem izgāja visai greizi, tāpat kā tiem 146 baltiešiem, ko Zviedrija uzdāvināja Višarionovičam. Bet vai tad nu vienmēr kas jādod? — var sacīt arī nākt un ņemt. Tāda domu gaita nav politiska netaktība, vienīgi bailes par kailo dzīvību — nekas, miļie ļaudis, itin nekas nav mainījies šais gados, kopš trimdinieks ir brīvajā pasaulē. Tā viņu nepasargā no briesmām.

Nu, bet var notikt arī vēl citādi. Vai Bonnas valdībai nevarētu uzņākt vēlēšanās reducēt iedzīvotāju skaitu rietumos? Tad, kad IRO vairs nebūs. Bet Frankfurtes štābs smaidīs tikpat līdz reprezentācijai ciešamam lielumam? „Cīņa" arvien vēl aicina atgriezties...

Mārtiņš Luters ņēma tintes pudeli un meta velnam. Bet tagad visi lieto „kugelšreiberu", un sadursmē ar nelabo tam vēl nav nekādu tradiciju.

*

Šī pēdējā glāze, kas vēl atlikusi līdz pirmajiem gaiļiem, lai tiek tiem latviešiem Tasmanijā, tiem, kas nule beiguši tur celt savu māju. Vai gan daudz kaimiņu varēja būt spāru svētkos? Nu tad — sveiki, vieni! Lai Dievs vairo spēku, lai jaunā pajumte auklē krietnus sapņus naktīs un dienā sarga no tveices. Gan jau tālāk redzēsim...

Tasmanija — tā ir aiz jūrām. Tie, kas tur mīt, nevar tikt uz Romu. Bet Dievs ir visur. Toties tur nav dzelzs aizkara. Tas vēl nav visur. Un tā ir viņu lielā laime. Veseli! Gaiļi dzied. Laiks posties.

*

Tādu meteļi, paša mēteļi, kas pasniedz garderobes šefs, var salīdzināt ar liktenī, kas nesams plecos uz mazas tādās, kādu drēbnieks to piegriezis. Un kokus gar gatves malām ar gadiem. kas aug? Vai piedzīvoto cerības? Cik nu jau ir? Veseli desmit, kopš liels skaits ļaužu tiek mētāts, vārdzināts, svērts un didīts, un vēl nav piegriezts.

Tās ir ordināras patiesības, bet ar tām jāiepazīstas tāpat kā ar to vienu nepatikāmo, ka personīgās problēmas ir lielas pāsa personīgais ciešs. Ko gan lai nozīmē šiem kokiem. Šiem aizmigušajiem ņemtiem, kas guļ kā zemes pelēkā sirdsapziņa?

Nami drīz modīsies, sirdsapziņa laikam nekad. Bet visām koka mežiem pasaulē reiz var izlet cauri.

Severīns Dūms

IZMANTOJAMAS VISAS IESPĒJAS

Nemaz nav jābūt orātoram vai politiķim, lai svešumā propagandētu savas tautas un valsts atbrīvošanu, rodot arī pateicīgu auditoriju. Tā lietuviu skolnieks Rimtauts Dabšis savas skolas 18 klasēs ap 1000 amerikāņu skolniekiem referējis par Lietuvā un boļševikiem. Daudzie cilvēki piedalījās ar sevišķu interesi. (ek)

JAUNI DOKTORI

Diseldorfas medicīnas akadēmijā Dr. med. gradu ieguvis ārsts Harijs Bošs, viņa kundze zobārste Olga Boše-Pasope ieguvusi Dr. med. dent. gradu.

Harijs Lazdiņš dodas no Beļģijas uz Kanadu

ATMIŅU ZĪMĒJUMS PAR MŪSU IZCILO FUTBOLISTU

26. februārī no Beļģijas uz Kanadu izvadījām vienu no mūsu visu laiku labākajiem futbola vārtsargiem — Liepājas lepnumu Hariju Lazdiņu. Kādreiz, braucot uz meistarības spēlēm vai valstu sacīkstēm, izvadītāju bija vairāki simti, pat tūkstoši, bet tagad bijām tikai 3.

1927. g., kad Liepājas Olimpija par treneri piesaistīja slaveno vīnieti Malošeku, sākās Lazdiņa sporta gaitas. Jau 1928. g. maijā viņš spēlēja Olimpijas virslīgas vienībā un līdz aizbraukšanai uz Vāciju nepārtraukti 16 gadus sargāja septiņkārtējās Latvijas futbolā meistarvienības vārtus. Neviens Liepājas futbolists nav guvis tādu popularitāti un tā sumināts kā Lazdiņš. Mazajiem sporta entuziastiem nebija lielāka goda kā būt par viņa kofera nesējiem...

1929. g. valsts sacīkstē pret Zviedriju Lazdiņam pirmo reizi uzticēja Latvijas vienības vārtsarga pienākumus. Šī bija viena no skaistākajām valstsvienības turnejām un skaistākā posma sākums L. sporta karjērā. 18 reizes viņš sargājis Latvijas valsts vienības vārtus oficiālās valstu sacīkstēs, bet 16 reizes bijis iedalīts rezervē. Šeit nav ieskaitītas pārbaudes spēles ar ārzemniekiem Rīgā. Kā vienu no savām labākajām spēlēm L. atceras Latvijas un Zviedrijas valstu sacīksti 1934. g. Stokholmā, kur vēl 20 min. pirms spēles beigām Latvija bija priekšā 1—0. Tad Slavišens ar roku skāra bumbu, un zviedri ar 11 m soda sitienu rezultātu izlīdzināja, beigās panākot 3—1 uzvaru. Ļoti iespaidīgs bija Lazdiņa starts 1935. g. rudenī Karalaučos pirmajā valstu sacīkstē ar Vāciju, kur Latvija, pateicoties Lazdiņa lieliskajai spēlei, zaudēja tikai 0—3. Vācu prese Lazdiņu atzina par labāko vīru laukumā, kādu vācieši labprāt vēlētos redzēt savas valstsvienības vārtos!

Lazdiņam neaizmirstamā atmiņā palikusi arī vairāk nekā 2 nedēļu ilgā sacīkšu turneja pa Poliju, Čechoslovakiju, Vāciju un Austriju 1937. g. Pēdējā valsts sacīkstē Lazdiņš spēlēja 1939. g. pret Zviedriju (Stokholmā), kad viņam 1. puslaika 20 min., stāvoklim esot 3—0 zviedru labā, bija jānomaina Bebris. Zviedri, kas bija cerējuši panākt augstu uzvaru, nespēja pārspēt Lazdiņu, un viņa veiksme tā iedrošināja latviešu zēnus, ka tie guva 3 vārtus, un spēle beidzās 3—3. Arī Baltijas kausa izcīņā par izcīnītām uzvarām nereti pateicība pienākas mūsu beigu vīram Lazdiņam, vai, kā viņu sauca tautas mute — garajam puisim no Liepājas.

1941. gadā, kad boļševiki aizveda Olimpijas trenerí vīnieti Fišeru un biedrības vadītājus, Lazdiņu ievēlēja par Olimpijas priekšnieku, un viņš veica arī trenera pienākumus, šajos amatos paliekot līdz 1944. g. rudenim kad devās uz Vāciju. Arī Vācijā Lazdiņš spēlēja mūsu izlases vienībā un sargāja vācu virslīgas vienības Schwaben Augsburg vārtus, bet Beļģijā smagais ogļrača darbs viņu atrāva iemīļotajam futbolam.

Novēlēsim Harijam Lazdiņam vislabākās sekmes arī jaunajā mājvietā Kanadā!

Beļģijā, martā.

Valdis

Trimdas meistarsacīkstes basketbolā notiks svētdien 19. martā pl. 19 Bad Kanstātē Reiterkazarmās starp britu joslas meistarvienību — Lībekas latviešu YMCU un Viesturu, kas stājas Vircburgas YMCas vietā.

25 gadi sporta un audzināšanas darbā

Šopavasar uz sportā, sabiedriskā un audzināšanas darbā pavadītiem 25 gadiem atskatās Boļeslavs Semaško. Viņa vārds vieglatlētikā, īpaši vidējās distancēs, bija pazīstams ap 1930. gadu un vēlāk, kad Latvijas skrejceļos startēja tādi spēka vīri kā Bucenieks, Motmillers, Muzis, Frēlichs, Marve, Vītoli, Bukass, Krastiņš, Bērtulis, Balodis uc. Pēc komercskolas absolvēšanas Semaško beidza LTU Fiziskās audzināšanas institūtu, trenēja ASK un Pasta telegrafa sporta vieglatlētus, lasīja referātus par sportu provincē un vadīja sacīkstes. Viņš rakstījis teorētiskus apcerējumus par sportu Stadionam un dienas presei, bet vēlāk rediģēja sporta un šacha nodaļas žurnālos PT Sports un Latvijas Vanagi, ka arī darbojās par fiziskās audzināšanas skolotāju vairākās Rīgas vidusskolās un palīdzēja izveidot Valsts un pašvaldību darbinieku sporta savienību. Trimdā Vācijā Semaško kādu laiku izdeva laikrakstu Dzimtenes Balss, bet vēlāk bija sporta redaktors Tēvzemē. Tagad rosīgais sporta darbinieks dzīvo Detroitā ASV, kur cerams, arī varēs latviešu sporta labā likt lietā savas zināšanas un enerģiju.

—abo

Pasaules sporta laukumos

Pasaules meistarsacīkstēs ledushokejā, kas pirmdien sākās Londonā, Vemblejas stadionā, piedalās 9 nācijas, bet iztrūkst titula īpašnieces Čechoslovakijas. Īsi pirms meistarsacīkšu sākuma valdība aizliegusi čechu valstsvienībai doties uz Londonu, jo baidās, ka vairāku labāko spēlētāju aizbēgšanas dēļ čechi meistarībā varētu ciest zaudējumus. Meistartitula nopietnākais kandidāts ir Kanada, lai gan atklāšanas dienā pārsteigumu sagādāja Zviedrija, negaidīti pārliecinoši 8—3 pieveicot ASV. Anglija bez pūlēm 9—0 uzvarēja Franciju.

Preussen Krefeld Vācijas ledushokeja meistarībā 7—4 uzvarēja pagājušā gada meistaru EV Füssen, nodrošinot sev galīgā klasifikācijā 2. vietu. Jaunā Vācijas ledushokeja meistarvienība ir SC Riessersee, kam vēl vienīgi atlikušas dažas spēles ar visvājākajiem pretiniekiem.

Arī Ungārija atkal zaudējusi izcilu sportistu: Eiropas meistars un pasaules meistarības 2. vietas ieguvējs daiļslidošanā Ede Kiralijs nolēmis palikt kā politisks bēglis Anglijā. Viņš atteicies iestāties Ungārijas komūnistu partijā un tādēļ baidās dzimtenē atgriezties.

Krievu peldētājs Leonids Meškovs sasniedzis jaunu pasaules rekordu 100 m peldējumā uz krūtīm — 1:07,0 min. Peldēšanas sportā viņa vārds nav nekāds nepazīstamais, jo jau pirms vairākiem gadiem viņš pārspēja pasaules rekordu 200 m uz krūtīm

Viktors Barna, ko dēvē par „galda tenisa Tildenu" lielajā starptautiskajā sporta izdevumā World Sports, kas iznāk Londonā, nosauc pēdējo galda tenisa pasaules meistarsacīkšu finālu par tādu, ko viņš vismīļāk aizmirstu. Abu meistartitula kandidātu Zosa un Bergmana defensīvā spēlē bijusi pasaules meistarsacīkšu necienīga.

Bumeranga mešanu uzņemt olimpisko spēļu programmā nolēmusi pieprasīt olimpiskajā komitejā Austrālija. Pasaules meistarsacīkstēs bumeranga mešanā uzvarējis Austrālijas iezemietis Džo Tamberijs, kas savu bumerangu no sešiem metieniem uzķēra 5 reizes. Vienīgais un visnesekmīgākais baltais dalībnieks bija 1924. g. olimpisko spēļu uzvarētājs trīssoļlēkšanā Vinters.

Krievija varētu piedalīties nākamajās olimpiskajās spēlēs Helsinkos, ierosināts laikrakstā Sovjetskij Sport, kur teikts, ka priekšnoteikums tādā gadījumā gan būtu, lai pārējo valstu atlēti, kas piedalīsies spēlēs, neapmelotu padomju sportu. Tas pats laikraksts arī piesaka padomju sportistu ģenerāluzbrukumu 1950. gadā visiem pasaules rekordiem.

Plašas basketbola sacīkstes

23. un 24. martā notiks Minchenē, kas pie tam būs lielākais vācu šāda veida sarīkojums pēc kara. Sacīkstēs, cik jau tagad droši zināms, piedalīsies 3 amerikāņu vienības, to vidū 2, kas cīnījušās ASV okupācijas spēku Eiropas meistarības finālā, Virtembergas meistars BC Degerloch, Vācijas meistars MTSV Schwabing un jaunā Augšbavārijas meistarvienība FC Bayern un TSV 1860 München. Latviešus šīs sacensības var sevišķi interesēt tādēļ, ka BC Degerloch sastāvā spēlēs visa Viestura vienība, kas tagad pastiprināta ar Vircburgas YMCAs izcilo basketbolistu Pērkonu, un arī FC Bayern vienībā darbojas vairāki latvieši.

Dreibergs un Pamiljens uzvar DP šacha ātrspēles turnīrā Minchenē

Minchenes un apkārtnes DP meistarības izcīņā šachā ātrspēlē 1950. gadam, kurā piedalījās piecu tautību 28 šachisti, priekšsacīkstēs vienā grupā uzvarēja Leonīds Dreibergs, otrā Jānis Pamiljens. Katras grupas septiņi labākie iekļuva finālā, pie kam spēcīgajā konkurencē to spēja visi septiņi latvieši. Finālā pirmo vietu ar 11 punktiem no iespējamiem 13 izcīnīja Leonīds Dreibergs, kas zaudēja vienīgi lietuvietim Rukovišnikam un neizšķirti spēlēja ar Pamiļjenu un Egli. 2. v. Pamiljens 9,5 p., 3. krievs Sapronovs, 4. ukrainis Priphans, katram pa 9 p., 5. lietuvietis Rukovišņiks un 6. Egle. Pirmie seši saņēma balvas un diplomus.

Latviešu internajā ātrspēles meistarībā 11 dalībnieku konkurencē uzvarēja J. Pamiljens ar 7,5 p., atstājot 2. un 3. v. L. Dreibergu un M. Švānfeldu, kas katrs ieguva 7. p. Rudens turnīrā parastajā spēlē, kur labākie 6 latviešu šachisti sacentās divās partijās katrs ar katru, 1. un 2. v. ar ik pa 8 p. dalīja Dreibergs un Pamiljens.

Minchenes latviešu šachistu lielākā daļa pošas izceļošanai (Dreibergam padomā Kanada, Pamiljenam un Znotiņam ASV, Švānfeldam Jaunzēlande), un lielāki šacha sarīkojumi vairs nav paredzami. Karaliskās spēles cīnītājus — latviešus citu tautu šachisti atcerēsies ar respektu, jo kā nometņu pirmajos gados, tā pēdējā laikā gūtas daudzas uzvaras gan individuāli (Dreibergs, Pamiljens), gan vienību spēlēs.

—japa—

Helsinki XV olimpisko spēļu gaidās

Lai gan līdz XV olimpisko spēļu sākumam Helsinkos vēl laika vairāk nekā 2 gadi, tomēr sagatavošanas darbi, kas sākti tūliņ pēc olimpisko spēļu noslēguma Londonā, jau rit pilnā sparā. Olimpiskā biroja darbs, kur spēļu laikā 1952. gadā, paredz nodarbināt 300 personas, pašreiz galvenokārt saistīts ar propagandas brošūru sagatavošanu angļu un franču valodās, lai tās jau drīzākā laikā varētu izsūtīt dažādiem ārzemju preses izdevumiem. No Anglijas un Amerijas jau saņemti pirmie ieejas biļešu pasūtinājumi, jautājumi par ceļošanas iespējām un taml. Visu šo jautājumu izšķiršana un ieejas biļešu izdošana tomēr paredzēta „tikai" 1951. gadā. Toties olimpiskā stadiona sagatavošanu: spēļu laukumus, skrejceļus, stadiona ēkas un skatītāju tribīnes, paredz nobeigt vēl šopavasar, lai jau vasaras otrā pusē tajā varētu notikt pirmās starptautiskās sacīkstes. Tāpat paredzēts iekārtot vēl šogad ūdensporta stadionu, kas spēs uzņemt 10.000 skatītāju un tiks apgādāts ar jaunām ierīcēm. Informācijas dienestam olimpisko spēļu laikā izbūvētas un kalpos 55 telegrafa līnijas un papildus vēl 18—20 vietas radio pārraidījumiem uz sevišķām līnijām, kuras pašreiz iekārto.

A. K.

RAIBĀ PASAULE

Jēlas universitāte ASV publicējusi senu Babilonijas akmens rakstu tulkojumus, no kuriem redzams, ka babiloniešiem jau pirms 4000 gadiem pastāvējusi cenu kontrole vilnai, naftai un kviešiem, kā arī maksimālo algu normas.

22 g. v. nēģeriete Kristjane Aijula Odunajo, tikko būs sekmīgi izturējusi slimo kopējas pārbaudījumus, saņems no tēva — lielās nēģeru cilts virsaiša — dāvanu: jaunceltu slimnīcu, kurā izmantot praksē iegūto māku.

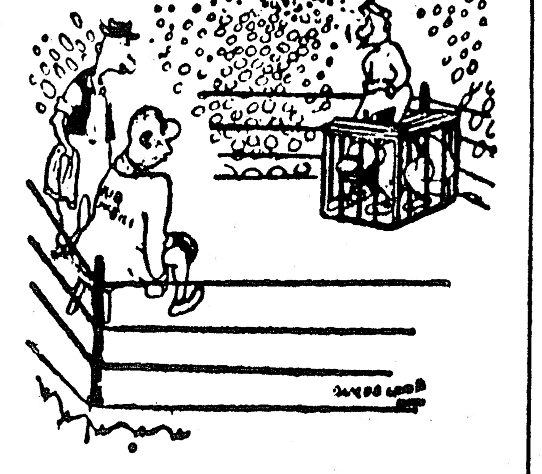

„Nevelti tam nekādu vērību, viņi tikai grib Tevi pataisīt nervozu!"

ASV abonentu ievērībai!

Pasūtinot LATVIJU uz ASV pa gaisa pastu, Jūs to saņemsit jau dažas dienas pēc iznākšanas Vācijā.

Abon. maksa $ 2.50 vai DM 8.—

LATVIJA uz ASV pa gaisa pastu pasūtināma:

1) Mr. P. E. Irbe, 1500, Sterling Place, Brooklyn 13, N. Y., U. S. A.;

2) LATVIJA, Esslingen/N., Breite Str. 6, Germany.

LCK apgāds LATVIJA

ŠODIEN LĒTI —

pēc pāris gadiem par naudu nenopirksit:

	DM
Prof. P. Šmita Latv. pasaku izlase, visas 3 daļas kopā glītā audekla sējumā	8.50
Kr. Barona Latvju dainu izlase divos sējumos ar vairākiem pielik. uz atsev. krīta papīra lapām, katrs sējums, ies.	14.—
broš.	10.—

ar piesūt. uz ārzemēm DM 15.— resp. DM 10.—

Svētku balvām un apsveikumiem grāmatas par pazeminātām cenām:

	DM
Brīnumzaķis, daudzkrāsaina bērnu bilžu grāmata ar T. Zeltiņa dzejas tekstu	1.80
Kas var gadīties, krāsaina bilžu grāmata ar R. Birzgaļa zīm. un R. Skujiņas tekstu	1.50
E. Ādamsons, Smalkās kaites, noveles	3.—
A. Dziļums, Rīta cēliens, romāns	2.—
Ģ. Salnais, Taifuns, stāsts	1.50
J. Kadilis, Nenozīmīga pašsaruna, piezīmes ar vairākiem Lieldienu tēlojumiem — dzimtenē un svešatnē	0.75
J. Kadilis, Rakstnieki un grāmatas, esejas	1.50

Jaunākie izdevumi:

Andr. Eglītis, Uguns vārdi, dzejas izlase, ies.	4.60
Kn. Lesiņš, Mūžības vīns, noveles	4.80
P. Aigars, Karogs jānes atpakaļ, dzejoļi	1.—
Gada grām. 1950. gadam ar kuplu literāro pielikumu un apskatu	1.90

Krāsainas Lieldienu pastkartes ar R. Birzgaļa jautriem zīmējumiem, 8 dažādi veidi á	0.15

Grāmattirgotājiem parastā atlaide.

J. KADIĻA apgāds,

(254) (14) Esslingen a. N., Stuttgarterstr. 27-2.

LATVIJAS pārstāvji ārzemēs

ANGLIJĀ: A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N 16.
E. Andriņa, 37, Earls Court Rd., London W 8.
E. Rirdāns, 10, Winchester Rd., London NW 3.

ASV: P. E. Irbe, 1500, Sterling Place, Brooklyn 13, N. Y.
A. Bilmanis, 1923, North Capitol, NE Washington, D. C.
Ed. Dobelis, 503, 2nd Street, NW Waverly, Iowa.
Arv. Lūsis, Rt. 3, Coldwater, Miss.
Rūd. Krafts, Onida S. Dak.

AUSTRĀLIJĀ: A. Strazdiņš, Reid House, Canberra, A. C. T.
A. Priedītis, 32, St. Mary Street, Camperdown (Sydney), N. S. W.
O. Strauts, P.O. Box 1560, G.P.O. Adelaide, S.A.
A. Medenis, Migrants Centre, Staff, Bl. B, Bathurst.

BEĻĢIJĀ: E. Erkens, 127, rue du Fleurus, Chatelet.
Latv. Sark. Kr. Beļģijā, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles.

BRAZĪLIJĀ: Ž. Leimanis, Atlantica 156, apt. 101, Rio de Janeiro.

DĀNIJĀ: A. Upīte, Prags Boulevard, Lejr., Kobenhavn.
V. Briedis, Postbox 212, Kobenhavn V.

FRANCIJĀ: E. Baumane 56, rue Mchal Foch, Lorient.
K. Birzniece, 31, rue de Seine, Paris 6-eme.

HOLANDĒ: P. Martinsons, Sweelinckplein 48, den Haag.

JAUNZĒLANDĒ: Vl. Auziņš, 8, Cracroft Terrace, Cashmere, Christchurch.

KANADĀ: I. Batraks, P. O. Box 1060, Sta. C., Toronto 3, Ont.
Brīvā Balss, Canadian Latvian Newspaper, Box 295, Terminal A, Toronto, Ont.
H. Drupals, 10155, Waverley Street, Montreal, P.Q.
A. Kalniņš, 240, Grace Street, Toronto, Ont.

NORVĒĢIJĀ: H. Dzelzkalns, Jerpefaret 7, Voksenlia, Oslo.

SPĀNIJĀ: Dž. Rimkeits, Gran via 15, Bilbao.

VENECUĒLĀ: J. Henkuzens, Medicatura Rural, E-do Lara, Sanare.

ZVIEDRIJĀ: N. Seglenieks, Klubbacken 39/II, Stockholm.
Daugavas apgāds, Garvargatan 11, Stockholm K.

LCK apgāds LATVIJA,

TAUTIEŠIEM ANGLIJĀ

izsūta no krājuma un pēc pasūtinājuma kā nesaistošus paraugus

ādas izstrādājumus:

Portfeļus	100—180 šil.
Dāmu rokas somas	80—100 „
Vēstuļu mapes, lielās	45 „
Vēstuļu mapes, mazās	35 „
Foto albumus	30 „
Kabatas portfeļus, 3 daļ.	34 „
Kabatas portfeļus, 2 daļ.	24 „
Kungu naudas maciņus	18 „
Banknošu maciņus	10 „
Dāmu naudas maciņus	6—12 „
Kabatas piezīmnīcas	15—18 „
Adrešu grāmatiņas	15—20 „
Grāmatu aizsargvākus	10—15 „
Iniciāļu burti zelta dobspiedumā á 2/6	„

Izstrādājumus pēc vēlēšanās grezno arī ar valsts ģerboņa un Brīvības pieminekļa attēliem zeltā.

Valdemārs Čoks,

60, Percival Str., Peterborough, Northants. (246)

Paziņoju god. tautiešiem, ka atvēru

Hanavā, Langstrasse 72,

pulksteņu, sudraba, rotaslietu veikalu un darbnīcu. (249)

J. Celmiņš

TAUTIETES!

Vīrietis, katolticīgs, 47 g. v., strādā angļu arm. sardžu vienībā, vēlas sev piemērotu dzīves draudzeni. Vecums līdz 40 g., var būt ar bērniem. Vēstules ar īsu biografiju lūdzu adresēt šīs avīzes kant. ar Nr 228. (228)

Amerikas kontinenta latviešu nedēļas laikraksts

Laiks

var interesēt tautiešus visos kontinentos, jo:

LAIKS ir plašs un daudzpusīgs,

LAIKS ir pilnīgi neatkarīgs un bezpartejisks,

LAIKS iznāk reizi nedēļā 6 lielā formāta lapaspusēs,

LAIKU vada redaktori **Kārlis Rabācs** un **Helmārs Rudzītis,**

LAIKU izdod pazīstamais apgāds **GRĀMATU DRAUGS.**

Tautieši, aizbraucot no Vācijas, piezīmējiet apgāda adresi un paziņojiet savas adreses, lai varam jums jaunajā dzīves vietā piesūtīt jaunākos paraugnumurus.

Pasūtinājumus **LAIKAM** pieņem mūsu pārstāvji visās zemēs. Pārstāvju adreses katrā **LAIKA numurā.**

Vācijā paraugnumuri ieskatam atrodami visās nometņu grāmatnīcās.

LAIKA abonēšanas maksa Vācijā DM 2.50 mēnesī, un tas pasūtināms apgādā **GRĀMATU DRAUGS, ESSLINGEN/N., Hedelfingerstr. 3—4.**

Laikraksta LAIKS apgāds un redakcija,

6643, Bergen Place, Brooklyn 20. N. Y., U. S. A. (255)

A. Augstums

Foto-Vervielfältigungsanstalt

(24a) Hamburg 36 Zoo-Lager B. d. Kirchhöfen

Pieņem pasūtinājumus grāmatu, nošu un manuskriptu pavairošanai fototechniskā ceļā. Fotouzņēmumu ievietošana manuskriptos iespējama.

Dabūjamas sekojošas grāmatas:

	DM
F. Strauchs, Vācu valodas pašmācība 100 lekc.	8.—
F. Strauchs, Vācu valodas gramatika	4.75
Ed. Ozoliņš, Latviski-vāciska vārdnīca	7.50
A. Antens, Rokas grāmata audējām	5.—
Prof. Dr. J. Siliņš, Psicholoģija un loģika	6.—
Žils Verns, Kapteiņa Granta bērni, II daļa	3.—
III. daļa	2.75
Prof. A. Kešāns, Ievads kvalitātīvā ķīmiskā analīzē	5.—
Laulība un ģimenes dzīve	1.50
R. Blaumanis, Trīs noveles	0,60
Dr. K. Matiuss, Latviski-angliska vārdnīca	5.—
Logaritmu lineāls, apraksts un lietošanas paņēmieni, cena Vācijā	1.50

uz ārzemēm — 6 starptautiskie pasta kuponi.

Vai būtu vajadzīga Vāciski-latviska vārdnīca?

Grāmatas nosūta pēcmaksā vai iepriekš saņemot samaksu plus porto. Grāmattirgotājiem parastā atlaide. (256)

ĒRIKS MEIJA

Latviešu grāmatgalds Pertā

256, St. George's Terrace, Perth, W.-Australia.

Pieņem komisijā grāmatas.

Lūdzu apgādus pieteikt jaunākos izdevumus un noteikumus.

Tautiešus Austrālijā un Jaunzēlandē lūdzu pieprasīt grāmatu katalogus. (247)

Atsaucies, tautiete!

Vēlos nopietnā precību nolūkā sarakstīties ar tautietēm 30—37 g. v. Var būt atraitne vai šķirtene ar vienu bērnu. Esmu 37 g. v., vidēja auguma. Lūdzu rakstīt vēstuli ar fotografiju š. avīzes pārstāvim Anglijā: Oferte „NN", E. Rirdāns, 10, Winchester Rd., London NW 3, England. (240)

ED. PAEGLES

Latvju rakstu ābecīte

(DM 5.—) un **KRĀJA** (DM 1.— pastmarkās) satur vairāk nekā 300 oriģinālzīmējumu pēc etnograf. materiāliem, kas der izšuvumiem, audumiem, ādas, koka, metalla uc. rokdarbiem. No atsauksmēm: „Ābecīte brīnišķīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējam." — „A charming little book." — Izsūtu uz visām valstīm.

(17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne. (235)

Mūsu mīļā māmiņa

Erna Līkais, dzim. Tauriņš

dzim. 1885. g. 2. februārī, mirusi 1950. g. 3. martā, krematizēta 1950. g. 6. martā, Minchenē.

Dziļās sērās piederīgie.

Š. g. 2. martā uz mūžu no mums šķīrās bij. latviešu karavīrs

Herberts Bergmanis

dzim. 1903. g. 16. augustā. Apbedīts š. g. 6. martā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs **Edmundstāles sanatorijas latviešu kopa.**

Mans mīļais vīrs

Herberts Bergmanis

dz. 1903. g. 16. augustā, miris š. g. 2. martā. Apbedīts š. g. 6. martā Špākenbergas kapos.

Dziļās sērās **dzīves biedre.**

PATEICĪBA

Izsaku sirsnīgu pateicību draugiem un labvēļiem, kas palīdzējuši manam brālim dipl. agr. Mārtiņam Stulpiņam viņa slimības laikā un izvadījuši viņu uz pēdējo dusu.

Maiga Igenberga,
Dienviddakotā, ASV

(253)

Krists un Marija Janovski

meklē dēlu, latv. leģ. Ildemāru Janovski, dz. 1924. g. 14. 12. Ventspilī. Ja kāds par viņu ko zinātu, lūdzu rakstīt vecākiem: M. Janovskis, Erigsbergs gat. 32, Gävle, Sverige. (252)

LASĪTĀJU IEVĒRĪBAI ASV

Abonēšanas naudu lūdzam sūtīt tikai Latvijā publicētiem pārstāvjiem.

DĀVINIET BĒRNIEM JAUKO GRĀMATU

PALAIDNĪGIE ZAĶĒNI

...tas Skujiņas teksts, Reiņa Birzgaļa zīmējumi

Cena DM 250

Grāmatas raitā fābula ar Rūtas Skujiņas valodnieciski priekšzīmīgo tekstu ne tikai valdzina bērnu ziņkāri, bet arī nostiprina tajos pareizu latviešu valodas sajūtu.

Reiņa Birzgaļa dzīvie īpatnējie zīmējumi neļauj atslābt interesei līdz pat grāmatas pēdējai lappusei. Arī pieaugušie ar patiesu prieku izsekos zaķēnu nedarbiem abu mākslinieku pantos un zīmējumos.

LCK APGĀDS LATVIJA

Olīves zars neplaukst

Reiz zosis izglāba Romu. Tagad Berlīni no komūnistu jaunatnes okupācijas gājiena Vasarsvētkos jāglābj nēģeru bokserim Džo Velkotam. Jau kopš vairākiem mēnešiem boksa menedžeri pūlas noorganizēt vācu milža Ten Hofa un Velkota satikšanos ringā kādā no Rietumvācijas pilsētām. Pat mazā latviešu trimdas Rīga Nekāras ielejā — Eslingena kāroja izrīkot abu boksa zvaigžņu satikšanos dažu desmitu vai simtu tūkstošu skatītāju priekšā.

Šonedēļ kāds atjautīgs Ņujorkas boksa sacīkšu rīkotājs paziņoja, ka viņš noorganizēšot Velkota un Ten Hofa cīņu Berlīnes olimpiskajā stadionā Vasarsvētkos, taisni tad, kad tur Austrumvācijas propagandas šefs Georgs Eislers cer pulcināt savus aktīvistus. Par naudu neesot ko bēdāt. Katru Velkota prasību varēšot izpildīt, jo kas gan esot boksera honorārs, salīdzinot ar izdevumiem, kādus prasītu, teiksim, Berlīnes gaisa tilta atjaunošana vai pat kāda vēl sarežģītāka Berlīnes glābšanas akcija. Lai gan paša Velkota vai Ten Hofa viedoklis nav zināms, var pieņemt, ka patiešām šādu sarīkojumu par katru cenu boksa entuziāsti ar sportiski sajūsmināmu ASV un angļu ierēdņu atbalstu mēģinās reālizēt.

Šī ir traģikomiska situācija. Kamēr ASV ārlietu ministrs Dīns Ečesons pēdējās dienās lido no vienas lielās pilsētas Ziemeļamerikas kontinentā uz otru, jauno pretpadomju totālo diplomātiju sludinādams, Maskavas mazie un vissīkākie gariņi Eiropā un Āzijā strādā pēc plāna un grafikas. Venēcijā streiko pat gondoljeri. Pakistānā moslēma fanātiķi slepkavo tūkstošus, Malakā aukstasinīgie angļi pastiprina garnizonus un Atēnās grieķu izlūkošanas virsnieki brīdina, ka drīz atkal var sākt kūpēt Balkānu pulvera mucas deglis Jugoslavijā.

Nav nozīmes ar tukšu sarkasmu vai kritiku noniecināt amerikāņu valstsvīru pūles savaldīt komūnisma briesmas visā pasaulē. Arī mēs paši sēžam uz šī cerību zara, ko tāpēc nebūtu iemesla zāģēt. Tā ir patiesi drosmīga un laba griba ko Ečesons demonstrē pasaulei ar savām jaunākajām doktrīnām par ASV un Padomju savienības attieksmēm. Bet tikpat aplami arī būtu domāt, ka ar dažām spožām frazēm un teorētiskām prasībām, kuru pildīšanai noteikti netic arī ASV ārpolītikas vadītājs, vai dažiem OK uz bruņošanās budžetu melnrakstiem jau būtu garantēta Eiropas un pašu amerikāņu drošība.

Vinstons Čerčils ceturtdien apakšnama kaŗa ministrijas budžeta debatēs raksturoja stāvokli pasaules politikā labāk kā Ečesons trijās līdzšinējās runās, brīdinādams: „Mēs neesam spējīgi garantēt Vācijas drošību un nevaram tai dot nekādas garantijas pret Padomju savienības vai tās satelītu uzbrukumiem, jo nedz mums, nedz vāciešiem pašlaik nav reāla spēka ar ko šādu okupēšanu aizkavēt."

Ečesons tagad prasa, lai šādu spēku rada. Viņš runā pat par ASV mīlitāro palīdzību, pagaidām gan tikai Āzijas tautām. Atlantika ūnijas dalībnieki saņems ieročus vēl šai mēnesī, bet no Parīzes līdz Oslo visiem zināms, ka Padomju savienības uzbrukuma gadījumā amerikāņu kaŗa mašīna ar pilnu jaunu iedarbosies tikai pēc 15—18 mēnešiem. Tas ir par maz. Mēs nezinām, ko patiesībā Ečesons domā. Ko viņš pašreiz no Maskavas visas pasaules priekšā prasa, ir taisni tas, ko nedz Staļins, nedz viņa 99,96 procentīgi jaunievēlētie polītbiroja locekļi nekad nepildīs. Brīvas vēlēšanas Austrumeiropā, sarkanarmijas atvilkšana no satelītvalstīm, pretkapitālistiskās propagandas apturēšana un cilvēka tiesību nodrošināšana nozīmē komūnisma galu visā pasaulē. Tāpēc arī Ečesona aizrādījums, ka zināmos apstākļos tomēr ASV un Padomju savienība varētu draudzīgi sadzīvot mierā un saticībā jāatmet kā tukša aplamība. Arī ģeometrijā daudzas grūtas teorēmas pierāda ar tā saucamo novēšanu pie absurda.

Liekas, ka velti gaidīt olīves zara plaukšanu šai pavasarī. Amerikāņi vēl ilgi netiks vaļā no savām pašreiz līdz masu histērijai sakāpinātām bailēm no spiegiem un atombumbām. Mēs šai situācijā pat ar zināmu gandarījuma prieku varam noraudzīties kā veras acis vaļā Teherānas, Jaltas un Potsdamas līgumu autoriem un visiem, kas mūs vēl nesen uzskatīja par hitleriešiem tikai tāpēc, ka mēs ātrāk dabūjām iepazīties ar tautu tēva šķelto mēli un ind. zobiem.

Drosmīgākie žurnālisti arī Savienotajās valstīs jau pirms gada rakstīja, ka Ruzvelts pārdevis Eiropu Padomju savienībai. Šīs balsis tomēr palika bez atbalss. Bet Maskavas politika ar katru dienu pierāda arī Vašingtonai, ka skaistiem vārdiem [illegible] divi [illegible]nās.

C. R.

Nēģeru karaļa Seretse Khama pavalstnieki nemaksā vairs nodokļus Lielbritānijai

Londona (B). — Skandāls ap Bamangvato nēģeru karaļi Seretse Khamu, ko Lielbritānijas valdība viņa laulību dēļ ar angļu stenotipisti Rūtu Viljamsi atcēla no troņa un piespiedu kārtā aizsauca uz Londonu, iet plašumā. Trešdien Daily Mail speciālkorespondents no Serovas Afrikā telegrafēja, ka 45.000 jūdžu territorijā Seretse pavalstnieki sacēlušies pasīvai pretestībai un atsakās maksāt angļu ierēdņiem nodokļus, kamēr padzītais karalis nebūs atpakaļ valdnieka godā. Tāpat visas nēģeru ciltis paziņojušas, ka nedos strādniekus Dienvidafrikas zeltraktuvēm, jo nav apmierinātas ar angļu iecelto komisāru valdīšanu. Seretse Khamas sieva katru dienu pieņemot cilšu virsaišus un ar tiem apspriežoties. No Johanesburgas angļu valdība saņēmusi brīdinājumu, ka nemieri iet plašumā un draud sagraut gadsimtos iegūto Lielbritānijas prestīžu.

Septiņi opozīcijas deputāti iesnieguši apakšnamā peticiju, kurā prasa nākamajās debatēs atklāti pārrunāt, kas darāms Seretse Khamas gadījumā. Kā zināms, arī Vinstons Čerčils iestājies par nēģeru karaļa atgriešanos.

ASV kaŗakuģi apciemos Vietnamu

Vašingtona (C). — ASV grib darbiem pierādīt to, kas tika solīts jau pirms mēneša — amerikāņu tālejošu palīdzību Vietnamai. 29. martā ASV flotes vienības ieradīsies Saigonā un amerikāņu lidmašīnu bāzu kuģu eskadriļas pārlidos visas lielākās Vietnamas pilsētas. Franču augstais komisārs Pinjons un karalis Baoďajs flotes admirālim Berklejam par godu rīkos plašas pieņemšanas. Parīzē šī ziņa uzņemta ar lielu gandarījumu un to uzlūko par ievērojamu atbalstu no ASV puses nodibināt kārtību Indoķīnā.

Maskavas „lauvas tiesa"

Ņujorka (E). — Komentējot informāciju, kā Padomju savienība kārto savas tirdznieciskās attieksmes ar satelītvalstīm, Amerikas balss nolasīja šādu Kriloya fabulu: „Četri zvēri — suns, lapsa, vilks un lauva vienojās visu laupījumu sadalīt līdzīgās daļās. Lapsai laimējās nomedīt briedi. Priecīga par šo panākumu, viņa sūtīja vēsti pārējiem draugiem. Visi ieradās. Lauva, snaicīdams nagus, sacīja — Draugi, dalīsim laupījumu 4 līdzīgās daļās. Vareniem zobu ķērieniem viņš saplēsa briedi 4 daļās. Pirmā daļa pienākas man pēc līguma, sacīja lauva. Otru daļu es ņemšu tāpēc, ka esmu lauva. Trešā daļa ir mana, jo esmu stiprākais. Arī ceturtā daļa nolemta manai māgai. Lai Dievs jums stāv klāt, ja kāds to iekāros."

Dibinās padomju rubļa bloks

Vašingtona (A). — Polija paziņojusi starptautiskajam monetārajam fondam Vašingtonā, ka izstājas no šīs starptautiskās valūtas organizācijas. Vašingtonas saimnieciskās aprindas to izskaidro par pirmo pazīmi, ka visas satelītvalstis gatavojas atstāt dolara bloku un starptautiskos darījumos pāriet uz zelta rubļa bazi. Kā zināms, februāŗa beigās Padomju savienība sagatavoja un nesen izsludināja rublim zelta paritāti. Sagaida, ka kuŗu katru brīdi no starptautiskās zelta un devīžu organizācijas izstādes arī Čechoslovakija. Padomju savienības finanču speciālisti acīmredzot sagatavo jaunu Austrumeiropas klīringa ūniju, kas būtu tiešs pretstats Rietumeiropas līdzšinējai ūnijai.

Grandioza zemes reforma Italijā

Roma (B). — Italijas ministru prezidents Degasperi otrdien paziņoja, ka Italijas valdība nolēmusi atsavināt 8000 lielo zemju īpašniekiem neapstrādāto un atmatā pamesto zemi un šo platību sadalīt 2 miljoniem itaļu bezdarbniekiem. Šo zemes reformu valdībai tuvu stāvošie laikraksti apzīmē par lielāko sociālo revolūciju, kāda jebkad bez asiņs izliešanas notikusi Italijā. Plāns paredz, ka zeme atsavināma un kultivējama nākamo 10 gadu laikā. Lai financētu šo lielo pasākumu, dibināma speciāla banka un izdodamas valsts aizņēmuma zīmes. Itaļu zemes reforma, cik paredzams, sāksies jau 1. jūlijā.

3500 nogalināto Pakistānā

Delhi (C). — Indijas valdība publicējusi skaitļus par upuŗiem, ko prasījušas šis nedēļas sākumā smagās sadursmes starp indiešiem un moslemiešiem Austrumbengālē Pakistānā. Nogalināto skaits pēc Delhi raidītāja ziņām ir 3500, bet ievainoto ap **11.000**. Nemieros izdemolētas un nodedzinātas vērtības par 4.5 milj. mārciņu. No Austrumbengāles, kur nemieri mazākos apmēros vēl turpinās, uz Rietumpakistānu ceļā ir ap **130.000** bēgļu. Moslema piekritēji esot ar varu aizveduši arī vairākus simtus indiešu. Valdība [illegible] ieroču nēsāšanu un izsludinājusi ārkārtēja stāvokli.

Kremļa vareno rangu tabula

Maskava (vdn). — 12. martā notikušās Padomju savienības augstākās padomes vēlēšanas ārpasaulei ļauj ieskatīties Kremļa aizkulisēs un iegūt skaidrību par viena vai otra varas pieaugumu vai krišanu nežēlastībā. Tā tas ir arī šoreiz.

Aiz paša Staļina, kas uzstādīts par kandidātu katrā republikā un lielākā pilsētā, seko Molotovs un Maļenkovs ar Beriju. Mazliet tālāk nāk vecais Kļims Vorošilovs, Kaganovičs, Mikojans un daudz apkaŗotais kolhozu vadītājs Andrejevs. kas palicis amatā, neraugoties uz daudzajiem pašas Pravdas uzbrukumiem. Nākošie kandidāti ir Chruščevs, maršals Bulgaņins, Kaļiņina pēctecis Šverņiks un Kosigins ar Suslovu. Šeit beidzas polītbiroja locekļu rinda un tālāk seko jau vīri ar mazāku ietekmi.

Tie ir — partijas piektais sekretārs Ponomarenko, komjaunatnes vadītājs Michailovs un vecais maršals Budjonijs. Negaidīti augsta vieta paredzēta arī partijas tīrīšanas kadru priekšniekam Škirjatovam. Ārpolītikas vadītāja Ušinska, tāpat viņa cītīgo palīgu Gromiko un Maļika vārds šai ranga tabulā nemaz neparādās. Pazudis Vozņesenskis, nesen atceltais valsts plānošanas vadītājs.

Ķīnā arī cūku sari kļuvuši sarkani

Ņujorka (D). — Šinīs dienās ASV ārējās tirdzniecības ministrija publicēja paskaidrojumu, kā Padomju savienība pavairo savus dolaru fondus. Līdz 1950. gadam Ķīna skaitījās lielākā cūku saru eksportētāja. Šķībacainie Āzijas dēli apmierināja 75 proc. no visas pasaules cūku saru pieprasījumiem. Šogad stāvoklis krasi mainījies. Pēc tam, kad Maotsetungs parakstīja līgumu ar Staļinu, cūku sari uz Savienotajām valstīm tiek eksportēti caur Padomju savienību. Pirmajās sešās nedēļās vien amerikāņi saņēma šo eksportpreci par vairāk nekā 900.000 dolariem. Sniedzot šo informāciju, Amerikas balss piebilda: „Liekas, ka Ķīnā pat cūku sari kļuvuši sarkani."

Pasažieŗi vainīgi lielākajā lidmašīnas katastrofā pasaulē

Londona (C). — Līdzšinējā izmeklēšana lielajā Tjudor pasažieŗu lidmašīnas katastrofā pierāda, ka satiksmes nelaimē vainojami lidmašīnas pasažieŗi, kas, tai nolaižoties, priekšlaicīgi steigušies uz izeju. Nelaimīgas sagadīšanās dēļ tieši šai brīdī, kad pilots cēlis mašīnu vēlreiz gaisā, lai atkārtotu nolaišanos, jo skrejceļš bijis par īsu pārlādētai mašīnai, vismaz astoņi pasažieŗi piecēlušies no saviem sēdekļiem un devušies uz lidmašīnas astes galu. Tas izjaucis līdzsvaru, milzīgā satiksmes mašīna sagāzusies uz vieniem sāniem un ar asti pa priekšu ietriekusies zemē. No trim pasažieŗiem, kas pārdzīvoja katastrofu, divi atspirguši, bet trešais joprojām atrodas kritiskā stāvoklī.

STREIKO ARĪ VENĒCIJAS GONDOLJĒRI

Venēcija (C). — Pēc smagām un asiņainām sadursmēm starp policiju un lielo Brēdas tērauda rūpniecību strādniekiem visā Venēcijā un deviņās apkārtējās provincēs sācies generālstreiks. Trešdien Venēcija izskatījās pēc pamestas pilsētas. Satiksme bija pilnīgi pārtraukta, jo streikoja arī kanāļu laivinieki — gondoljēri.

Brīvības lāpas nesēji (7)

Himlera speciālā pavēle „Madlēnas gadījums jāatrisina nekavējoties"

Starp varonēm, kas izpelnījās augstāko Lielbritānijas atzinības balvu — Georga krustu, bija arī indiete Nora Inanite-Chana.

1942. gada rudenī viņa parādījās Bekerstrītā pirmo reizi. Būdama kāda indiešu filozofa meita, Nora bija ieguvusi augstu izglītību. Viņa bija dzīva, izveicīga un enerģiska. Noras sevišķā vājība bija radiotechnika. Tas pamudināja SOE vadītājus iesaistīt arī sievietes telegrafistes dienestā.

Ar pavārdu Madlēna Nora Inanite devās uz Franciju kā pirmā sieviete telegrafiste. Dokumentos viņas vārds bija Žanna Marija Renēra un nodarbošanās — bērnu dārzniece. Bet viņas darbs totiesu nebija bērnu spēlīte — Madlēnu iedalīja Parīzes sektorā, kur norisinājās visnopietnākā cīņa starp Gestapo un SOE. Vienu pēc otra atklāja angļu slepenos raidītājus, arī Madlēnai bija jābēg, bet viņa tomēr turpināja slepeni darboties. Bekerstrīts ziņoja, ka Madlēnas dzīvība karājas mata galā. Viņai piedāvāja iespēju nokļūt drošībā. Katrā laikā to bija gatava uzņemt angļu lidmašīna. Bet Madlēna noraidīja visus piedāvājumus: „Man jāuztur sakari ar Londonu," viņa aukstasinīgi paskaidroja, „bez manis šeit nav vairs neviena telegrafista."

„Madlēnas gadījums jāatrisina nekavējoties!" Šāds katēgorisks norādījums pienāca Parīzē septembra sākumā no Himlera galvenās mītnes. Arī tur jau zināja, ka pēdējais SOE raidītājs Parīzē slēpjas pie kādas personas, kas saucas Madlēna. Simtiem Gestapo vīru nedēļām ilgi pārmeklēja Parīzi, speciālie peilēšanas aparāti darbojās nepārtraukti, kamēr beidzot 1943. g. oktobrī aizkrita slazdi, ko ar lielu viltību bija izlikuši Himlera rokas puiši — Madlēnu apcietināja. Viņu nogādāja uz Foša aveniju 84, kur atradās bēdīgi slavenā Parīzes Gestapo galvenā mītne.

Vairākas stundas viņa pavadīja īpašā kamerā nama piektajā stāvā. Madlēna dzirdēja, kā stāvā zem viņas „kungi" savus panākumus atzīmēja ar šampanieti. Kad Madlēnu vēl tai pašā vakarā noveda lejā pratināt, viņai izdevās izrauties un bēgt. Viņa izkļuva no nama, sasniedza ielu un jutās jau gandrīz drošībā, kad pēkšņi paklupa, nokrita, un vajātāji to satvēra no jauna. Pēc 3 nedēļām Madlēnai laimējās otrreiz izbēgt. Viņa bija pārvīlējusi režģus, kas aizsprostoja mazo kameras lodziņu, izspraukusies pa to uz nama jumta un, riskēdama ar dzīvību, sasniedza nākamo namu. Tieši tajā brīdī izziņoja gaisa uzbrukuma trauksmi, un viņa krita kāda pretgaisa aizsardzības vīra nagos, kas to nodeva sardzei. Gestapo trīcēja dusmās un pieprasīja no Madlēnas rakstveida solījumu vairs nemēģināt bēgt. Madlēna to, protams, nedeva, un Parīzes Gestapo vadītājs plkv. Kīfers bija spiests Himleram telegrafiski paziņot, ka viņš atsakās no jebkādas turpmākas atbildības par šo „nevaldāmo personu".

1943. g. novembrī Madlēnu kā pirmo aģenti pārveda uz Vāciju. Visas citas aģentes līdz tam bija novietotas turpat Freznesas cietumā pie Parīzes. Madlēnu atzina par „sevišķu gadījumu", viņu dzelžos saslēgtām rokām nogādāja Pforcheimas cietumā. Pēc liecinieku nostāstiem viņa tur pārdzīvojusi šausmīgas mocības un tomēr palikusi nelokāma visās pratināšanās. Pēc nepilna gada, 1944. g. septembrī Madlēnu pārveda uz „slaveno" Dachavas nometni Bavārijā un tur pēc dažām dienām nošāva.

1942. g. gada pavasarī angļu jūras spēku izlūkošanas dienests kādā BBC raidījumā aicināja „pieteikties visus tos, kuŗu rīcībā būtu kādi Eiropas piekrastes attēli vai uzņēmumi". Starp tūkstošiem kas pieteicās, bija arī kāda jauna francūziete, kas dzīvoja Anglijā. Viņa paziņoja, ka tās rīcībā esot daži labi uzņēmumi no Francijas piekrastes un ka viņa vispār labi pazīstot Franciju. Vēstules īsais saturs un atturīgais tonis saistīja SOE ļaužu uzmanību un pēc pamatīgas pārbaudes viņu aicināja iestāties Bekerstrīta dienestā.

Neraugoties uz savu jaunību Odete Samsone bija atraitne un trīs meitu māte. Pēc ilgākas apdomāšanās viņa pieņēma SOE uzaicinājumu un tās turpmākais ceļš veda uz Ņuforestu, t. s. briesmu skolu.

Liktenim labpatikās pārbaudīt viņas drosmi un pašaizliedzību jau pirms stāšanās bīstamajā darbā. Kad Odete ieradās kādā Rietumanglijas lidlaukā, kur to gaidīja startam sagatavotā Vaitlija lidmašīna, sākās Odetes pārbaužu sērija. Kāda smagā transportlidmašīna nolaižoties aizskāra un sadragāja mazo Vaitlija lidmašīnu, ar kuŗu Odetei vajadzēja doties uz Franciju.

Pēc dažām dienām tai pašā lidlaukā Odete gaidīja izbraukšanas brīdi, bet Bekerstrīts atsauca lidojumu. Pēdējā brīdī bija saņemts ziņojums, ka „sagaidītājus" Francijā pārsteigusi Gestapo. Viņu gribēja atrunāt no turpmākiem lidojumiem, bet veltīgi. Trešais brauciens gandrīz izdevās. Lidmašīna jau pacēlās gaisā, bet laika apstākļi pasliktinājās tādā mērā, ka tai bija jāatgriežas. „Stāvoklis bez cerībām", paskaidroja Odetei. Bekerstrīts nebūt nebija māņticīgs un tomēr Odetei tur deva labu padomu: „Atsakieties no turpmākiem mēģinājumiem doties uz Franciju!"

Bekerstrīts bija pārliecināts, ka šāda negadījumu virkne var atstāt psīcholoģisku ietekmi un nopietni brīdināja Odeti atteikties no aģentes dienesta. Odete tikai smējās un bija pārliecināta, ka visiem negadījumiem reiz būs gals.

Ceturto reizi starts izdevās labi. Lidmašīna pacēlās, ieguva vajadzīgo augstumu. Bet tad pēkšņi tā nokļuva tādā gaisa „bedrē", ka krita lejup. Odete izkrita no lidmašīnas, bet laimīgā kārtā laikā atvērās izplētnis. Tikai trīs metru no viņas nokrišanas vietas atradās bezdibenis, kur bija iegāzusies degošā lidmašīna.

Nākamajā numurā lasiet: ODETE SAMSONE TOMĒR IZTURĒJA.

DAŽOS VĀRDOS

Tikai kaŗš pret Padomju savienību var glābt Balkānus un Eiropu, paziņojuši bulgāru politiskie bēgļi Italijā, Jesi DP nometnē, ko netālu no Ankonas ostas pie Adrijas jūras uztur IRO.

Dzelzs priekškara bēgļu komiteja nodibināta ASV. Tās priekšsēdis ir admirālis Ričards E. Bērds (Byrd). Viņš sācis līdzekļu vākšanas kampaņu. Tūlīt esot vajadzīgs 1 miljons dolaru, lai palīdzētu antikomūnistiskajiem bēgļiem.

Bulgāru komūnistu partija sabruks, ja drīzumā nenāks palīdzība no Maskavas, ziņots kādā vietējā Sofijas raidījumā. Komūnistu vadoņi neatrodot vajadzīgo atbalstu ne pie zemniekiem, ne pašvaldībām.

Garu parādīšanos devīto reizi velti izgaidījies Detroitas veikalnieks Nobls, kas ar kādu draugu norunājis, ka tas viņam dos pierādījumu no viņpasaules par garu esamību. Katru gadu drauga nāves dienā Nobls uz Detroitas tilta gaida zīmes, bet pēc deviņām neveiksmēm no tālākiem mēģinājumiem atteikšoties.

Vietnamas radio uzbrūk Tito, ka viņš negribot atbalstīt Indoķīnas komūnistu valdību. Izrādās, ka Tito telegrammas teksts Hočiminam bijis ļoti vēss un tukšs.

Padomju spiegs Gubičevs tomēr neatstāšot ASV, iekams viņa pārsūdzība nebūšot ievērota, ziņo viņa advokāts Pomerancs no Ņujorkas.

Holandes princis Bernhards savā privātlidmašīnā lido ap pasauli, viesodamies visās Holandes bijušajās kolonijās. Lielo daļu ceļa princis pats pavada pie lidmašīnas stūres.

Minchenes bij. pilsētas galva Šarnāgels attaisnots par peldēšanos bez kostīma. Tiesā viņš pierādījis, ka staigāt kailam kļuvis par viņa paradumu jau kopš 45 gadiem.

Vēlēšanas Albānijā notiks 28. maijā. Pēdējās vēlēšanas notika 1945. gada decembrī.

Zelta cena Parīzes biržā krīt un sasniegusi zemāko līmeni kopš kaŗa — 499 frankus par gramu. Pirms viena gada zelta cena bija 900 franku gramā.

Austrijas ministru prezidents Figls ielūdzis „četrus Lielos" — Trūmenu, Staļinu, Etliju un Bido — satikties kopīgā konferencē Vīnē, lai noskaidrotu pastāvošās rietumu un austrumu valstu domstarpības — ziņo Reynold News.

Izraēlas iedzīvotāju skaits šī gada beigās sasniegs 1.5 milionus, vērtē AP Telavīvas korespondents. Kopš valsts nodibināšanas 1948 g. līdz šim Izraēlā ieceļojuši apm. **360.000** žīdu.

SĒRS ROBERTSONS DOSIES UZ TUVAJIEM AUSTRUMIEM

Londona (F). — BBC ziņo, ka līdzšinējais britu augstais komisārs sērs Brains Robertsons iecelts par angļu Tuvo austrumu armijas komandieri. Viņa vietā uz Vāciju dosies sērs Aivons Kerkpetriks. Šī informācija lielu pārsteigumu radīja pat Bonnas **aprindās**.